

การวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยว
แบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่



รัตน์ชัย คงมั่น

เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มิถุนายน 2548

การวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยว
แบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

รัตนชัย คงมั่น

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มิถุนายน 2548

การวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของกาที่องเที้ยว
แบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่



การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

ประธานกรรมการ

รศ.พรทิพย์ เขียวศรีวิทย์

กรรมการ

ศศ.ดร.ศศิเพ็ญ พวงสายใจ

กรรมการ

ศศ.วีรวิทย์ พงศ์นิทานนท์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

3 มิถุนายน 2548

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขจนการค้นคว้าอิสระเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิเพ็ญ พวงสายใจ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วังรี พฤทธิกันนท์ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ และให้คำแนะนำเป็นอย่างดีตลอดมา

ขอขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นทั้งทุนทรัพย์ในการทำงานและให้กำลังใจเป็นอย่างดีเสมอมา และขอขอบคุณน้องไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์ ที่ช่วยสอนวิธีการทางสถิติต่าง ๆ พร้อมทั้งขอขอบคุณเพื่อนทศพล ผดุงเจริญ ที่เดินทางไปเป็นเพื่อนสัมภาษณ์งานจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่องและความผิดพลาดนั้น และผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้คงจะมีประโยชน์บ้างไม่มากนักน้อยสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างการจัดการของโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

รัตนชัย คงมัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยว
แบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายรัตนชัย คงมัน

ปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รศ.พรทิพย์ เรียรธีรวิทย์ ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.ศศิเพ็ญ พวงสายใจ กรรมการ
ผศ.วัชร พุกกษิกานนท์ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ ประการแรก เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง ประการที่สอง เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโฮมสเตย์ของทั้งสองแห่ง และทำการออกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวงจำนวนทั้งสิ้น 73 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนาในรูปของความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความพอใจของนักท่องเที่ยวโดยใช้สถิติ t-test

ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านแม่กำปองมีการจัดการชุมชนโดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์ร้อยละ 86.12 ของประชากรทั้งหมด โดยแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดบ้านพักรองรับนักท่องเที่ยวจำนวน 13 หลัง และมีกิจกรรมการท่องเที่ยว 10 กิจกรรม กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะเดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองโดยรถยนต์ส่วนตัว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพักที่โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง 2 วัน 1 คืน โดยเสียค่าใช้จ่าย 550 บาทต่อคน ส่วนการจัดการทางด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่จะประชาสัมพันธ์ผ่านทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และแผ่นพับ ส่วนหมู่บ้านแม่กลางหลวงนั้น มีการ

จัดการชุมชนโดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์ร้อยละ 26.94 ของประชากรทั้งหมด โดยแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดบ้านพักรองรับนักท่องเที่ยวจำนวน 20 หลัง และมีกิจกรรมการท่องเที่ยว 4 กิจกรรม กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวไทย โดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะเดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองโดยรถยนต์ส่วนตัว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพักที่โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง 2 วัน 1 คืน โดยเสียค่าใช้จ่าย 400 บาทต่อคน ส่วนการจัดการทางด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่จะประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต

จากการออกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่พักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 21 – 30 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและพนักงานบริษัทเอกชนตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท

สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวงซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ ผลិតภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย การให้บริการ และภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมีความพอใจรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพอใจต่อการให้บริการมากที่สุด รองลงมาคือ ภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมีความพอใจรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน โดยมีความพอใจต่อภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือ การให้บริการ และราคาตามลำดับ

ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาพักโฮมสเตย์ทั้ง 2 แห่งโดยใช้สถิติ t - test พบว่านักท่องเที่ยวมีความพอใจที่แตกต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และการให้บริการ และนักท่องเที่ยวมีความพอใจที่ไม่แตกต่างกันในด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว

Independent Study Title An Analysis of Management Structure of Home Stay
Tourism in Chiang Mai Province

Author Mr. Ratanachai Kongmun

Degree Master of Economics

Independent Study Advisory Committee

Assoc. Prof. Porntip Tianteerawit Chairperson

Asst. Prof. Dr. Sasipen Phuangsaichai Member

Asst. Prof. Watcharee Phruksikanon Member

ABSTRACT

This study focuses on the structure of homestay tourism management in Ban Mae Kampong and Ban Mae Klang Luang, and the consumer satisfaction concerning the homestay services in these two villages. Data and information are compiled by direct interview of community leaders and individuals involved in homestay business in the two villages as well as by questionnaire interview of 73 visitors who use these homestay services. Analysis are based on descriptive statistics including frequency, percentage, and mean. Furthermore, t-statistics are used to test the difference from mean of consumer satisfaction levels.

In Mae Kampong village, homestay business is considered a community managed venture with 86.12 % of the village population participating in providing accommodation in 13 houses and organizing 10 tourism activities. Most visitors to this village are Thais, traveling by private cars, staying two days and one night at the homestay accommodation, and spending about 550 baht per person for homestay services. Marketing and publicity activities to promote homestay at Mae Kampong have been undertaken mainly through such media as television, newspaper, magazine, and brochure. Homestay business in Mae Klang Luang village is also a

community managed endeavor with 26.94 % of the village population taking part in providing accommodation in 20 houses and arranging 4 tourism activities. Most visitors to this village are Thais, coming by their own cars, staying about two days and one night and spending about 400 baht per person for homestay services. Marketing and advertisement activities to promote Mae Klang Luang homestays have been carried out mainly through such media as television, radio, newspaper, magazine, and internet.

Tourists who use homestay services in both villages can be described generally as female, aged between 21-30, single, with bachelor's degree education, self-employed or to a lesser extent private business employee, and having 10,001-20,000 baht monthly income.

The study about consumer satisfaction involved six aspects including product, price, promotion, marketing channel, service, and image of the place. It is found that visitors to Mae Kampong village expressed their overall satisfaction to be at the moderate level. They are satisfied most with service quality, followed by image and product aspects, respectively. Those visitors who use homestay services at Mae Klang Luang village also indicate their overall satisfaction at moderate level while they are satisfied most with image of the place followed by the service and price aspects, respectively.

The results of t-test show that the tourists under study are different in their satisfaction levels concerning the factors of product, price, promotion, marketing channel, and service but they are not different in terms of satisfaction about image of the place.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
2.1.1 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	7
2.1.2 แนวคิดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์	8
2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีด้านการจัดการ	11
2.1.4 แนวคิดด้านการตลาด	12
2.1.5 แนวคิดที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์โดยเทคนิค SWOT analysis	13
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	19
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	19
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	19
3.3 วิธีการและสถิติที่ใช้ในการศึกษา	20

บทที่ 4 ข้อมูลพื้นฐาน	22
4.1 ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านแม่กำปอง	22
4.1.1 ที่ตั้ง – อาณาเขต	22
4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ / อากาศ	24
4.1.3 โครงสร้างทางประชากร	24
4.1.4 ประวัติการตั้งถิ่นฐาน	26
4.1.5 ลักษณะทางเศรษฐกิจ	27
4.1.6 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม	27
4.2 ข้อมูลพื้นฐานบ้านแม่กลางหลวง	32
4.2.1 สภาพที่ตั้งและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์	32
4.2.2 โครงสร้างทางประชากร	33
4.2.3 ลักษณะบ้านเรือนและที่อยู่อาศัย	34
4.2.4 การแต่งกายและเสื้อผ้า	35
4.2.5 ความเชื่อและพิธีกรรม	35
4.2.6 การผลิตและการยังชีพ	37
4.2.7 การศึกษา	39
4.2.8 สาธารณสุขมูลฐาน	40
4.2.9 ระบบสาธารณสุขปโภค	40
บทที่ 5 ผลการศึกษา	42
5.1 โครงสร้างการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง	42
5.1.1 การจัดการชุมชน	42
5.1.2 การจัดการสินค้า	48
5.1.3 การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	52
5.1.4 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	55
5.1.5 การจัดการด้านการเงิน	57
5.2 โครงสร้างการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของบ้านแม่กลางหลวง	62
5.2.1 การจัดการชุมชน	62
5.2.2 การจัดการสินค้า	65
5.2.3 การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	69
5.2.4 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	70

5.2.5 การจัดการด้านการเงิน	71
5.3 การวิเคราะห์ SWOT ของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง	79
5.3.1 การวิเคราะห์ SWOT ของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง	79
5.3.2 การวิเคราะห์ SWOT ของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	81
5.4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองบ้านแม่กลางหลวง	83
5.4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	84
5.4.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	89
บทที่ 6 สรุปผล และข้อเสนอแนะ	99
6.1 สรุปผลการศึกษา	99
6.2 ข้อเสนอแนะ	105
6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	107
เอกสารอ้างอิง	108
ภาคผนวก	112
ประวัติผู้เขียน	118

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2540-2546	3
4.1 แสดงจำนวนครัวเรือนแบ่งตามกลุ่มบ้าน (ปาง) ของหมู่บ้านแม่กำปอง	24
4.2 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามอายุของหมู่บ้านแม่กำปอง	25
4.3 จำนวนครัวเรือนและประชากรแบ่งตามกลุ่มบ้านของชุมชนปกากะญอ ดอยอินทนนท์	33
5.1 แสดงราคาที่พักแบบวิลเลจสเตย์หมู่บ้านแม่กลางหลวง	66
5.2 แสดงการสรุปผลโครงสร้างการจัดการของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง และโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	74
5.3 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	85
5.4 แสดงระดับความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง และโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	90
5.5 แสดงระดับความพึงพอใจด้านราคาของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง และโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	91
5.6 แสดงระดับความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการตลาดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ โฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	92
5.7 แสดงระดับความพึงพอใจด้านช่องทางการจัดจำหน่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ โฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	93
5.8 แสดงระดับความพึงพอใจด้านกระบวนการให้บริการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ โฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	94
5.9 แสดงระดับความพึงพอใจด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ โฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	96
5.10 แสดงภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและ โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	97
6.1 สรุปผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและ โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	104

สารบัญภาพ

รูป	หน้า
4.1 แสดงที่ตั้งบ้านแม่กำปอง	23
4.2 แสดงสหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปอง	29
4.3 แสดงศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวบ้านแม่กำปอง	29
4.4 แสดงโรงเรียนวัดแม่กำปอง	30
4.5 แสดงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของบ้านแม่กำปอง	30
4.6 แสดงวัดแม่กำปอง	31
4.7 แสดงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนวัดแม่กำปอง	31
4.8 แสดงสหกรณ์หมู่บ้านแม่กลางหลวง	41
5.1 แสดงแผนผังคณะกรรมการหมู่บ้านแม่กำปอง	43
5.2 แสดงการจัดสรรรายได้จากที่พักของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง	49
5.3 แสดงตัวอย่างโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง	59
5.4 – 5.5 ห้องพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวของโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปอง	60
5.6 แสดงแผนผังคณะกรรมการหมู่บ้านแม่กลางหลวง	63
5.7 แสดงแผนผังคณะกรรมการศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง	64
5.8 แสดงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านแม่กลางหลวง	65
5.9 แสดงตัวอย่างโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	72
5.10 แสดงตัวอย่างวิลเลจโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	72
5.11 แสดงศูนย์ติดต่อสอบถามโฮมสเตย์และวิลเลจโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	73
5.12 แสดงห้องนำรวมของวิลเลจโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	74

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองใหญ่อันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร และมีผู้เดินทางมาเที่ยวมากที่สุดเป็นอันดับ 4 ของประเทศ รองจาก กรุงเทพฯ พัทยา และภูเก็ต (เปี่ยมรัก จิตธรรนาเสนีย์, 2546) มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เก่าแก่และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเหนือ ประกอบกับมีสภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างมาก

จากตารางที่ 1.1 จะเห็นได้ว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ในปี 2540 มีจำนวนทั้งหมด 1,040,198 คน โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 38,290 ล้านบาท และในปี 2546 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 3,146,194 คน โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 38,290 ล้านบาท ดังนั้นจังหวัดเชียงใหม่มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี 2540 ถึง 2546 เป็นจำนวน 375,207 คน โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี 2540 ถึง 2546 เป็นจำนวน 16,902 ล้านบาท จังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่พึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ตารางที่ 1.1 จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2540-2546

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่					รายได้จากการท่องเที่ยว		
	ชาวไทย (คน)	อัตรา เพิ่ม (%)	ชาวต่างประเทศ (คน)	อัตรา เพิ่ม (%)	รวม (คน)	อัตรา เพิ่ม (%)	รายได้รวม (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม (%)
2540	1,730,789	-	1,040,198	-	2,770,987	-	21,388	-
2541	1,807,477	4.43	1,092,614	5.04	2,900,091	4.66	23,140	12.68
2542	1,802,300	-0.29	1,263,800	15.67	3,066,100	5.72	34,045	47.13
2543	1,773,600	-1.59	1,311,900	3.81	3,085,500	0.63	37,386	9.81
2544	1,683,600	-5.07	1,492,261	13.75	3,175,861	2.93	37,729	0.92
2545	1,639,473	-2.62	1,558,317	4.43	3,197,790	0.69	37,514	-0.57
2546	1,714,843	4.59	1,431,351	-8.14	3,146,194	-1.61	38,290	2.06
เฉลี่ย	1,736,011	-	1,312,920	-	3,048,932	-	32,784	-

ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวภาคเหนือ เขต1(2547)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชน และการที่รัฐบาลออกกฎหมายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย จึงทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ก็เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากทั้งจากองค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น (โฮมสเตย์ไทยแลนด์, 2547) ทั้งในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชนเพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม หัตถกรรมของท้องถิ่น โดยมีโฮมสเตย์ที่มีความหมายมากกว่าเป็นที่พักเนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งซึ่งยึดเอารูปแบบที่พักเป็นศูนย์กลาง และจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย

สำหรับจังหวัดเชียงใหม่นั้นมีการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อยู่หลายแห่ง ได้แก่ บ้านโป่ง บ้านทุ่งหลวง บ้านขุนกลาง บ้านดอย บ้านแม่กำปอง บ้านห้วยน้ำริน บ้านแม่แจ๊ะ บ้านผานก บ้านห้วยอีโก้ บ้านแม่กลางหลวง บ้านถ้ำ-หนองเขี้ยว บ้านม้ง และบ้านหนองเต่า ในจำนวนชุมชนต่าง ๆ ที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ข้างต้น ชุมชนที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ได้แก่ หมู่บ้านแม่กำปองซึ่งตั้งอยู่ในกิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยหมู่บ้านแม่กำปองเป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ อันอุดมไปด้วยป่าเบญจพรรณซึ่งเขียวชอุ่ม ชุ่มชื้นตลอดปีด้วยอุณหภูมิเฉลี่ยที่ประมาณ 10-18 องศา มีทิวทัศน์ที่สวยงามบนเขาสูง ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำเขตแบ่งแดนลำปาง - เชียงใหม่โดยอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 51 กิโลเมตร อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง เช่น น้ำตกแม่กำปอง น้ำตกธารทอง และยังมีไม้ดอกไม้หอมได้ยาก เช่น ดอกเอื้องดิน และดอกสะแกเค็ดดาว เป็นต้น คนในหมู่บ้านเป็นชาวล้านนาจากบ้านดอกแดง อำเภอดอยสะเก็ดอพยพมาเมื่อประมาณ 200 ปีก่อน หมู่บ้านแม่กำปองจึงมีวัฒนธรรม ประเพณีเหมือนชาวล้านนา โดยมีรูปแบบการดำเนินชีวิตของชุมชน “ทำสวนเมี่ยง” ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านแม่กำปองทางเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลาดยางและเทคอนกรีต ซึ่งสามารถเดินทางไปมาได้สะดวก ด้วยสาเหตุเหล่านี้จึงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนที่หมู่บ้านแม่กำปองมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านแม่กำปองได้เปิดหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านที่รองรับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ขึ้นในวันที่ 10 ธันวาคม 2543 ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กำปองเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ที่มีชื่อเสียง และยังเป็น 1 ใน 16 โฮมสเตย์มาตรฐานไทยปี 2547 อีกด้วย (ชุมชนคนรักโฮมสเตย์, 2547)

ส่วนชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อีกแห่งหนึ่งคือ หมู่บ้านแม่กลางหลวง ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยหมู่บ้านแม่กลางหลวง เป็นหมู่บ้านที่รายล้อมไปด้วยป่าที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบไปด้วยป่าผสมระหว่างป่าเบญจพรรณและป่าดิบชื้น มีสภาพอากาศที่

เย็นสบายตลอดปี พร้อมทั้งมีลำห้วยธรรมชาติที่มีน้ำไหลตลอดปีแทรกอยู่ในหมู่บ้าน โครงสร้างทางประชากรเป็นชาวกะเหรี่ยง ประเภทสะกอ หรือที่รู้จักในชื่อปกากะญอ หรือคานยอ วัฒนธรรมและประเพณีของหมู่บ้านแม่กลางหลวงจึงเป็นวัฒนธรรมคล้ายชนเผ่ากะเหรี่ยงดั้งเดิม โดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวงจะมีความโดดเด่นในเรื่องของการทำนาขั้นบันไดที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ป่า จนกลายเป็นภูมิปัญญาของชาวกะเหรี่ยง ทางเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง หมู่บ้านแม่กลางหลวงถือเป็นหมู่บ้านที่มีความสวยงาม และมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เองหมู่บ้านแม่กลางหลวงจึงได้เปิดธุรกิจโฮมสเตย์ขึ้นในเดือนสิงหาคม 2542

ถึงแม้ว่าบ้านแม่กลางหลวงจะมีการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มาก่อนบ้านแม่กำปอง แต่บ้านแม่กลางหลวงกลับไม่ค่อยได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงโครงสร้างการจัดการของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง เพื่อเปรียบเทียบกันว่าทั้ง 2 หมู่บ้านมีโครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์แตกต่างกันอย่างไร โดยจะทำการศึกษาถึงการจัดการชุมชน การจัดการสินค้า การจัดการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านการเงิน นอกจากนี้ยังทำการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์ทั้ง 2 แห่ง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาธุรกิจโฮมสเตย์ของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและการจัดการของธุรกิจโฮมสเตย์ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการของชุมชน การจัดการสินค้า การจัดการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และการจัดการด้านการเงินของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง

2) เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1) ทำให้ทราบถึงโครงสร้างและการจัดการของธุรกิจโฮมสเตย์ พร้อมทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง
- 2) ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์ของบ้านแม่กำปอง และบ้านแม่กลางหลวง
- 3) เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำข้อมูลไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวงต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่หมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และหมู่บ้านแม่กลางหลวง หมู่ที่ 17 อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

นักท่องเที่ยว หมายถึงบุคคลที่เดินทางจากท้องที่อันเป็นถิ่นที่อยู่โดยปกติของตนไปยังโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์อันมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

โฮมสเตย์ หมายถึงบ้านพักประเภทหนึ่งที่นักท่องเที่ยวพักร่วมกับเจ้าของบ้านและมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเต็มใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจัดที่พักและอาหารให้กับนักท่องเที่ยว โดยได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม

วิลเลจสเตย์ หมายถึงบ้านพักประเภทหนึ่งที่นักท่องเที่ยวพักผ่อนกันเป็นส่วนตัวและมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเต็มใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการนำเสนอธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในพื้นที่และสภาพสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่จะต้องดับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน

กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึงการร่วมมือของชาวบ้านในพื้นที่ศึกษาต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ตลอดจนการพัฒนาทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การวิเคราะห์ติดตาม การประเมินผลและการแก้ไขปัญหา



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือนิยมเรียกการท่องเที่ยวแบบนี้ในอีกหลายแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวธรรมชาติ ถือกำเนิดมาเมื่อไม่นานมานี้ รัณกร ตีรกานนท์ (2541) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น ที่คล้ายกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539) ที่ให้ความหมายว่า เป็นการเดินทางไปยังสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์หรือการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมักจะแสวงหาประสบการณ์ที่ได้สัมผัสได้เรียนรู้ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมที่แตกต่างจากที่ตนอยู่และแตกต่างกันไปในแต่ละท้องที่ ในขณะที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ให้ความหมายว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ดังนั้นจากความหมายทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ชุมชนช่วยกันสร้างกรอบกติกาและความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ มีการเรียนรู้ และมีการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้ รัณกร ตีรกานนท์ (2541) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรม การจัดการเชิงอนุรักษ์ในอุตสาหกรรมมีกิจกรรมค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการประกอบการว่าต้องการอะไรจากการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เน้นการขายธรรมชาติ เน้นการให้ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อควบคุมการใช้

ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ หรือมุ่งเน้นการสร้างตลาดทางการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ชุมชนได้รับผลแห่งการกิจกรรมนั้นค่อนข้างหลากหลาย แต่ในทางตรงกันข้ามอาจมีผลกระทบจากการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติอาจถูกทำลายหากควบคุมหรือจัดการท่องเที่ยวไม่ดี สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของชุมชนอาจเปลี่ยนแปลง สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) จึงได้เสนอแนวทางไว้ว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องกำหนดแผนการแก้ไข หรือแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ให้ชัดเจน ในขณะที่ มิสรา สามารถ (2543) ได้เสนอขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ ซึ่งมีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (nature-based) และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (identity or authentic or endemic or unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (eco-system) ในพื้นที่ด้วย 2) องค์ประกอบด้านการจัดการ มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainably managed) ที่มีความรับผิดชอบไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education-based) ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (learning process) โดยให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์และความประทับใจ สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation-based) โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่นเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อย้อนกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบสมบูรณ์ทั้ง 4 ประการแล้วก็จัดได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดข้อใดข้อหนึ่งไปการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งนั้น ๆ ก็จะลดความสมบูรณ์ลงเป็นลำดับ

โครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน (2540) ได้ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนจะสร้างการยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้เพราะสามารถป้องกันปัญหาความขัดแย้ง หรือการต่อต้านจากชุมชนในภายหลัง สุดท้ายจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวม

พจนานวน สวนศรี (2541) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าต้องมี ที่พัก อาหาร การเดินทาง กิจกรรม การให้ความรู้ การกำหนดราคา และผู้ให้ความ

ช่วยเหลือด้านโครงการ ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของสุทธิชัย อบอุ่น (2541) แต่มีจุดแตกต่างที่ผู้วิจัยรายหลังให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้วย

2.1.2 แนวคิดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

ในอดีตที่ผ่านมาการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในประเทศไทย รู้จักในชื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (agrotourism) ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ สรัสวดี อาสาสรรพกิจ (2540) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบเกษตรกรรมว่าเป็นความต้องการให้มีการกระจายรายได้ไปยังท้องถิ่นอย่างแท้จริง ด้วยการนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนภาคเกษตรกรรม และศึกษาหาประสบการณ์ความรู้ในขณะที่นักท่องเที่ยวจะได้ประโยชน์จากการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนด้านเกษตรกรรม บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) เห็นว่าการท่องเที่ยวแบบนี้เป็นการจัดการ รูปแบบหนึ่งของธุรกิจที่พักแรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเท่านั้น และมีความเห็นคล้ายกับผู้อื่นว่าปกติมักให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของพื้นที่บ้านอย่างไรก็ดีแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ปัจจุบันได้ปรับรูปแบบเพิ่มขึ้น กล่าวคือมิได้มีกรอบจำกัดอยู่เฉพาะชุมชนเกษตรกรรมเท่านั้น สามารถสร้างรูปแบบท่องเที่ยวดังกล่าวได้ในหลายพื้นที่ ดังเช่น พื้นที่ที่เป็นธรรมชาติดังปรากฏในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และพื้นที่ที่มีแหล่งโบราณสถาน ที่บ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542) โดยที่แนวคิดของโฮมสเตย์นี้ได้ถูกอธิบายให้มีขอบเขตความหมายกว้างมากกว่าการท่องเที่ยวในแหล่งเกษตรกรรม แต่พื้นฐานด้านวัตถุประสงค์ด้านการจัดการไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ การท่องเที่ยวนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเน้นการจัดการเชิงธุรกิจชุมชน ด้านการจัดการส่วนหนึ่งพบว่ามีความแตกต่างไปจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั่วไป คือ เจ้าของบ้านในแหล่งท่องเที่ยวจะจัดสรรห้องส่วนหนึ่งไว้ให้บริการพักผ่อนแก่นักท่องเที่ยว แต่รูปแบบของการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวได้รับจะแตกต่างไปจากการพักผ่อนในโรงแรม รีสอร์ท หรือเกสต์เฮาส์ เพราะการพักอยู่กับเจ้าของบ้านนี้ทั้งสองฝ่ายคือทั้งเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยวต่างเปิดใจที่จะเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ที่เป็นมิตร อย่างไรก็ตาม การรับนักท่องเที่ยวมาค้างคืนในบ้านนั้น นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านหรือทั้งสองฝ่ายต้องมีความพึงพอใจและทราบรายละเอียดของกันและกันก่อน (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2541) อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์นี้ถือว่าการท่องเที่ยวที่ถูกพัฒนาไปสู่อีกรูปแบบหนึ่งที่ดำเนินการบนแนวคิดของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ การท่องเที่ยวแบบนี้ สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม รูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมและระบบ

นิเวศในชุมชนได้มากกว่า โดยชุมชนจะมีบทบาทเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนตั้งแต่การดำเนินกิจกรรม การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว การเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวตลอดจนการพัฒนาชุมชนในที่สุด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542)

จากเอกสาร โครงการ โสมสเคย์ในประเทศฟิลิปปินส์ (ราโพนธรณ แก้วสุริยะ, 2541) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของโครงการ โสมสเคย์ของกรมการท่องเที่ยว (department of tourism) แห่งประเทศฟิลิปปินส์ไว้ว่า ปัจจุบันกำลังมุ่งไปสู่การจัดการทางเลือกของที่พักรับคนฟิลิปปินส์ และนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยการจัดการบ้านพักส่วนตัวของชาวฟิลิปปินส์ในพื้นที่เฉพาะของประเทศ กรมการท่องเที่ยวจะจัดการท่องเที่ยวแบบประหยัดสำหรับตลาดภายในประเทศโดยผ่านโครงการ โสมสเคย์และโครงการอื่น ๆ โดยรวมแล้ว โครงการ โสมสเคย์จะขยายโอกาสสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างชาติที่มีงบประมาณจำกัด การเปิดบ้านในพื้นที่ซึ่งมีความต้องการที่พักในราคาเหมาะสมจะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม พื้นที่ของโครงการ โสมสเคย์จะถูกคัดเลือกจากพื้นฐานความต้องการของนักท่องเที่ยว ความน่าสนใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเข้าถึงได้ง่ายและความสามารถของเจ้าของบ้านในการให้บริการพื้นฐานผ่านความเรียบง่ายและความเป็นมิตรที่มีต่อนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ในโครงการ โสมสเคย์ ได้กำหนดแนวทางการให้บริการที่มีต่อนักท่องเที่ยวรวมถึงที่พัก ราคาประหยัดและความเป็นเอกลักษณ์ของฟิลิปปินส์ บริการที่พักรจะถูกจัดให้พอเพียงกับมาตรฐานความเป็นอยู่ของการพักผ่อนทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นความเงียบสงบ ไม่พลุกพล่าน ประหยัด สะอาด และเตียงนอนที่สะดวกสบายหรืออาหารพื้นเมืองดี ๆ ตามความต้องการของแขก ดังนั้นสิ่งที่ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวอาจจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับราคาต่ำได้ง่าย แต่เป็นเพราะเอกลักษณ์เฉพาะของการแบ่งปันบ้านส่วนตัวของชาวฟิลิปปินส์ ที่ประกอบไปด้วยความเป็นมิตร การมีวัฒนธรรม ความเป็นพื้นเมือง ความสะดวกควบคู่ไปกับความประหยัด

จากรายละเอียดดังกล่าวจะเห็นว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอื่น ๆ ของชุมชน และความเป็นกันเองหรือความเป็นมิตร สามารถนำมาใช้เป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโสมสเคย์ได้ เช่นเดียวกับการกล่าวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ที่ระบุถึงทรัพยากรของการท่องเที่ยวแบบโสมสเคย์ว่าต้องประกอบไปด้วย

1. ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

1.1 ด้านการตลาด ได้แก่ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน หรือหมู่บ้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

1) ที่พักและอาหาร จะจัดให้นักท่องเที่ยวได้พักค้างคืนในสถานที่ที่จัดไว้ในหมู่บ้านของชาวบ้าน โดยนักท่องเที่ยวจะร่วมกิจกรรมและวิถีชีวิตเดียวกับชาวบ้านตั้งแต่วัฒนธรรมการบริโภคอาหาร การพักผ่อนนอนหลับ จนถึงการทำมาหากิน

2) ศูนย์ข่าวสารการท่องเที่ยว ภายในหมู่บ้านทุกครัวเรือนจะสามารถให้ข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้

3) ยานพาหนะ นักท่องเที่ยวจะใช้ยานพาหนะต่าง ๆ เช่นเดียวกับชาวบ้าน ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น การเดินทางมาและจากไปอาจจะจำเป็นต้องใช้ยานพาหนะที่รวดเร็วและสะดวกสบายมากกว่า

1.3 สิ่งดึงดูดเชิงจิตวิทยา ได้แก่ อรรถาสัยไมตรี การต้อนรับอย่างอบอุ่นตามแบบประเพณีของไทย

2. ทฤษฎีการที่มุ่งเน้นการดำเนินการ ประกอบด้วย

2.1 การวางแผน และกำหนดกิจกรรม เช่น การเรียนรู้การทำอาหารไทย การเรียนรู้การทำเกษตรผสมผสาน การเรียนรู้วิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้าน

2.2 ระบบขนส่ง เช่น การปรับสภาพภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านให้มีความงามอย่างธรรมชาติ ดูแลรักษาความสะอาดของถนนหนทางในหมู่บ้าน จัดระบบการคมนาคมระหว่างตัวเมืองกับหมู่บ้าน

2.3 เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด มีระบบประปาหรือไฟฟ้าที่มีความปลอดภัยในการบริโภค

2.4 ระบบสนับสนุนอุตสาหกรรม เช่น ที่ศูนย์อนามัย มีระบบรักษาความปลอดภัย มีแหล่งผลิตอาหารตามธรรมชาติของหมู่บ้าน

2.5 ระบบแรงงาน เช่น การฝึกอบรม และฝึกทักษะการบริการเท่าที่จำเป็น

2.6 เงินทุน การจัดการของโฮมสเตย์ไม่จำเป็นต้องใช้เงินทุนในการดำเนินการมากนัก การจัดหาหรือสร้างสิ่งแปลกปลอม ในวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำในการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ว่าเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทซึ่งจะให้ผลประโยชน์อย่างมากขึ้นในอนาคต การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์นี้เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่ดำเนินการบนแนวคิดของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ นอกเหนือจากลักษณะรูปธรรมด้านอื่น ๆ เช่น การดำเนินา เดินป่า ฯลฯ การท่องเที่ยวโฮมสเตย์นี้สามารถตอบสนองความต้องการใหม่ ๆ ของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมและระบบนิเวศในชุมชนได้มากกว่า

โดยชุมชนจะมีบทบาทเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนตั้งแต่การดำเนินกิจกรรม การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว การเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวจนถึงการพัฒนาชุมชนในที่สุด ดังนั้นการจัดการจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อน และพิจารณาได้ในหลายความหมาย เช่น

- 1) เป็นความคิดรวบยอด (concept) ในการจัดการท่องเที่ยวแสดงให้เห็นผลได้ 2 ด้านพร้อม ๆ กัน คือ การปรับปรุงคุณภาพของสวัสดิการชุมชน และปรับปรุงสภาพแวดล้อมไปด้วย
- 2) เป็นปรากฏการณ์ (phenomenon) ในการพัฒนาชนบทที่เป่าหมายเกิดจากปฏิริยาสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล เทคโนโลยีและงบประมาณ
- 3) เป็นกลยุทธ์ (strategy) การจัดทำแผนที่ที่ดีที่สุดเพื่อให้ผลประโยชน์ตกแก่สังคมมากที่สุดด้วยความร่วมมือระหว่างเจ้าบ้าน นักท่องเที่ยว และความสอดคล้องของสิ่งแวดล้อม
- 4) เป็นวิชาการ (discipline) เป็นที่รวมของสหวิชาการต่าง ๆ วิทยาการด้านการจัดการท่องเที่ยวการจัดการทางตลาด วิชาการด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้นำมาประยุกต์ใช้ประสานกัน

2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีด้านการจัดการ (Management)

หน้าที่การบริหาร (management functions) เป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกัน ซึ่งผู้จัดการต้องเข้ามาช่วยเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การชักนำ และการควบคุม (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2542: 149-156)

1) การวางแผน หมายถึง การเลือกภารกิจ และวัตถุประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจ การเลือกระหว่างทางเลือกการปฏิบัติในอนาคต การวางแผนจะเป็นการสร้างสะพานเพื่อให้เดินไปถึงสิ่งที่ต้องการ จากผลของการวางแผนจะได้แผนออกมา ดังนั้น แผนเป็นเครื่องมือ(วิธีการ)เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

2) การจัดองค์กร หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบหน้าที่งานต่าง ๆ ภายในองค์การ หน้าที่การจัดองค์กรจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแบ่งงานกันทำ พร้อมกับการแบ่งส่วนอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม และการรวมอยู่เป็นกลุ่มของโครงสร้างเดียวกันที่ยังคงมีระเบียบที่จะติดต่อสัมพันธ์กันได้ตามปกติ และเป็นกลุ่มที่มุ่งสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันอันเดียวกันตลอดเวลา

3) การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องเลือกบุคคลเพื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในองค์การ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

4) การชักนำ เป็นการสั่งการและการจูงที่เกี่ยวกับกลุ่มบุคคล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

5) การควบคุม เป็นการวัดและแก้ไขการทำงาน เพื่อให้แน่ใจว่าวัตถุประสงค์และแผนขององค์กรมีการใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การวางแผนและการควบคุมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

2.1.4 แนวคิดด้านการตลาด (Marketing)

การจัดการด้านการตลาด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2541) คือ การที่ธุรกิจต้องการทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการและเกิดความพึงพอใจในตัวสินค้า ได้รับความสะดวกในการซื้อสินค้า ตลอดจนทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า ธุรกิจหรือองค์กรต้องทำการวางแผนการจัดการด้านส่วนประสมทางการตลาด (marketing mix) ในขั้นต้นธุรกิจต้องกำหนดตลาดเป้าหมายและระบุตำแหน่งทางการตลาดให้ชัดเจน โดยอาศัยกระบวนการ STP marketing (segmenting, targeting, positioning) ซึ่งประกอบไปด้วย

1) การแบ่งส่วนตลาด (segmenting หรือ market segmentation) หมายถึง การแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์ชนิดใดชนิดหนึ่งออกตามลักษณะความต้องการที่คล้ายคลึงกันออกเป็นตลาดย่อย (sub-market) หรือส่วนตลาด (market segment) เพื่อที่จะเลือกตลาดใดตลาดหนึ่งเป็นตลาดเป้าหมาย แล้วใช้ส่วนประสมทางการตลาดเฉพาะอย่าง เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าตามตลาดเป้าหมาย

2) การกำหนดตลาดเป้าหมาย (targeting หรือ market targeting) หมายถึง การประเมินและเลือกหนึ่งส่วนตลาดหรือมากกว่าเป็นเป้าหมาย เป็นงานที่ต้องทำเมื่อมีการแบ่งส่วนตลาดแล้ว ซึ่งประกอบด้วย ส่วนของการประเมินส่วนตลาดและการเลือกส่วนตลาด

3) การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (positioning หรือ market positioning) หมายถึง กิจกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ของธุรกิจและภาพลักษณ์ของสิ่งที่นำเสนอเพื่อให้เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญและตำแหน่งในการแข่งขันที่แตกต่างในจิตใจของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

การจัดการเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง การจัดการเครื่องมือทางการตลาดที่ควบคุมได้และนำมาใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดที่กำหนดไว้ ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย

1) ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์จึงประกอบด้วย สินค้า บริการ ความคิด สถานที่ องค์กรหรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ต้องมีสรรพประโยชน์ มีมูลค่าสาขายของลูกค้า จึงมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้

2) ราคา หมายถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุนของลูกค้า โดยลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าผลิตภัณฑ์กับราคาผลิตภัณฑ์ ถ้ามูลค่าสูงกว่าราคา ลูกค้าจึงตัดสินใจซื้อ การกำหนดราคาควรจะเป็นที่ยอมรับของลูกค้าโดยควรคำนึงถึงต้นทุนและการแข่งขัน

3) การจัดจำหน่าย หมายถึงโครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรม ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และการบริการจากองค์กรไปยังตลาดสถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด เป้าหมายก็คือสถาบันตลาด ส่วนกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ช่วยในการกระจายตัวสินค้า ประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง

4) การส่งเสริมการตลาด เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจเป็นการขายโดยใช้พนักงานขาย (personal selling) และการติดต่อสื่อสารโดยใช้สื่อ (non personal selling)

2.1.5 แนวคิดที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์โดยเทคนิค SWOT analysis

การวิเคราะห์ SWOT เป็นวิธีการหรือเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ที่รู้จักและใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายในกิจการและลักษณะงานต่าง ๆ (นันทิยา หุตานุวัตร และ ณรงค์ หุตานุวัตร, 2544) ได้แก่ งานพัฒนาชุมชนชนบท เช่น การใช้ SWOT วางแผนกลยุทธ์ของกลุ่มเครดิตยูเนียน การวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจในอเมริกา ซึ่งช่วยให้ผู้นำชนบทเข้าใจศักยภาพทางเศรษฐกิจของชนบท และตัดสินใจดึงเงินทุนจากภายนอกเพื่อการลงทุนได้อย่างถูกต้อง การวางแผนกลยุทธ์ที่ใช้ได้กับธุรกิจขนาดเล็ก รวมทั้งธุรกิจขนาดจิ๋วที่ทำอยู่กับบ้าน ตลอดจนการวางแผนอาชีพส่วนบุคคล นอกจากนี้การวิเคราะห์ SWOT ยังใช้เป็นเครื่องมือปรับปรุงการทำงานเป็นทีม การศึกษาตนเองของเยาวชนในโครงการเยาวชน หรือกระทั่งใช้ในการดำเนินชีวิตในครอบครัว เช่น การวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของบุตร เป็นต้น

องค์ประกอบหรือประเด็นที่สำคัญของเทคนิค SWOT analysis ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีผลต่อหน่วยงาน (ปรีดี โชติช่วง, 2539) ได้แก่

1) “S” มาจากคำว่า “STRENGTH” คือ “จุดแข็ง” หรือจุดเด่นที่เสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้น หรือความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงาน (Hutamuwatr, 1998) เช่น สหกรณ์โคนมแม่ใจมีความสัมพันธ์ภายในองค์กรค่อนข้างดีมีความสนใจยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ทั้งนี้ยังมีที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านโคนม เมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ หรือองค์ความรู้ใหม่ด้านเทคนิคการเลี้ยงโคนมเกิดขึ้น ที่ปรึกษาก็จะคอยให้ข้อมูลใกล้ชิดทำให้สมาชิกสามารถพัฒนาเทคนิควิธีการเลี้ยงโคนมสูงขึ้น ไปอีกระดับหนึ่ง

2) “W” มาจากคำว่า “WEAKNESS” หมายถึง “จุดอ่อน” ของหน่วยงาน หรือหมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็น ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ (Hutanuwatr, 1998) อาจจะมีบางส่วนของ องค์กรประกอบที่กระทบต่อหน่วยงาน แล้วหน่วยงานยังคงอนุรักษ์ หรือยืนยง ไม่เปลี่ยนแปลงเท่าที่ เช่น ทักษะของคณบดีมหาวิทาลัยไทยบางส่วนที่ยึดติดกับการรวมอำนาจ ในขณะที่ สภาพแวดล้อม ภายนอกเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตย ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่จะเป็นผู้คิดตัดสินใจ ลงมือแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

3) “O” มาจากคำว่า “OPPORTUNITY” หมายถึง “โอกาส” ที่หน่วยงานจะได้รับการพัฒนา ไปอย่างต่อเนื่อง หรือปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุ วัตถุประสงค์ (Hutanuwatr, 1998) ทั้งนี้จะเป็นความพร้อมและศักยภาพของบุคลากร บุคลากรที่ ดีมีความรู้ มีคุณภาพ มีความสามารถ และมีการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ เป็นโอกาสที่จะสร้างงานและพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถ พึ่งตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4) “T” มาจากคำว่า “THREAT” หมายถึง ข้อจำกัด แรดกอดัน หรืออันตรายที่บั่นทอนความ เจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน หรือปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กร ไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Hutanuwatr, 1998) ซึ่งเป็นเรื่องที่หน่วยงานจะต้องปรับปรุงให้สอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น สมาชิกผู้เลี้ยง โคนมแม่โจ้ มีพื้นที่การเลี้ยง โคนมจำกัด และที่ดินราคา แพงไม่สามารถขยายพื้นที่การเลี้ยงออกไป ทำให้สมาชิกถูกจำกัดศักยภาพในการที่จะขยายขนาด ของฟาร์มเพื่อเพิ่มผลผลิตและมีผลกระทบต่อสมาชิกสหกรณ์ ในด้านของธุรกิจสหกรณ์โดยตรง รายได้ที่สหกรณ์จะขยายได้จากธุรกิจรวบรวมน้ำนมก็จะคงอยู่ขนาดเดิมไม่ค่อยจะเกิดความ เคลื่อนไหวมากนัก

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีผู้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการ ของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

สุทธิชัย ออบอ่อน (2541) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เจริญอนุรักษ์ พบว่า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการบริการและ การสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวมากกว่า การให้ความสำคัญต่อการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวแก่ประชาชนใน ท้องถิ่น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเจริญอนุรักษ์ ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนชุมชน และปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการบริหารและการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวกับชุมชนและรัฐ จะมีศักยภาพมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดการบริหาร ขาดการวางแผนรองรับการท่องเที่ยวและไม่ได้มีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวทั้งจากชุมชนและรัฐ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ควรที่จะให้การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองด้วยเพราะคนส่วนใหญ่จะรักและหวงแหนภูมิภคานาของตนมาก พยายามรักษาทรัพยากรที่มี อนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนให้มากที่สุด แต่ในขณะนี้ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือขาดการสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรที่จะให้การฝึกอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นการดูแลรักษาสถานการณ์แวดล้อมให้ดี จัดให้มีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดการผลประโยชน์ของชุมชน และการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

ธวัชชัย รัตนช้อน (2542) ได้ทำการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนที่สูงพบว่า ชุมชนได้ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาระบบนิเวศและรักษาทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหารายได้เพียงอย่างเดียว ในชุมชนได้มีการจัดการองค์กรโดยใช้ความสัมพันธ์แบบเครือญาติและความเป็นพี่น้องผสมผสานกับระบบการจัดการธุรกิจที่มีการกำหนดโครงสร้าง หน้าที่ และการแบ่งงานกันทำ ซึ่งก่อให้เกิดความรับผิดชอบ เมื่อมีรายได้จะมีการจัดสรรผลประโยชน์ครอบคลุมทั้งระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน ใน สัดส่วนที่ยอมรับได้ในทุกกลุ่ม คือ ร้อยละ 80 15 และ 5 ตามลำดับ ส่วนด้านศักยภาพของชุมชนนั้นแสดงออกในหลายด้าน คือ ด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และบุคลากรของชุมชนที่สามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นกิจกรรมทางเลือกลำดับสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะธุรกิจชุมชน พร้อมกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม เพื่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

สรวิชาติ อาสาสรรพกิจ (2542) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน พบว่า การกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบนนั้น ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่

จะต้องกำหนดให้มีขึ้นและบังคับใช้อย่างจริงจัง ผ่านกระบวนการทางกฎหมายและกระบวนการทางสังคมโดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ให้มีองค์กรที่เป็นกลางไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินธุรกิจนั้น เป็นองค์กรตรวจสอบโดยเสนอให้เป็นสถาบันการศึกษาที่เชื่อถือได้ และปัจจัยที่กำหนดความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) ความพร้อมขั้นพื้นฐานของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในแต่ละองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร

มิสรา สามารท (2543) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้เสนอรูปแบบขององค์กรที่ควรเข้ามาบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นมี 2 รูปแบบ คือ ให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้แทนกลุ่มเป็นผู้บริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การบริหารจัดการโดยชุมชนท้องถิ่น ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการที่มาจากตัวแทนหลายกลุ่ม และมีคณะที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือแนะนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงวิชาการสาขาต่าง ๆ เช่น กลุ่มพาหนะนำเที่ยว กลุ่มร้านอาหาร/ภัตตาคาร กลุ่มร้านค้าของที่ระลึกหรือผลิตภัณฑ์ของชุมชน กลุ่มเจ้าของที่พักค้างแรม (ได้แก่ โรงแรม บังกะโล guesthouse หรือ home stay) ซึ่งตัวแทนแต่ละกลุ่มจะช่วยเป็นสื่อกลางระหว่างภาครัฐ คณะกรรมการ และสมาชิกในชุมชนได้เป็นอย่างดี เพราะเชื่อว่าน่าจะสามารถประสานประโยชน์และความร่วมมือในการบริหารจัดการร่วมกับคณะที่ปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้แทนกลุ่ม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ได้แก่ เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นผู้บริหารจัดการร่วมกับตัวแทนกลุ่มกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่และมีคณะที่ปรึกษาร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงวิชาการสาขาต่าง ๆ เช่นเดียวกับรูปแบบที่หนึ่ง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ประสานให้กลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกกลุ่มในพื้นที่ มีผู้แทนมาร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย เพื่อการประสานประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นกับคณะที่ปรึกษา

สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นรูปแบบที่ 1 หรือรูปแบบที่ 2 ควรจะมีมาตรการในการดำเนินงาน เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเรื่องดังกล่าวของชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรจัดให้มีการประชุมในลักษณะของไตรภาคีหรือพหุภาคี ระหว่างคณะกรรมการ คณะที่ปรึกษา และสมาชิกในชุมชนทุกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และร่วมกันตัดสินใจในประเด็นและปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกัน
- 2) ควรกำหนดอำนาจและบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในคณะกรรมการ และกลุ่มที่เข้าร่วมให้ชัดเจน เพื่อร่วมมือกันดำเนินภารกิจของชุมชนและสร้างจิตสำนึกให้ทุกคน
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเป็นแกนหลักในการจัดการประชุม และเชิญทุกฝ่ายเข้าร่วมประชุม กำหนดประเด็นการสนทนา ตลอดจนการใช้สถานที่ในการประชุมเพื่อการประสานความร่วมมือของชุมชนได้อย่างจริงจัง
- 4) ควรกำหนดระเบียบข้อบังคับที่ได้รับความเห็นชอบ จากภาครัฐระดับพื้นที่ไว้ให้ชัดเจน และเป็นทางการ เพื่อเป็นระเบียบแบบแผนต่อการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายยึดถือร่วมกัน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน
- 5) ควรมีการระดมทุนเพื่อร่วมกันจัดทำแต่ละกิจกรรมการท่องเที่ยว ในลักษณะของการร่วมหุ้น หรือเงินค่าสมาชิก เพื่อเป็นกองทุนในการดำเนินการ โดยกำหนดสัดส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและโปร่งใส การระดมทุนสามารถดำเนินการได้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนด้วย
- 6) ควรกำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนไว้ให้ชัดเจนเพื่อความเข้าใจตรงกัน
- 7) ควรให้มีการพัฒนาการเรียนรู้แก่สมาชิกในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวของตนเองในเชิงประวัติศาสตร์ และเชิงธรรมชาติ เพื่อความเข้าใจถูกต้องและตรงกันอย่างทั่วถึง

พนิตดา สิงห์ครา (2544) ทำการศึกษาศึกษาภาพของชุมชนบ้านห้วยฮีในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นักท่องเที่ยวจะพักแรมในชุมชนเสมือนเป็นสมาชิกในครอบครัวเพื่อเรียนรู้ชีวิต แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้วัฒนธรรม ชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวประมาณ 3-4 ปี สามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกระหว่าง 200-600 บาทต่อเดือน แม้รายได้ไม่สูงนักแต่ก็สร้างความพึงพอใจให้แก่ชุมชน เพราะทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ถูกรักษาไว้ได้ภายใต้การจัดการการท่องเที่ยว

ผลการศึกษา เมื่อพิจารณาในแง่สังคม พบว่าชุมชนมีการแบ่งโครงสร้างขององค์กรและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างดี อีกทั้งผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถสั่งและชักชวนให้สมาชิกร่วมกันทำงานให้สำเร็จได้ ในเชิงกายภาพ การที่ชุมชนตั้งอยู่บนที่สูง ทำให้ได้เปรียบในแง่ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงความหลากหลายในพันธุ์พืชและสัตว์ เป็นจุดขายที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แสดงให้เห็นว่าชุมชนบ้านห้วยอี่มีศักยภาพหลายประการที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาไปสู่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์อย่างสมบูรณ์ได้

พรหมินทร์ พวงมาลา และคณะ (2546) ได้ศึกษาสภาวะการณ์ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง และค้นหาลักษณะรู้และศักยภาพชุมชน ในด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนถึงศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปอง จากผลการวิจัยพบว่า สภาวะการณ์ด้านการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ถูกต้องและชัดเจนขึ้น มีรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นขั้นเป็นตอน ชาวบ้านมีความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตมากขึ้น ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้รับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน มีผลงานของภูมิปัญญาชาวบ้าน มีแนวทางที่ถูกต้องในการจัดสรรรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน หมู่บ้านได้รับการตกแต่งปรับปรุงให้สวยงาม ได้เส้นทางเดินป่าในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เห็นศักยภาพของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวและองค์ความรู้ของชุมชนในด้านต่าง ๆ มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับกลุ่ม

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัด
เชียงใหม่ มีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้จะทำการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาถึงโครงสร้างการจัดการธุรกิจโฮมสเตย์ของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง
โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านรวมถึงสมาชิกในหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง

3.1.2 ศึกษาถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์ของบ้านแม่กำปองและ
โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม
ประกอบด้วย

- 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง
- 2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data)

เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าของบ้านพัก รวมถึงสมาชิกในหมู่บ้านแม่กำ
ปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง พร้อมทั้งออกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่พักโฮมสเตย์บ้านแม่กำ
ปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม

3.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินงานของธุรกิจโฮมสเตย์
หมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง โดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ
และเอกชน

3.3 วิธีการและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรก ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา โครงสร้างการจัดการของธุรกิจโฮมสเตย์ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการชุมชน การจัดการสินค้า การจัดการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านการเงิน โดยการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่วัยบ้านรวมถึงสมาชิกหมู่บ้านแม่กำปองและแม่กลางหลวง ในส่วนนี้จะเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 2 ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์ โดยทำการเก็บแบบสอบถามข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง ผู้ศึกษาได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ผู้ตัดสินใจในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ภูมิภาค เวลาในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และลักษณะการท่องเที่ยวในครั้งนี้ โดยข้อมูลส่วนนี้มีลักษณะเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายค่าความถี่ (Frequency) และอัตราส่วนร้อยละ (Percentage)

2) ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการให้บริการ และด้านภาพลักษณ์การท่องเที่ยว โดยใช้คำถามที่สร้างขึ้นแบบมาตราส่วนตามแบบของลิเคิท (Likert Scale) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนตามน้ำหนักของความพึงพอใจที่มีต่อโฮมสเตย์ทั้ง 2 แห่ง ความพึงพอใจแต่ละด้านแบ่งออกเป็น ส่วนย่อยได้ดังต่อไปนี้

- ด้านผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย สถานที่พักแรมและอาหาร โดยแบ่งย่อยออกเป็น ความสะอาดของสถานที่พักแรม ขนาดของสถานที่พักแรม ความพอเพียงของอุปกรณ์เครื่องนอน สิ่งอำนวยความสะดวก รสชาติอาหาร และความสะอาดของอาหาร

- ด้านราคา ประกอบด้วย ค่าเข้าชมกิจกรรม ค่าที่พักแรม ค่าอาหาร และค่ามัคคุเทศก์ท้องถิ่น (นำเที่ยว)

- ด้านการส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย แผ่นพับ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์

- ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ประกอบด้วย การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อทางอินเทอร์เน็ต และความสะดวกในการเดินทาง

- ด้านการให้บริการ ประกอบด้วย เจ้าของบ้านพักและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น (นำเที่ยว) โดยแบ่งย่อยออกเป็น การให้บริการ บุคลิกภาพ ทัศนคติ และมนุษยสัมพันธ์ ความสุภาพ และมารยาทของเจ้าของบ้านและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

- ด้านภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว และสภาพภูมิอากาศ

การวัดระดับความพึงพอใจในแต่ละด้านนั้น จะใช้วิธีการวัดตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	คะแนน
มาก	3
ปานกลาง	2
น้อย	1

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง จะนำเสนอผลการศึกษารูปของตารางค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก โดยแบ่งเป็นช่วง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
2.51 – 3.00	มาก
1.51 – 2.50	ปานกลาง
1.00 – 1.50	น้อย

นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์ทั้ง 2 แห่ง จะศึกษาถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจระหว่างนักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ t – test ในการทดสอบ

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นฐาน

ในการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่หมู่บ้านแม่กำปองซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และหมู่บ้านแม่กลางหลวงซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 17 อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ศึกษา โดยข้อมูลพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้าน มีดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านแม่กำปอง

ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านแม่กำปอง ประกอบด้วย ที่ตั้ง - อาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ / อากาศ โครงสร้างทางประชากร ประวัติการตั้งถิ่นฐานของบ้านแม่กำปอง ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 ที่ตั้ง - อาณาเขต

บ้านแม่กำปองตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวกิ่งอำเภอแม่ออน 20 กม.และห่างจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 50 กิโลเมตร สามารถเดินทางเพื่อเข้าถึงหมู่บ้านได้ โดยรถยนต์และรถจักรยานยนต์อย่างสะดวก บนเส้นทางสองทางหลัก คือ สายเชียงใหม่ - สันกำแพง และสายเชียงใหม่ - ดอยสะเก็ด

พื้นที่บ้านแม่กำปอง มีพื้นที่ทั้งหมดกว่าสองพันไร่ ซึ่งซ้อนทับกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าชุมชน อีกทั้งยังเป็นจุดกำเนิดของแม่น้ำลำธาร จึงเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์ไม้หายากนานาชนิด ลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปจึงมีความสวยงาม เหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

ส่วนอาณาเขตของบ้านแม่กำปองมีพื้นที่ติดต่อกับ (พรมมิตร พวงมาลาและคณะ, 2547) ดังนี้

- | | |
|-------------|---|
| ทิศเหนือ | ติดต่อกับเขตบ้านแม่ลาย หมู่ที่ 2 ต.ห้วยแก้ว กิ่ง อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ |
| ทิศใต้ | ติดต่อกับบ้านแม่รวม หมู่ที่ 1 ต.ห้วยแก้ว กิ่ง อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ |
| ทิศตะวันออก | ติดต่อกับอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง |
| ทิศตะวันตก | ติดต่อกับบ้านธารทอง หมู่ที่ 8 ต.ห้วยแก้ว กิ่ง อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ |

จะสังเกตเห็นได้ว่า พื้นที่บ้านแม่กำปองนี้จะเป็นพื้นที่ด้านในสุดของตำบลห้วยแก้ว ซึ่งมีทางออกติดต่อทางเดียว คือ ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับเมืองปาน จังหวัดลำปาง (ดังแผนภาพที่ 4.1) ซึ่งยังเป็นเส้นทางที่ลำบากต่อการเดินทาง ดังนั้นบ้านแม่กำปองจึงต้องเข้าออกทางเดียวเป็นหลัก คือผ่านเส้นทางบ้านห้วยแก้ว และบ้านธารทอง ดังนั้น แม้ว่าจะมีระยะทางไม่ไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่มากนัก แต่การพัฒนาความเจริญต่าง ๆ ก็อาจล่าช้าไปบ้างเพราะต้องผ่านหมู่บ้านห้วยแก้ว หมู่บ้านธารทอง ซึ่งเป็นทางผ่านก่อนจะมาถึงบ้านแม่กำปอง แต่ในทางกลับกัน การมีพื้นที่เข้าออกจำกัดนี้ทำให้ง่ายต่อการควบคุมดูแลของบ้านแม่กำปอง จึงไม่ค่อยเกิดปัญหาจากการบุกรุกของบุคคลภายนอก

จากการสังเกตการณ์โดยภาพรวมแล้ว จุดเด่นของที่ตั้ง อาณาเขต ของพื้นที่บ้านแม่กำปองจัดว่าเป็นพื้นที่ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และมีระยะทางไม่ห่างไกลจากความเจริญมากนัก สามารถเดินทางเข้าถึงได้ง่าย แม้ว่าจะมีเส้นทางเข้าออกโดยสะดวกได้เพียงเส้นทางเดียว แต่การเข้าออกได้เส้นทางเดียวก็จะช่วยให้การควบคุมดูแลปัญหาจากการบุกรุกของบุคคลภายนอกมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ซึ่งกำลังเป็นกระแสนิยมของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในสังคมปัจจุบัน ส่วนจุดอ่อนของที่ตั้ง และอาณาเขตในพื้นที่นี้ ก็คือ เป็นพื้นที่ด้านในสุดของตำบลห้วยแก้ว ดังนั้นการพัฒนาหรือการกระจายความเจริญ เช่น สาธารณูปโภค ถนนหนทาง จำเป็นต้องอาศัยบ้านห้วยแก้วและบ้านธารทอง ที่เป็นเส้นทางผ่านเข้าหมู่บ้านก่อนจะมาถึง ดังนั้นจึงอาจมีความล่าช้าไปบ้าง แต่ก็มิได้เป็นอุปสรรคมากนัก เพราะเส้นทางคมนาคมในปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านยังมีองค์กรภายนอกท้องถิ่นหลายส่วนที่ให้การสนับสนุน



ภาพที่ 4.1 ที่ตั้งบ้านแม่กำปอง

ที่มา: พรหมมินทร์ พวงมาลา และคณะ, (2547: 62)

4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ / อากาศ

ลักษณะภูมิประเทศบ้านแม่กำปอง พื้นที่ส่วนใหญ่ 98 % เป็นเขตภูเขาและเนินเขาที่มีลักษณะสูงชัน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,300 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้งตามความสูงชันของพื้นที่ ซ้อนทับกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทำให้มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด รวมทั้งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธาร ซึ่งประชากรจะตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเนินเขาที่มีลำธารไหลผ่าน โดยมีการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติโดยหน่วยงานของรัฐและชุมชน ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติยังคงมีความสมบูรณ์และมีความสวยงาม เป็นภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยว

ลักษณะภูมิอากาศเนื่องจากเป็นพื้นที่สูงในหุบเขา ทำให้สภาพภูมิอากาศมีเพียง 2 ฤดู คือฤดูฝนกับฤดูหนาว พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับการทำการเกษตร คือ สวนเมืองและกาแฟ ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน อากาศโดยรวมมีสภาพอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี ในช่วงฤดูหนาวอุณหภูมิลดต่ำลงเหลือเพียง 10 องศาเซลเซียส มีหมอกสวยงาม สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปจึงเหมาะสมกับลักษณะการท่องเที่ยว

4.1.3 โครงสร้างทางประชากร

ประชากรบ้านแม่กำปองตั้งถิ่นฐานตามแบบโบราณ คือ มีลักษณะเป็นเครือญาติที่ตั้งบ้านเรือนใกล้ ๆ กัน อยู่ตามที่ราบเนินเขาใกล้แม่น้ำลำห้วยเป็นหย่อมหรือกลุ่ม ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่าป๊อกหรือปาง มีทั้งหมด 6 ปาง รวม 128 หลังคาเรือน มีจำนวนแจกแจงได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนครัวเรือนแบ่งตามกลุ่มบ้าน (ปาง) ของหมู่บ้านแม่กำปอง

กลุ่มบ้าน (ป๊อก / ปาง)	จำนวนหลังคาเรือน
ปางนอก	30
ปางกลาง	19
ปางขอน	19
ปางโตน	15
ปางใน 1	9
ปางใน 2	36
รวม	128

ที่มา: พรหมินทร์ พวงมาลา และคณะ, (2547: 64)

ประชากรในตำบลห้วยแก้ว จะเป็นชาวพื้นราบที่อพยพมาจากอำเภอคอยสะเก็ดเพื่อมาหาที่ทำกิน และตั้งถิ่นฐานจากบ้านห้วยแก้ว บ้านธารทอง เรื่อยมาจนถึงบ้านแม่กำปอง เมื่อมาทำการเกษตรสวนเมืองได้ผลกำไรดี ญาติพี่น้องจึงอพยพตามกันมาทำให้จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น แต่พื้นที่บ้านแม่กำปองเป็นพื้นที่ด้านในสุด จึงก่อตั้งได้ไม่นาน เพียง 100 กว่าปี เป็นรุ่นที่สองของช่วงอายุคน ดังนั้นจำนวนประชากรของบ้านแม่กำปองจึงมีจำนวนไม่มาก คือ มีจำนวนประชากรทั้งหมด 418 คน เป็นชาย 216 คน หญิง 202 คน สามารถจำแนกได้ตามอายุ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนประชากรจำแนกตามอายุของหมู่บ้านแม่กำปอง

กลุ่มอายุ (ปี)	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
0 – 4	8	9	17
5 – 9	14	18	32
10 – 14	14	16	30
15 – 19	20	11	31
20 – 24	7	17	24
25 – 29	11	12	23
30 – 34	17	9	26
35 – 39	23	23	46
40 – 44	33	30	63
45 – 49	29	18	47
50 – 54	9	9	18
55 – 59	12	6	18
60 – 64	5	6	11
65 – 69	6	6	12
70 – 74	5	10	15
75 – 79	2	1	3
80 ปีขึ้นไป	1	1	2
รวม	216	202	418

ที่มา: พรหมมินทร์ พวงมาลา และคณะ, (2547: 64)

4.1.4 ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ในตำบลห้วยแก้วนี้ ประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรที่อพยพมาจากอำเภอคอยสะเกิดเพื่อมาหาพื้นที่ทำกิน โดยได้ยึดอาชีพที่เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ คือ การทำเกษตรสวนเมือง ซึ่งเป็นพืชที่ได้รับความนิยมในตลาดและสามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ลักษณะหุบเขาสูงที่ตรงกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ดังกล่าว โดยได้ตั้งหลักปักฐานอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งบ้านห้วยแก้ว บ้านธารทองและบ้านแม่กำปอง ทำให้ประชากรในพื้นที่นี้จึงเป็นประชากรชาวล้านนาล้วน ๆ ไม่มีเชื้อชาติอื่นมาเจือปน

การทำเกษตรสวนเมืองในพื้นที่นี้ไม่ต้องลงทุนด้านตัวเงิน แต่ใช้การลงทุนด้านแรงงาน จึงสามารถสร้างรายได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการอพยพของแรงงานที่เป็นญาติพี่น้องกันจากคอยสะเกิดเข้ามายังพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว โดยตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ แต่ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่บ้านแม่กำปอง ที่อยู่ด้านในสุดของเส้นทางและไม่มีทางเข้าออกที่สะดวก ดังนั้น ประชากรจึงตั้งถิ่นฐานอยู่ในบ้านห้วยแก้วและบ้านธารทองมากกว่า ทำให้บ้านแม่กำปองจึงเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่มีจำนวนประชากรไม่มาก อาศัยอยู่ตามลำห้วยเป็นกลุ่มบ้านเรียกว่า ป๊อกหรือปาง ก่อตั้งขึ้นประมาณ 100 กว่าปี โดยตั้งขึ้นเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2457 เรียกชื่อหมู่บ้านตามดอกไม้และแม่น้ำ ซึ่งในสมัยก่อนมีดอกไม้ชนิดหนึ่งมีลักษณะดอกเล็กสีเหลืองแดงขึ้นอยู่ตามริมแม่น้ำลำห้วย เรียกกันว่า “ดอกกำปอง” จึงเรียกชื่อรวมดอกไม้และแม่น้ำเป็น “บ้านแม่กำปอง”

ชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไปเรียบง่ายไม่แตกต่างจากสังคมพื้นราบมากนัก แต่มีลักษณะเด่นที่ยังคงอยู่ คือ มีระบบความสัมพันธ์ในชุมชนแบบเครือญาติ เป็นลักษณะของการช่วยเหลือดูแลกันภายในชุมชน เนื่องจากประชากรในหมู่บ้านเป็นญาติพี่น้องที่อพยพมาจากคอยสะเกิดด้วยกันและด้วยระยะเวลาก่อตั้งหมู่บ้านเพียง 100 กว่าปี ซึ่งเป็นเวลาช่วงที่ 2 ของอายุคนเท่านั้น ความใกล้ชิดของระบบความสัมพันธ์ในชุมชนจึงยังมีความแน่นแฟ้นและมีความสำคัญต่อการจัดการโครงสร้างต่าง ๆ ในชุมชน โดยจะเป็นลักษณะของระบบเครือญาติที่ให้ความช่วยเหลือกันกลายเป็นลักษณะระเบียบแบบแผนวัฒนธรรมชุมชน โดยยังไม่ต้องมีกฎเกณฑ์จากสังคมภายนอกมาบังคับใช้

ในด้านความเชื่อ ชาวบ้านแม่กำปองจะนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งในหมู่บ้านมีศูนย์รวมจิตใจเพียงแห่งเดียว คือ วัดแม่กำปอง ทำให้วัดและพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินกิจการงานต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งสถานที่ดำเนินการและการจงใจดำเนินกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นประเพณี งานบุญ หรือกิจการอื่น ๆ ภายในชุมชน ทำให้กิจการงานต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านด้วยดีมาโดยตลอด

4.1.5 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ชาวบ้านแม่กำปอง 100% มีอาชีพอยู่ในภาคการเกษตรเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำสวนเมืองและสวนกาแฟเป็นรายได้หลัก เพราะมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสม ลักษณะการลงทุนนั้น สวนเมืองจะไม่ต้องลงทุนเป็นตัวเงิน แต่จะลงทุนเป็นแรงงานทั้งหมด สวนกาแฟนั้นต้องมีการลงทุนเป็นต้นกล้าและปุ๋ยกับแรงงานด้วย ซึ่งมีหน่วยงานที่ให้ความสนับสนุน คือ หน่วยงานโครงการหลวง ส่วนรายได้เสริมอื่น ๆ ได้แก่ การปลูกกล้วย กะทกรก การเก็บของป่า ตลอดจนการแปรรูปอาหารต่าง ๆ เช่น ทำกล้วยฉาบ มันฉาบหรือกล้วยตาก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอาชีพจากการทำหัตถกรรมพื้นบ้านขายในชุมชนตัวเองและชุมชนข้างเคียง ทำให้มีรายได้ของประชากรเฉลี่ยประมาณ 36,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี จัดอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งทำให้มีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพ

ปัญหาด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันเท่าที่สังเกตเห็นได้ คือ เรื่องราคาผลผลิตเมื่อเทียบกับต้นทุนแรงงานที่ลงทุนไปนับว่ายังไม่คุ้มทุนเพราะการกำหนดราคาขึ้นกับพ่อค้าคนกลางและจำนวนผู้บริโภคเมืองก็เริ่มลดลงด้วย ประกอบกับความเจริญ ไฟฟ้า ถนนหนทางดีขึ้น ความต้องการบริโภคเครื่องอำนวยความสะดวก สินค้าฟุ่มเฟือยของชาวบ้านมีมากขึ้นและยังต้องส่งให้บุตรหลานรับการศึกษาในเมืองเชียงใหม่ ทำให้ค่าใช้จ่ายครอบครัวเพิ่มมากขึ้น รายได้ไม่พอกับรายจ่าย มีการกู้ยืมมากขึ้นและมีภาระหนี้สินมากขึ้นด้วย

4.1.6 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษา : หมู่บ้านแม่กำปองมีโรงเรียนสังกัดประถมศึกษา 1 แห่ง เป็นการศึกษาในระบบ เปิดทำการสอนตั้งแต่อนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนประมาณ 60 คนและครูผู้สอน 6 คน นักการภารโรง 1 คน เมื่อจบการศึกษาแล้วผู้ที่สนใจจะไปศึกษาต่อจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและสถานศึกษาอื่นภายนอกหมู่บ้าน โดยสรุปแล้วมีประชากรจบการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

จบประถมศึกษา	จำนวน	335	คน	ร้อยละ 80
จบมัธยมศึกษา	จำนวน	71	คน	ร้อยละ 17
จบอนุปริญญา	จำนวน	8	คน	ร้อยละ 2
จบปริญญาตรี	จำนวน	4	คน	ร้อยละ 1

การสาธารณสุขและสาธารณสุขูปโภค : การพัฒนาด้านสาธารณสุขของหมู่บ้านแม่กำปองนับว่ามีการพัฒนาสาธารณสุขและสาธารณสุขูปโภคได้เร็วมากหลังจากมีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานให้การส่งเสริม ในหมู่บ้านแม่กำปองไม่มีสถานีอนามัย แต่มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คอยดูแล รวมทั้งมีกลุ่มสมุนไพร (หมอเมือง) ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและได้รับการ

สนับสนุนจากกลุ่มชมรมสมุนไพรวงศ์จังหวัดเชียงใหม่ ที่สามารถรักษาโรคเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งจากการสังเกตการพบว่า กลุ่มอาสาสมัครและกลุ่มสมุนไพรวงศ์ของบ้านแม่กำปองมีความเข้มแข็งสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการรวมตัวไม่เพียงแต่กิจกรรมของกลุ่มตนเองแต่ยังรวมไปถึงความสามัคคีในกิจกรรมอื่น ๆ ด้วย ส่วนในด้านการสาธารณสุขปภคได้มีการใช้พลังงานไฟฟ้าพลังน้ำเป็นกระแสแจกจ่ายไฟฟ้าให้ทุกครัวเรือน ซึ่งตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์การไฟฟ้าพลังน้ำเพื่อการบริหารงาน, มีการใช้น้ำประปาภูเขามาใช้ทั่วทั้งหมู่บ้าน, มีการสร้างเตาเผาขยะประจำบ้านต่าง ๆ และมีการณรงค์ให้ทุกหลังคาเรือนมีส่วนร่วมใช้ครบทุกหลังคาเรือน ซึ่งถือว่ามีความร่วมมือจากองค์กรภายนอกเป็นอย่างดีทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินการอย่างรวดเร็ว

วัฒนธรรมและประเพณี ศาสนา ความเชื่อ และการเคารพนับถือ : ชาวบ้านทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด โดยเชื่อว่าการทำบุญ การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ การทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ให้สังคมในช่วงที่ตนมีชีวิตอยู่จะส่งผลให้ตัวเองได้รับความสุขความสบาย มั่งมีทรัพย์สินเงินทองในชาติหน้า ประกอบกับลักษณะชุมชนเป็นสังคมชนบทชาวบ้านเป็นชาวพื้นเมืองไม่มีชาวเขาเจ็ปน จึงมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างชาวเหนือ มีความเป็นอยู่อย่างเครือญาติ ทำให้ยังคงมีประเพณีสงกรานต์ การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ พิธีงานบุญต่าง ๆ เช่น การขึ้นบ้านใหม่, การแต่งงาน, การทำบุญศพ รวมทั้งประเพณีวันสำคัญทางศาสนา, การทอดผ้าป่า, ถวายผ้ากฐินและงานปอยหลวงต่าง ๆ ส่วนในเรื่องการเคารพนับถือ ยังเป็นระบบอาวุโส คือ ผู้น้อยจะเคารพนับถือผู้ใหญ่ และทุกคนจะนับถือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว สังเกตได้จากวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันปีใหม่เมือง, วันเข้าพรรษา, วันออกพรรษา ฯลฯ ลูกหลานก็จะพากันไปทำบุญถวายทานไปหาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษตนเอง นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญเคารพนับถือต่อผู้นำชุมชน เช่น พระสงฆ์ กำนันผู้ใหญ่บ้าน และครูอาจารย์ในท้องถิ่น

ชุมชนบ้านแม่กำปองเป็นชุมชนเล็ก ๆ ประชากรส่วนใหญ่ยังคงเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติ รู้จักคุ้นเคยกันดี ทำให้การดำเนินการกิจสำคัญต่าง ๆ ของชุมชนเป็นไปได้ด้วยดีตลอดมา โดยมีศาสนาพุทธเป็นศูนย์รวมจิตใจ แต่ปัญหาที่สำคัญก็คือ ความเจริญด้านวัตถุที่ขยายตัวเข้ามาในชุมชน ทำให้มีแนวโน้มปัญหาตามมาหลายอย่าง เช่น การส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในเมืองทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมไม่ดีงามของวัยรุ่นตามมาด้วย อีกทั้งการศึกษาต่อคงกล่าวยังทำให้เกิดภาวะการละทิ้งอาชีพดั้งเดิมของชุมชน เคลื่อนย้ายแรงงานสู่อาชีพใหม่ ทำให้ภายในชุมชนขาดแรงงานและผู้สืบทอดอาชีพและการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วย



ภาพที่ 4.2 สหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปอง

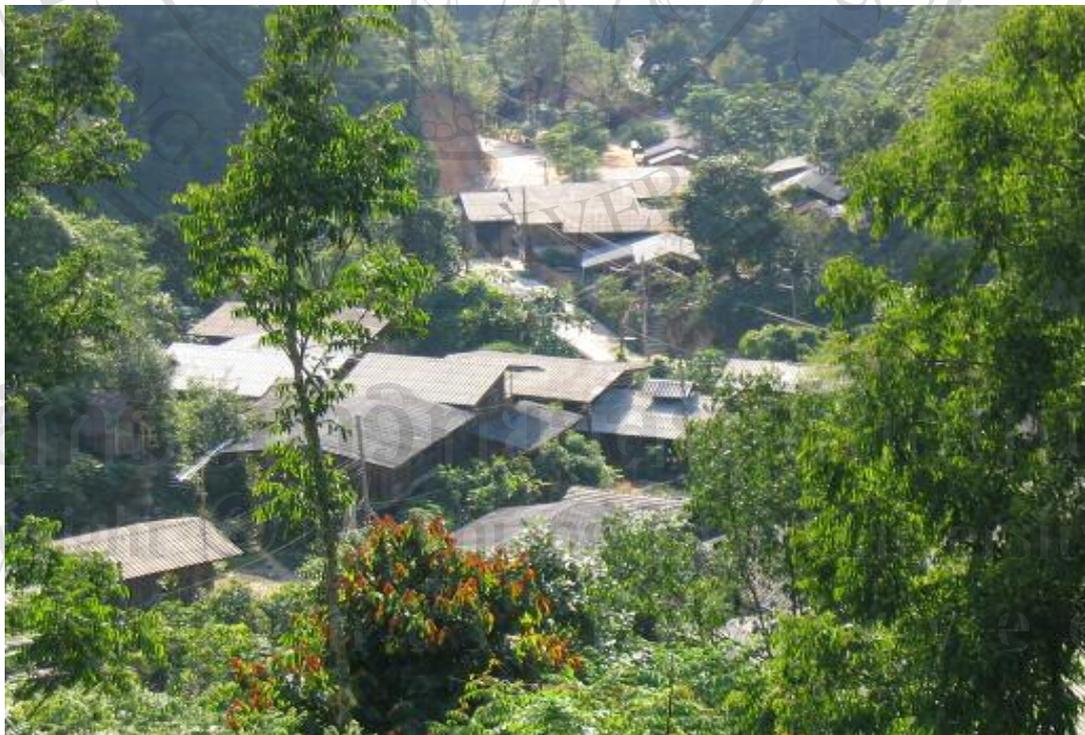


ภาพที่ 4.3 ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวบ้านแม่กำปอง

ลิขสิทธิ์ © by Chiang Mai University
All rights reserved



ภาพที่ 4.4 โรงเรียนวัดแม่กำปอง



ภาพที่ 4.5 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของบ้านแม่กำปอง



ภาพที่ 4.6 วัดแม่กำปอง



ภาพที่ 4.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนวัดแม่กำปอง

4.2 ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านแม่กลางหลวง

ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านแม่กลางหลวง ประกอบด้วย สภาพที่ตั้งและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างทางประชากร ลักษณะบ้านเรือนและที่อยู่อาศัย การแต่งกายและเสื้อผ้า ความเชื่อและ พิธีกรรม การผลิตและการยังชีพ การศึกษา สาธารณสุขมูลฐาน ระบบสาธารณสุขปโภค โดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 สภาพที่ตั้งและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

กลุ่มกะเหรี่ยงลุ่มน้ำแม่กลาง ตั้งถิ่นฐานอยู่ในหุบเขานาขั้นบันได ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 3 บริเวณตอนกลางของพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในเขตการปกครองของ หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 17 และหมู่ที่ 22 ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะทาง ภูมิศาสตร์บริเวณรอบหมู่บ้านเป็นป่าผสมระหว่างป่าเบญจพรรณและป่าดิบชื้น (ดิบเขา) ที่อุดม สมบูรณ์ สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,200 เมตร สภาพอากาศหนาวเย็น มีลำห้วยธรรมชาติที่มี น้ำไหลตลอดปีแทรกอยู่ในหมู่บ้าน พื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่การเกษตรมีความลาดชัน ซึ่งถูกกันออก จากเขตอุทยานฯ แล้วบางส่วนโดยเฉพาะบริเวณพื้นที่การเกษตร

การเดินทางเริ่มต้นจากตัวเมืองเชียงใหม่ ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 108 (เชียงใหม่-ฮอด) ผ่านอำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง และอำเภอจอมทอง เป็นระยะทาง 50 กิโลเมตรโดยประมาณ แล้วเดินทางต่อไปตามเส้นทางอำเภอจอมทอง-อุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ (ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 1009) อีกประมาณ 45 กิโลเมตร ก่อนถึงบริเวณพื้นที่อาศัยของกลุ่มกะเหรี่ยงลุ่มน้ำกลาง ซึ่งกระจายเข้าไปในพื้นที่ป่าสองข้างเส้นทาง โดยบ้านหนองลุ่มและบ้านผาหมอน ใช้เส้นทางลูกรัง ด้านขวาในเส้นทางเดียวกันถัดไปตามเส้นทางหลวง 1009 อีกประมาณ 5 กิโลเมตร จะถึงเส้นทาง เข้าบ้านแม่กลางหลวงทางด้านซ้ายและบ้านอังกาน้อยทางด้านขวาตามลำดับ โดยในแต่ละกลุ่ม บ้านมีระยะทางห่างจากทางแยก 1 – 5 กม. แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 4 กลุ่มบ้านจะมีเส้นทางเดินเท้าลาด เลาะแนวเขาที่เชื่อมต่อถึงกันได้

สำหรับอาณาเขตของหมู่บ้านกลุ่มกะเหรี่ยงลุ่มน้ำกลาง มีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้
ทิศเหนือ ติดต่อกับ คอยผาหมอนและพื้นที่อำเภอแม่อาง

ทิศใต้ ติดต่อกับ พื้นที่ป่าดอยหัวเสือและบ้านแม่แอบ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ หมู่บ้านม้ง ขุนกลาง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่บ้านป่าแหมและบ้านสบหาด

โดยปกติชาวกะเหรี่ยงมักตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ราบ ที่มีแหล่งน้ำไหลผ่าน สามารถหล่อเลี้ยง ชีวิตและวิถีทางการเกษตรได้ เช่นเดียวกันกับชาวกะเหรี่ยงลุ่มน้ำกลางได้แก่ กลุ่มบ้านแม่กลาง

หลวง ที่อาศัยบนพื้นที่ราบริมลำห้วยท้อ ลำห้วยผาลาด ห้วยน้ำแดง และลำห้วยแม่กลาง, กลุ่มบ้านหนองหล่ม อาศัยบริเวณห้วยหนองหล่ม และห้วยแม่กลางพาด กลุ่มบ้านผาหมอนอาศัยอยู่บริเวณห้วยผาหมอนและห้วยแม่กลางพาดเช่นกัน ส่วนกลุ่มบ้านอังก้าน้อยจะอาศัยในบริเวณลำห้วยแม่กลาง และลำห้วยสายต่าง ๆ ในหมู่บ้านจะถูกใช้เป็นแหล่งน้ำสายหลักในการหล่อเลี้ยงพื้นที่การเกษตร และการอุปโภคบริโภค ส่วนการตั้งบ้านเรือนจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ห่างจากพื้นที่ทำกิน ซึ่งการตั้งบ้านเรือนในบางกลุ่มบ้านอาจแยกเป็นกลุ่มย่อย หรือที่เรียกว่า “ป้อกบ้าน” ในกรณีพื้นที่ที่สร้างบ้านบริเวณเดิมหนาแน่น จำเป็นต้องแยกไปตั้งเป็นป้อกบ้านเล็ก ๆ ในบริเวณใกล้เคียงกัน เนื่องจากมีประชากรเพิ่มมากขึ้นมีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยเพิ่ม หรือจากความเชื่อและโรคระบาด เช่นในกลุ่มบ้านแม่กลางหลวงจะประกอบด้วย 2 ป้อกบ้าน ได้แก่ บ้านบนในบริเวณสันเขาสูงกว่าระดับพื้นที่นาและลำห้วยและบ้านล่างบริเวณที่ราบริมลำห้วยท้อ (สิริวัฒนา ไจมาและคณะ, 2546)

4.2.2 โครงสร้างทางประชากร

กลุ่มกะเหรี่ยงกลุ่มแม่กลางเป็นชาวกะเหรี่ยง ประเภทสะกอ หรือยางขาวในภาษาราชการ หรือที่รู้จักในชื่อ ปกาเกอญอ หรือ คานยอ (Kanyaw) ซึ่งหมายถึงผู้มีความสมถะและเรียบง่าย โดยมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 278 ครัวเรือน คิดเป็นประชากร จำนวน 1,263 คน แยกเป็นเพศหญิง 619 คน และเพศชาย 644 คน มีรายละเอียดในแต่ละกลุ่มบ้าน ดังนี้

ตารางที่ 4.3 จำนวนครัวเรือนและประชากรแบ่งตามกลุ่มบ้านของชุมชนปกาเกอญอ ดอยอินทนนท์

กลุ่มบ้าน	จำนวนหลังคาเรือน	เพศ		ประชากรรวม
		ชาย	หญิง	
แม่กลางหลวง	57	125	120	245
อังก้าน้อย	63	111	122	233
หนองหล่ม	76	175	172	347
ผาหมอน	82	233	205	438
รวม	278	644	619	1,263

ที่มา: จากการศึกษา

โดยกลุ่มประชากรสามารถแบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ – วัยกลางคน ที่เป็นวัยแรงงานประกอบอาชีพการเกษตรในหมู่บ้าน มีเพียงส่วนน้อยที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน กลุ่มวัยรุ่นมีทั้งที่ยังอยู่ระหว่างศึกษาและทำงานแล้ว โดยส่วนใหญ่นิยมออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน และกลุ่มเด็ก ทั้งที่อยู่ระหว่างศึกษาอยู่ในโรงเรียนประจำชุมชนและก่อนวัยเรียน (สิริวัฒนา ใจมาและคณะ, 2546) ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะมุ่งเน้นไปที่กลุ่มบ้านแม่กลางหลวงเท่านั้น

4.2.3 ลักษณะบ้านเรือนและที่อยู่อาศัย

ชุมชนปกากะญอมีลักษณะเลือกชัยภูมิในการตั้งบ้านเรือนในหุบเขาที่มีผืนป่าล้อมรอบ ในระดับความสูงตั้งแต่ 600 – 1,000 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งมักจะเลือกอยู่ใกล้ลำธาร ป่าต้นน้ำ สามารถผันน้ำมาใช้สอยได้ตลอดปี ซึ่งหมู่บ้านแต่ละแห่งต่างก็มีน้ำใช้อุดมสมบูรณ์ในลักษณะที่ตั้งดังกล่าว นับเป็นความชาญฉลาดในการใช้ภูมิปัญญาอันหนึ่ง จะสร้างบ้านรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม เป็นเครือญาติกัน และเป็นครอบครัวเดี่ยว การสร้างบ้านในปัจจุบันนิยมสร้างให้แน่นถาวร หลังคามุงด้วยกระเบื้องหรือสังกะสีแทนบ้านในสมัยก่อนซึ่งจะเป็นบ้านชั้นเดียวมีได้ถุนบ้านสูง มีเสาไม้เนื้อแข็ง พื้นและฝาปูด้วยฟากไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยใบพลวง หญ้าคา ภายในเป็นทั้งห้องครัว ห้องนอน และห้องรับแขก โดยไม่มีการกั้นห้องแยกต่างหาก เพื่อป้องกันความหนาวเย็นของอากาศ จึงไม่มีช่องหน้าต่าง มีลักษณะทึบ การระบายอากาศไม่สะดวก แต่ละบ้านจะมีเตาไฟเป็นรางไม้สี่เหลี่ยมบรรจุดินอยู่ภายใน เพื่อป้องกันไฟลามหรือลุกไหม้พื้น นอกจากนี้ประกอบอาหารแล้วยังช่วยถนอมอาหารที่หากินได้ยากในหน้าแล้งอีกด้วย เนื่องจากสามารถเก็บเขวนไว้เหนือเตาไฟ ถนอมไว้กินได้ตลอดปี เช่นพวกเนื้อแห้ง เครื่องเทศ ผัก เมล็ดพันธุ์พืช ถั่ว งา เป็นต้น เตาไฟนี้จะมีหินวางไว้สามก้อนแบบสามเส้าเพื่อรองรับภาชนะ และเตาไฟก็ถูกใช้ในพิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษอีกด้วย บ้านในรูปแบบนี้หาได้ยากขึ้นในชุมชน เนื่องจากความเจริญที่เข้ามาเยือนในช่วง 20 ปีมานี้ ชาวปกากะญอจึงต้องสร้างบ้านที่มีห้องหับเป็นสัดส่วนแยกออกจากกันเหมือนบ้านชาวพื้นราบทั่วไป ในแต่ละบ้านที่มีลูกสาวที่ต้องแต่งงานแล้วนั้น ฝ่ายชายจะต้องย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของฝ่ายหญิงอยู่ประมาณ 1 – 3 ปี จึงแยกออกไปปลูกบ้านอยู่ต่างหากในละแวกของญาติฝ่ายหญิง หรือเมื่อน้องสาวหรือพี่สาวอีกคนจะแต่งงานด้วยเช่นกัน แต่ปัจจุบันนี้ แล้วแต่จะตกลงกัน เอาความสะดวกและเหตุผลต่อรองกันเอง

4.2.4 การแต่งกายและเสื้อผ้า

การแต่งกายของชนเผ่าจะบ่งบอกถึงสถานภาพและเอกลักษณ์ชนเผ่าเช่นเดียวกับชาวเขาอื่น ๆ กล่าวคือ ผู้ชายจะสวมเสื้อทอสีแดงสด สวมกางเกงขายาวหลวม ๆ สีนํ้าเงินเข้มหรือดำ แต่ปัจจุบันนี้ไม่นิยมสวมใส่ นอกจากเมื่อมีการประกอบพิธีกรรม เช่นการเลี้ยงผีบรรพบุรุษ การไปโบสถ์ เป็นต้น เดิมจะโปกศีรษะด้วยผ้าทั้งชายและหญิง ผู้ชายสมัยก่อนนิยมสีกตามตัว ผู้หญิงจะเจาะหูกว้างเพื่อสวมใส่กำไลมือหรือลูกปัดต่าง ๆ การเจาะหูกว้างยังพอมิให้เห็นอยู่บ้างในสตรีที่อายุ 30 ปีขึ้นไป ปัจจุบันชาย - หญิงอายุน้อยนิยมแต่งกายตามแฟชั่นกันมากขึ้น

ส่วนการแต่งกายของสตรีปกากะญอจะบ่งบอกถึงสถานภาพชัดเจน หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานจะสวมชุดสีเดียวกันตลอดผืน หรือชุดสีขาว อันหมายถึงความบริสุทธิ์ จะมีลักษณะคล้าย ๆ กุงกระสอบ ชูยาวถึงข้อเท้า แต่เมื่อแต่งงานแล้วจะใส่เสื้อกับผ้าถุงแยกทอคนละชิ้นคนละสี และมีสีลวดลายมากขึ้น เสื้อยาวเสมอเอว ส่วนล่างปักด้วยลูกเดือยหรือด้ายสีต่าง ๆ สวมผ้าถุงลายมัดหมี่ตัดขวางเกือบตลอดสีชมพูสดหรือแดง โดยใช้ผ้าสองชิ้นเย็บติดกัน จะเว้นบริเวณคอและแขนเพื่อให้สวมลงไปได้ นับว่ายังมีหญิงปกากะญอสวมเสื้อผ้าชนเผ่าให้เห็นมากกว่าผู้ชายในหมู่บ้าน

โดยเฉพาะผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว แต่ผู้หญิงรุ่นใหม่ที่ได้เล่าเรียนหนังสือภายนอกหมู่บ้านก็หันไปแต่งกายตามสมัยนิยมของคนพื้นราบแล้วเช่นกัน ยกเว้นเวลาที่มีการประชุมในหมู่บ้านจึงแต่งชุดชนเผ่า

ปัจจุบันยังมีหญิงชาวบ้านนั่งทอผ้าไว้ใช้เอง อยู่บนบ้านอีกไม่น้อยและเลี้ยงลูกเล็กไปด้วย ซึ่งในอดีตหญิงปกากะญอต้องปลูกฝ้าย ปั่นด้าย ซ้อมเสื้อผ้า และทอผ้าใช้เอง แต่ปัจจุบันไม่มีการปลูกฝ้าย เพียงแต่ซื้อด้ายสำเร็จรูปมาทอ เด็กสาวจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้ทำหน้าที่นี้ เพราะจะต้องเตรียมไว้ใช้ในงานแต่งงานของตนเองและคู่ครองในอนาคต และแม่บ้านต้องมีหน้าที่หาไม้เกี๊ยะไม้พินในป่ามาหุงต้ม ในขณะที่ฝ้ายชายจะถูกสอนให้รู้จักซ่อมแซมบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ช่วยงานในนาไร่ และการติดต่องานนอกบ้าน ผู้หญิงบางคนยังชอบย้อมสีผ้าเพียงบางส่วน เพื่อจะได้ทอลวดลายตามที่ตนเองต้องการ

4.2.5 ความเชื่อและพิธีกรรม

ชาวปกากะญอต่างก็มีความเชื่อในการนับถือผี และสิ่งเหนือธรรมชาติ ชาวปกากะญอเชื่อว่าทุกสิ่ง ทุกที่มีเจ้าของคอยดูแลรักษา การจะใช้หรือกระทำการใด ๆ จึงต้องมีการขออนุญาตกันก่อนเสมอ ในอดีตชาวปกากะญอต่างมีวิถีชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบพิธีกรรมที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของตน โดยเริ่มตั้งแต่ความเชื่อในกำเนิดของมนุษย์ที่มี “ยะวา” เป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างในโลก มนุษย์ประกอบไปด้วยขวัญ 37 ตัว เมื่อขวัญออกไปจากร่างจะทำให้ผู้นั้นเจ็บป่วย ชาวปกากะญอต่างก็มีความเชื่อในการนับถือผี และสิ่งเหนือธรรมชาติ ชาวปกากะญอเชื่อว่าทุกสิ่ง ทุกที่มี

เจ้าของคอยดูแลรักษา การจะใช้หรือกระทำการใด ๆ จึงต้องมีการขออนุญาตกันก่อนเสมอ ในอดีต ชาวปกากะญอต่างมีวิถีชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบพิธีกรรมที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของตน โดยเริ่มตั้งแต่ความเชื่อในกำเนิดของมนุษย์ที่มี “ยะวา” เป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างในโลก มนุษย์ ประกอบไปด้วยขวัญ 37 ตัว เมื่อขวัญออกไปจากร่างจะทำให้ผู้นั้นเจ็บป่วยได้ และจะต้องทำพิธี เรียกขวัญกลับคืนมา หรืออาจจะเจ็บป่วยเนื่องจากการกระทำของผีก็ได้ ถ้าต้องการทราบสาเหตุก็จะ ใช้กระดูกไก่มาเสี่ยงทาย บ้านแม่กลางหลวงยังคงมีการปฏิบัติกันอยู่ เพราะส่วนใหญ่จะนับถือผีและ ศาสนาพุทธ กระนั้นก็ตาม เชื่อว่าพิธีกรรมและความเชื่อทั้งหมดของชาวปกากะญอจะสูญหายไปสิ้น ยังคงมีเหลือให้เห็นอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนี้

พิธีผูกข้อมือ หรือ กี่จ้อ ซึ่งเป็นพิธีเรียกขวัญ กำลังใจ หรือสำหรับบางคนที่มีอาการตกใจ รุนแรง เป็นพิธีกรรมที่แสดงความนอบน้อมต่อพระแม่ธรณี ทั้งขอพรและความคุ้มครอง เนื่องจาก ชุมชนทั้งสองแห่งยังมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติและเชื่อว่าผีเจ้าที่เจ้าทาง ผีเจ้าผิมน้ำ ผีดินไม้ (ถือ ว่าดีที่สุด) ยังมีความสำคัญอยู่มาก หากมีการล่วงละเมิดเสียหาย หรือทำให้ไม่พอใจก็จะ โกรธและจะ ส่งผลต่อพืชพรรณเสียหาย หรือทำให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ สัตว์เลี้ยงแพร่พันธุ์อุดมสมบูรณ์ พิธีนี้จะ ทำกันปีละ 2 ครั้ง ในช่วงหลังฤดูการผลิตเพื่อเตรียมเข้าสู่ฤดูกาลผลิตใหม่ โดยจะทำพร้อมกันทั้ง หมู่บ้าน ในปัจจุบันนี้ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนในหมู่บ้าน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า นักท่องเที่ยวบาง คนยินดีเข้าร่วมผูกข้อมือด้วย เมื่อได้รับการถ่ายทอดความหมาย “เรียกขวัญ” แล้วและยังกล่าวว่าจะ ผูกกลับประเทศของตนด้วย ซึ่งยังความปลาบปลื้มปิติกับชุมชนปกากะญอแห่งนี้เป็นอย่างมากที่เห็น ว่าผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมและจากประเทศตะวันตกที่เจริญแล้ว ยังให้การยอมรับความเชื่อดังกล่าว

หลังจากทำพิธีผูกข้อมือผ่านไปแล้ว ชุมชนปกากะญอจะทำพิธีบูชาผีเจ้าที่เจ้าทาง เมื่อเห็นว่า ข้าวเริ่มเขียว ส่วนมากจะเริ่มทำหลังจากเข้าพรรษาไปแล้ว และทำปีละครั้ง ในปัจจุบันนี้พิธีกรรมนี้ ไม่อาจจะกำหนดเวลาแน่นอนลงไปได้ว่าจะทำเมื่อใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยบางประการ เช่นถ้าทำพิธีผูก ข้อมือช้า หรือเก็บลำไยช้า (ซึ่งชุมชนปกากะญอมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพสำรองด้วย) ก็ต้องรอผู้คน ให้ว่างจากงาน จึงจะสามารถทำพิธีกรรมต่าง ๆ ในไร่นาของตนเองได้ โดยชาวบ้านจะทำเครื่องบูชา ซึ่งมีด้วยกัน 3 ประเภท คือ

1. หลีอชิ เป็นการทำเครื่องบูชาสำหรับใช้ในพิธีกรรมเลี้ยงผี เจ้าที่ เจ้าป่าเจ้าเขา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นการขออนุญาตที่ให้อาศัยที่ดิน น้ำ ป่า ทำมาหากิน เพาะปลูกยังชีพต่อไป โดยชาวบ้านจะ สร้างเพิงเล็ก ๆ ที่ทำด้วยไม้ไผ่ปักไว้ที่นาของตน ภายในจะมีไก่ต้ม 1 คู่ เป็นไก่ตัวผู้และตัวเมีย และ เหล้าต้ม (หรือแล้วแต่แต่ละบ้านจะทำ)

2. ต่าชะ เป็นการปิดป่าสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ หรือการปิดรังควาน ไล่เชื้อโรคไปจากต้นข้าว รวมทั้งวัชพืชต่าง ๆ ไม่ให้สร้างความเดือดร้อนแก่ข้าวและพืชพรรณ โดยทำเป็นเพิงไม้ไผ่เล็ก ๆ

ภายในจะบรรจุไปด้วยของเช่น ไหว้หลายอย่าง ได้แก่ ไก่ต้มตัวผู้ ซึ่งจะเป็นไก่ดำหรือแดงก็ได้ แต่ห้ามไก่ขาว และยังมีข้าวผสมกับเกลบ ยีส บุนหรีหรือหมากพลู หรือทั้ง 2 อย่างปนกัน

3. ตาต่อเมาะ เป็นการแสดงความเคารพบูชาเจ้าแม่โพสพ ซึ่งถือเป็นเจ้าแม่แห่งข้าวที่ได้เลี้ยงดูผู้คนมากมายให้ข้าวเจริญงอกงามตลอดรอดฝั่ง ไม้ให้กลิ่น โดยชาวบ้านจะสร้างเพิงเล็ก ๆ ที่ทำด้วยไม้ไผ่เช่นกัน ภายในบรรจุไก่ต้มตัวเมีย 1 ตัว และโกะมีลอปอ คือ ข้าวผสมเกลบและยีสปนกัน

เมื่อทำพิธีเช่น ไหว้ทั้ง 3 อย่างเสร็จแล้ว เจ้าของที่นาผืนนั้นจะเดินออกจากที่นาเป็นคนสุดท้าย หลังจากนั้นจะต้องทำกะแคะ โดยใช้เศษข้าว เศษกระดูก โกะมีลอปอ และหมากพลู วางไว้เพื่อเป็นการห้ามทุก ๆ คนเข้าไปในพื้นที่นาแห่งนั้นหลังจากเสร็จพิธีในวันนั้น เพื่อเป็นการเรียกวิญญาณข้าวให้มาสถิตอยู่ ณ ที่นาของตน โดยการวางบายาสูปไว้ตามทางเดิน 1 กำเล็กเพื่อขอโทษขอโพยที่ได้บุกรุก แต่หากเหตุการณ์ปกติ ในเช้าวันรุ่งขึ้น เจ้าของที่นาจะมาถึงไม้ไผ่ออกแล้วเชี่ยของสังเวทึงไป

ถึงแม้ว่าชาวปกากะญอส่วนใหญ่หรือชนรุ่นใหม่ของทั้งสองหมู่บ้านหันมานับถือศาสนาพุทธและคริสต์แล้วก็ตาม แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่ยังคงนับถือผีอยู่ และในส่วนของชาวปกากะญอแล้ว ก็ยังคงมีอิทธิพลของการนับถือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์แฝงอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน แม้ในปัจจุบันจะมีนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น หรือแม้แต่ฝรั่งชาติตะวันตกเข้าไปในหมู่บ้านขณะประกอบพิธีกรรมชุมชนก็อนุญาตให้นักท่องเที่ยวอยู่ร่วมและถ่ายรูปของเช่น ไหว้ พร้อมอธิบายหรือสื่อความหมายให้เข้าใจอีกด้วย อันเป็นผลดีของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ ที่ได้เผยแพร่วัฒนธรรมสร้างความเข้าใจในเพื่อนมนุษย์ให้เกิดขึ้น

4.2.6 การผลิตและการยังชีพ

การให้คุณค่าในธรรมชาติของชาวปกากะญอมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง โดยตรงต่อระบบการผลิตและการยังชีพของชนเผ่า ชาวกะเหรี่ยงจัดว่าเป็นนักธรรมชาติวิทยาผู้เชี่ยวชาญ แม้แต่ในรายงานของธนาคาร โลกระบุอย่างให้เกียรติชาวกะเหรี่ยงว่า “การทำไร่หมุนเวียนทำให้ระบบนิเวศที่หลากหลายเกิดขึ้นในตัวของมันเอง โดยยังคงมีไม้เลื้อย เถาวัลย์ งาม ฝ้าย พริก มะเขือ ยาง และข้าว นอกเหนือจากพืชพันธุ์ในป่าที่ถูกทิ้งไว้ในไร่ เพราะคุณสมบัติอันหาค่าไม่ได้ของมัน” (อ้างใน วอลเดน เบลโล, 2542) ที่ดินดังกล่าวปกติจะถูกใช้เพียงสองสามปีเท่านั้นแล้วก็จะถูกทิ้งไว้ประมาณ 10 ปีถึง 30 ปี โดยปล่อยให้ดินคืนสภาพก่อนที่จะกลับมาปลูกอีกครั้ง การทำการเกษตรแบบนี้ทำให้อยู่ประจำที่และไม่ขยายพื้นที่ที่เพาะปลูกออกไป นักมานุษยวิทยาเห็นว่าการทำไร่หมุนเวียนเป็นการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมของป่ามาก ตรงข้ามกับการทำไร่เลื่อนลอยที่ต้องย้ายพื้นที่เพาะปลูกและตัดไม้ในพื้นที่ป่าใหม่ ๆ อยู่เสมอ วิถีทางเศรษฐกิจของชาวปกากะญอได้รับการ

กล่าวถึงในทางบวก เช่น ไม่มีการโยกย้ายที่ทำกัน มีการทค่น้ำที่มีลักษณะเป็นชั้นบันได และมีลักษณะอนุรักษ์นิยม เช่นการปลูกพืชหลายชนิดที่มีความซับซ้อน การใช้แรงงานเป็นจำนวนมากในการกำจัดวัชพืช การกินอยู่อย่างประหยัด และสิทธิในที่ดินของชุมชนและของบุคคลค่อนข้างมีความเฉพาะเจาะจง ทั้งหมดชี้ให้เห็นว่าชาวปากเกอญอไม่อาจใช้ที่ดินอย่างฟุ่มเฟือยได้ เทคโนโลยีทางการเกษตรของชนเผ่าถูกกล่าวว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างน่าทึ่ง เช่นการถางพื้นที่ทำไร่หมุนเวียนที่ใช้วิธีถางและเผา กล่าวคือ มักจะเหลือต้นไม้เป็นทางยาวบนเนินเหนือพื้นที่ที่ถางและเผาแล้ว และหลีกเลี่ยงที่จะตัดต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่ที่จะทำไร่ด้วย แม้ว่ากิ่งไม้จะถูกตัดเล็มออกไปบ้างก็ตาม เพื่อไม่ให้ใบไม้มาบังพืชที่กำลังปลูกอยู่ แต่กิ่งไม้ดังกล่าวก็มักจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว พวกกะเหรี่ยงบอกกับตนเองว่า การที่ไม่ได้แตะต้องต้นไม้บางต้น ช่วยให้ต้นไม้หลายต้นสามารถงอกขึ้นมาได้อีก เป็นสาเหตุให้ต้นไม้เจริญเติบโตขึ้นได้อย่างน่าพอใจ

แม้ว่าการทำไร่เลื่อนลอยของชุมชนแม่กลางหลวงจะหมดลงแล้วก็ตาม ด้วยการจำกัดของพื้นที่ที่ถูกประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติในปี พ.ศ. 2515 และการเพิ่มขึ้นของประชากรในชุมชนเอง การสร้างถนนขึ้นคดอหินถนนที่ผ่านหมู่บ้านทั้งสอง กอปรกับการส่งเสริมและนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐสู่ชุมชนชาวเขา หรือในระยะหลังมานี้ที่ให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็ปีท่องเที่ยวไทย Amazing Thailand และปีท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ทำให้ชาวเขาเป็นกลุ่มชนที่ถูกท่องเที่ยวจากบุคคลภายนอกที่ต้องการความแปลกใหม่ ในระบบการผลิตของชาวปากเกอญอจึงถูกปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะตลาดโลกเฉกเช่นกลุ่มชนอื่น ๆ เพื่อความอยู่รอดในวิถีชีวิตประจำวัน มีการทำนาข้าวแบบขั้นบันได มีระบบทค่น้ำแบบธรรมชาติโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม โดยทำปีละครั้งราวเดือนพฤษภาคม (แต่กระนั้นก็ตาม ยังมีการช่วยเหลือกัน หรือที่เรียกว่า “ลงแขก” หรือการ “เอามือ” จากชุมชนโดยไม่ต้องว่าจ้าง)

แม้ในปัจจุบันนี้ที่เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นในชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ที่น้ำขั้นบันได หน้าหมู่บ้านซึ่งมีลำห้วยไหลผ่านจึงถูกใช้เป็นสนามสำหรับการศึกษาถึงภูมิปัญญาในการทำนาแบบขั้นบันได การควบคุมดูแลการใช้น้ำชลประทาน ระบบการแบ่งปันน้ำโดยคนท้องถิ่นแก่แขกผู้มาเยือน และยังถูกวางไว้เป็นสถานที่ตั้งแคมป์ เมื่อหมดหน้าทำนา และเป็นสถานที่ศึกษาธรรมชาติของเยาวชนนักเรียนจากทั้งในประเทศและต่างประเทศอีกด้วย ชาวชุมชนที่สนใจในการทำธุรกิจท่องเที่ยวจึงได้รับการฝึกฝนให้เป็นไกด์นำทางหรือผู้สื่อความหมายท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีกอาชีพหนึ่ง นอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป

แม้ว่าชุมชนจะถูกปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและการผลิตแบบพอเพียงหรือเพื่อยังชีพ สู่การผลิตเพื่อขายก็ตาม แต่ชุมชนก็พยายามคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาและรูปแบบการผลิตแบบพื้นบ้านที่พึ่งพาตนเองสูง ซึ่งยังมีให้เห็นในหมู่บ้านขณะนี้โดยทั่วไป เช่นการดำข้าวของหญิงโดยใช้เท้ากับครกดำข้าว กระดิ่ง

ฝัดข้าว กระจุงสำหรับใส่ของ เครื่องมือปั่นด้าย อุปกรณ์ทอผ้า เป็นต้น และบางส่วนก็ยังคงใช้ควาย ในการไถนาอยู่ด้วย บ้างก็ใช้เพียงจอบกับแรงคน นอกจากข้าวแล้วยังปลูกสตรอเบอร์รี่ กาแฟ มะม่วง ลิ้นจี่ ลูกท้อ พืชผักเมืองหนาว แม้ว่าการล่าสัตว์จะถูกยกเลิกไปแล้วสักประมาณ 10 ปีมานี้ แต่ชุมชนก็เลี้ยงหมู ไก่ วัว ควาย ไร่กินไว้ใช้ และประกอบพิธีกรรมและปลูกผักผลไม้ไว้ในสวน หลังบ้านหรือในไร่ ซึ่งมักจะได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงมาก่อน แม่บ้านปกากะญอที่นี่ ยังคงประกอบอาหารตามแบบบรรพบุรุษ กล่าวคือ จะเน้นรับประทานพืชผัก น้ำพริก ปลาตัวเล็ก ๆ จากลำธาร นำมาต้มและตำเข้าด้วยกันเป็นน้ำพริกผักจิ้ม เป็นอาหารมื้อหลัก มีการกินอยู่อย่างง่าย ๆ และ ประหยัด จึงพบว่าคนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่พบคนอ้วนเลย (สุวณี ทรัพย์พิบูลย์ผล, 2544)

4.2.7 การศึกษา

หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” โดยเริ่มจากชั้น ป.1 – ป. 6 มีจำนวนนักเรียนในชั้นนี้ 36 คน มีครู 2 คน ซึ่งมาจากอำเภอสันป่าตองและอำเภอจอมทอง โดยทั่วไปแล้ว โรงเรียนประเภทนี้จะมีครูเพียง 1 คน แต่เนื่องจากที่มีเด็กนักเรียนมาก หน่วยงานที่รับผิดชอบได้อนุมัติครูมาให้ 2 คน และมีครูนิเทศจากการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมี ตำแหน่งเสมือนครูใหญ่คอยตระเวนตรวจงาน จุดประสงค์ของการเรียนในชั้นนี้คือ ให้นักเรียนชาวไทยภูเขาอ่านออกเขียนได้ โดยมีหลักสูตรของชาวเขาโดยเฉพาะ มี 3 สาขา คือ สอนเรื่องการพัฒนาอนามัย และการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ เพื่อยังชีพในชีวิตประจำวัน ครูจะใช้ภาษาไทยกลางในการสอนแต่นักเรียนส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยไม่ค่อยชัด แม้บางส่วนจะเป็นเด็กโต ไปเรียนและอาศัยอยู่ในเมืองแล้วก็ตาม เนื่องจากว่าเมื่อออกจากห้องเรียนไปแล้ว เด็ก ๆ จะพูดภาษาท้องถิ่นกัน โดยใน 1 เดือน จะสอน 22 วัน หยุด 8 วัน นอกจากนี้ยังมีการสอนหลักสูตรทางไกลซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษา ผู้ใหญ่แบบต่อเนื่องเหมือนพื้นราบทั่ว ๆ ไป เพื่อสนองความต้องการของชุมชนชาวบ้านที่ต้องการ เทียบวุฒิการศึกษา โดยสอนในระดับมัธยมต้น – มัธยมปลาย ใน 1 สัปดาห์จะเรียนเพียง 3 ชั่วโมง ปัจจุบันนี้มีผู้ใหญ่บ้านมาร่วมเรียนด้วยเช่นกัน เดิมห้องเรียนมีขนาดเล็กมากเพียง 1 ห้องเรียน เวลาเรียนจะเรียนรวมกันหมดทุกชั้น แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้ได้ทำการก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ ซึ่ง กว้างขวางใหญ่กว่าเดิม โดยได้รับเงินสนับสนุนจากการบริจาคของนักท่องเที่ยวและมูลนิธิที่เข้ามา ใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชน และเงินบริจาคสำหรับอาหารกลางวันด้วยเช่นกัน

4.2.8 สาธารณสุขมูลฐาน

หมู่บ้านแม่กลางหลวงไม่มีสถานอนามัย มีเฉพาะผู้ยา ชาวบ้านนิยมไปหาหมอที่โรงพยาบาลอำเภอจอมทอง ในหมู่บ้านแม่กลางหลวงจะมีบทบาทมาก โดยจะทำหน้าที่เป็นหมอไปด้วย ตั้งชื่อและนามสกุลใหม่ให้ด้วย ด้านงบประมาณต่าง ๆ ส่วนหนึ่งจะได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวง บ้านทุกหลังคาเรือนจะมีส้วมซึมใช้ ในระยะหลังนี้ ผู้ใหญ่บ้านได้รณรงค์ให้ทุกบ้านขุดหลุมดินไว้ฝังกลบขยะ สิ่งใดที่เผาได้ให้เผาทิ้งเสีย เมื่อหลุมขยะเต็มให้กลบปิด นับวันปัญหาขยะมูลฝอยจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องหาทางแก้ไข โดยทั่วไปแล้ว ชุมชนมีสุขภาพค่อนข้างแข็งแรง เนื่องจากต้องออกกำลังกายในกิจกรรมงานที่ทำ การที่ชุมชนทั้งหมดยังบริโภคข้าวที่ได้จากการทำโดยใช้แรงงานกับครกไม้ ซึ่งไม่ผ่านการขัดสีของเครื่องจักร นับเป็นแหล่งอาหารหลักที่อุดมไปด้วยวิตามินมากมาย

สำหรับน้ำดื่ม ชาวบ้านมักนิยมต้มน้ำชา บีบมะนาวและใส่เกลือลงไปเล็กน้อย ซึ่งทำให้รสชาติกลมกล่อมน่ารับประทาน

โดยปกติแม่บ้านจะปรุงอาหารวันละสองมื้อ คือ มื้อเช้าและมื้อเย็น เวลารับประทานอาหารจะนั่งล้อมวงกับพื้น ตรงกลางจะมีโต๊ะแบบขันโตก มีกับข้าวตั้งอยู่ตรงกลาง ซึ่งจะไม่กินกับข้าวหลายอย่าง เวลามีการประชุมประจำเดือนในหมู่บ้าน ขณะพักรับประทานอาหารกลางวัน จะมีการแยกกลุ่มแยกบ้านกันรับประทานอาหาร โดยผู้ชายกลุ่มหนึ่ง กลุ่มแม่บ้านอีกกลุ่มหนึ่ง กลุ่มเด็กสาวอีกกลุ่มหนึ่ง จะไม่ปะปนกัน มีการจิบเหล้าต้มบ้างเล็กน้อยหลังจากรับประทานอาหารเสร็จ

4.2.9 ระบบสาธารณสุขโรค

ชุมชนแม่กลางหลวงไม่มีไฟฟ้าใช้ สภาพถนนในหมู่บ้านขรุขระเป็นดินลูกรัง ซึ่งมีปัญหามากในหน้าฝน ไม่มีโทรศัพท์สาธารณะมาติดตั้งให้บริการ ส่วนน้ำใช้ในครัวเรือนนับว่ามีความสะดวก เนื่องจากมีการเดินท่อของประปาภูเขาต่อมายังครัวเรือน

เนื่องด้วยชุมชนแม่กลางหลวงตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงามยิ่ง บางบ้านที่ค้าขายหรือมีธุรกิจส่วนตัว เช่นเป็นคนกลางค้าผลิตผลเมืองหนาว ก็จะมีรถยนต์กระบะไว้ใช้งาน แต่ส่วนมากจะมีรถมอเตอร์ไซค์ ไม่ใช้จักรยาน เนื่องจากสภาพหมู่บ้านเป็นภูเขาสูง ผู้คนสามารถเดินทางเข้าออกโดยอาศัยรถสองแถวสีเหลืองสายดอยอินทนนท์ - จอมทอง ซึ่งวิ่งผ่านถนนหน้าหมู่บ้านทุก ๆ ชั่วโมง โดยหยุดให้บริการในเวลากลางคืน ซึ่งนับว่ามีความสะดวกสบายพอสมควร

นอกจากนี้ในหมู่บ้านแม่กลางหลวงยังมีสหกรณ์การค้าเล็ก ๆ ซึ่งจำหน่ายของกินของใช้ เครื่องดื่ม ขนม ด้วยการริเริ่มและการช่วยเหลือจากครูที่คอยฝึกให้ และสอนทำบัญชีด้วย นอกจากนี้หมู่บ้านแม่กลางหลวงยังมีรถจำหน่ายอาหารสด - แห้งเข้ามาขายในหมู่บ้านอีกด้วย

นอกจากร้านค้าสหกรณ์แล้ว หมู่บ้านแม่กลางหลวงยังมีธนาคารข้าว ซึ่งได้เริ่มมีมากกว่า 10 ปีแล้ว โดยวิธียืม 10 ลิตร ส่งคืน 12 ลิตร เป็นต้น



ภาพที่ 4.8 สหกรณ์หมู่บ้านแม่กลางหลวง

ลิขสิทธิ์ภาพถ่ายของใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ทำการวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของกองทุนเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนดังนี้คือ หนึ่ง โครงสร้างการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง สอง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง และ สาม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

5.1 โครงสร้างการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง

การวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปอง แบ่งการศึกษาดังต่อไปนี้ 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการชุมชน การจัดการสินค้า การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านการเงิน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

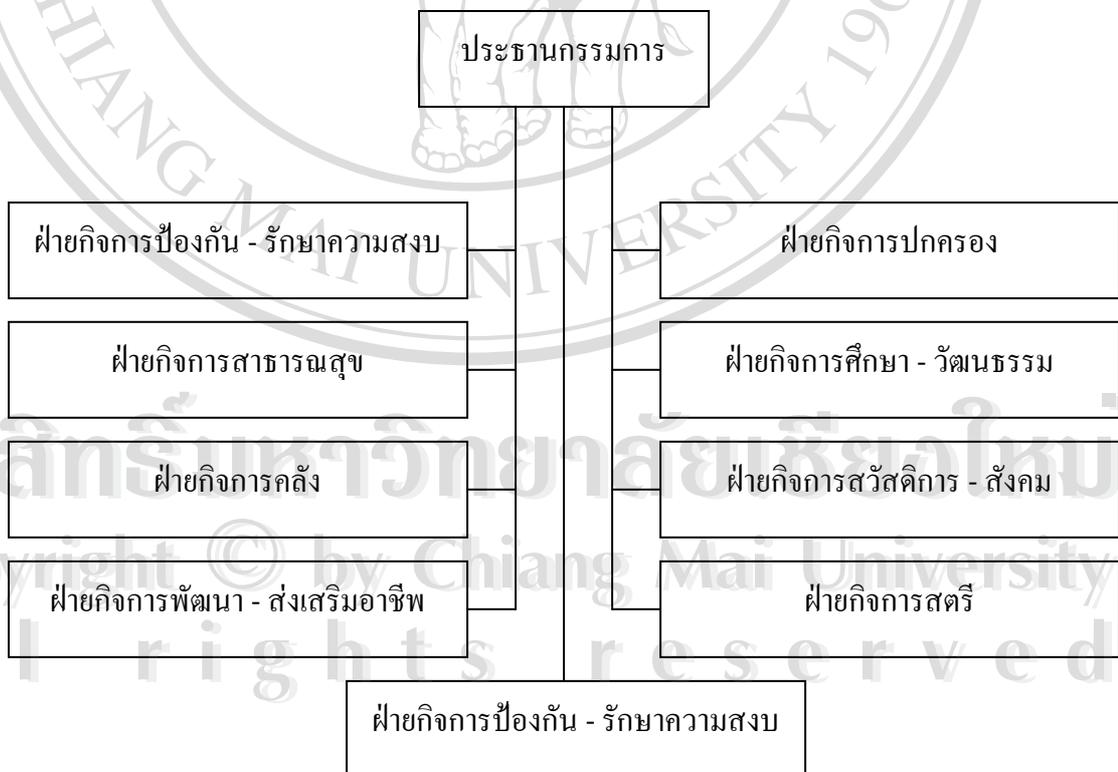
5.1.1 การจัดการชุมชน

การดูแลกิจการงานต่าง ๆ ของชุมชน เริ่มแรกเดิมทีจะให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนเป็นหลัก ทั้งการจัดการชุมชน การจัดการผลประโยชน์ต่าง ๆ หรือการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางศาสนา ผู้นำเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม ซึ่งชาวบ้านเห็นว่ามีคุณธรรมและเป็นที่ยอมรับดีแล้ว โดยลักษณะของการปกครองที่มีผู้นำอย่างเป็นทางการปกครองนั้นเริ่มในปี พ.ศ. 2457 ตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ ปี พ.ศ. 2457 ที่กำหนดให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าปกครองดูแลประชาชนในตำบล หมู่บ้านของตน

คณะกรรมการ โครงสร้างการบริหาร และการแบ่งหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านพรหมมินทร์ พวงมาลาในปัจจุบัน ได้แก่

- | | | |
|--------------------------|---------------|------------------------------------|
| 1. นายพรหมมินทร์ พวงมาลา | ประธานกรรมการ | |
| 2. นายแก้ว | กิ่งแก้ว | ฝ่ายกิจการป้องกัน – รักษาความสงบ |
| 3. นายเพชร | ไทยสมุทร | ฝ่ายกิจการปกครอง |
| 4. นายอนันต์ | ไทยกรณ์ | ฝ่ายกิจการสาธารณสุข |
| 5. นายธานี | พวงอินไทล | ฝ่ายกิจการศึกษา – วัฒนธรรม |
| 6. นายทองใบ | พวงเรือนแก้ว | ฝ่ายกิจการคลัง |
| 7. นายประทีป | นงค้ำยา | ฝ่ายกิจการสวัสดิการ – สังคม |
| 8. นายประสิทธิ์ | ศรีดวง | ฝ่ายกิจการพัฒนา – ส่งเสริมอาชีพ |
| 9. นางศรีจุม | ไทยสมุทร | ฝ่ายกิจการสตรี |
| 10. นายเสนห์ | วงศ์ดุษฎี | ฝ่ายอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม |

โดยคณะกรรมการทำหน้าที่ในการบริหารดูแล พัฒนาหมู่บ้านและจัดกิจกรรมต่าง ๆ



ภาพที่ 5.1 แผนผังคณะกรรมการหมู่บ้านแม่กำปอง

ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้กำกับดูแลความสงบเรียบร้อย เป็นผู้นำในการพัฒนาความเจริญของหมู่บ้านทั้งหมด และมีตัวแทนเป็นหัวหน้า กลุ่มบ้าน ๆ ละ 1 คน คอยบริหารจัดการกันเองรวมทั้งเป็นตัวแทนประสานงาน ร่วมกับตัวแทนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พระสงฆ์และครูอาจารย์ เป็นผู้ให้การสนับสนุน โดยผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ชี้แนะให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีสนใจมีการรวมกลุ่มกัน ให้มีการคัดเลือกประธานกลุ่มและตำแหน่งต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่ม หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มต่อไป โดยวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อการพัฒนาบุคคลให้ชาวบ้านมีความรับผิดชอบและรู้จักการเสียสละการทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น และเปิดโอกาสให้กลุ่มต่าง ๆ ได้มีโอกาสต่อรอง ขอความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอกชุมชนได้ดีขึ้น รวมทั้งมีรายได้นำมาพัฒนาครอบครัว กลุ่มของตนเอง และชุมชนด้วย ปัญหาที่สำคัญของการจัดกลุ่มกิจกรรมเหล่านี้ คือ สมาชิกยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร โดยมีการหวังผลเพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการมองเห็นผลประโยชน์ส่วนรวม และการจัดการภายในกลุ่มยังไม่เป็นกฎระเบียบเรียบร้อย เพราะสมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก การดำเนินกิจกรรมจึงไม่ค่อยมีกิจกรรมและขาดความต่อเนื่อง

ปัจจุบันบทบาทขององค์กรภายนอกชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดการชุมชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยจัดการต้นน้ำแม่ออน - แม่ลาย, โครงการหลวง, กรมส่งเสริมสหกรณ์, กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ ทำให้การจัดการชุมชนมีรูปแบบเป็นทางการมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดการภายใต้กลุ่มสหกรณ์ไฟฟ้าพลังน้ำของชุมชน ที่มีกฎ ระเบียบ ชัดเจน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังให้อำนาจและความสำคัญอยู่ที่ผู้นำชุมชนในการจัดการดูแล

ตั้งแต่บ้านแม่กำปองได้เริ่มจัดทำโฮมสเตย์ขึ้นมา ถือได้ว่าชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก โดยผู้ศึกษาได้แบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจของชุมชนบ้านแม่กำปองเพื่อเลือกแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเริ่มตั้งแต่มีการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2542 โดยมีการประชุมหมู่บ้าน ประมาณ 6 – 7 ครั้ง ชาวบ้านของหมู่บ้านแม่กำปองมีส่วนร่วมอย่างยิ่งในการตัดสินใจจะเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศและให้บริการบ้านพักแบบชุมชนมีส่วนร่วมหรือโฮมสเตย์นั่นเอง การตัดสินใจเป็นไปด้วยความสมัครใจของครัวเรือนที่ต้องการให้บ้านของตนเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเที่ยวหลายวัน แต่ทั้งนี้ก็ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขกำหนด กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้นเป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น การตัดขาตมในตอนเช้า การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ การเล่นดนตรีพื้นเมืองและการฟ้อนรำ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือกันและร่วมตัดสินใจว่ากิจกรรมใดบ้านในชุมชนที่ควรนำมาเผยแพร่ ไม่ส่งผลกระทบต่อหรือผิผิวขึ้นไปจาก

วัฒนธรรมชุมชนเดิม อย่างไรก็ตามอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและการนับถือของคนในชุมชน ซึ่งการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวสร้างความพึงพอใจให้กับคนในชุมชนที่ต้องการเผยแพร่วัฒนธรรมของตนให้แก่ผู้มาเยือน

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมสามารถตอบสนองและพัฒนาสู่กระบวนการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนได้ ผู้ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานของชุมชน ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการเคารพและความเกรงใจ อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับนับถือทั้งจากคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน จากการที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับรางวัลอาสาสมัครระดับภาคเพียงคนเดียวแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานและบริหารงานในหมู่บ้าน การที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับมอบหมายหน้าที่หลายอย่างในชุมชน เช่น ในด้านการจัดบริการสาธารณสุขมูลฐานในชุมชน จึงได้รับการยอมรับจากชุมชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นชาวบ้านจึงให้ความเคารพ ศรัทธา และเชื่อฟังผู้ใหญ่บ้านและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือปฏิบัติงานในการพัฒนาหมู่บ้านของตนให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านยังประกอบด้วยผู้นำที่ยังไม่เป็นทางการที่ได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา ให้เป็นผู้นำประจำป้อมต่าง ๆ อีกด้วย การพูดคุยกันเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้หมู่บ้านแม่กำปองเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและที่ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ด้วยความเห็นชอบของทั้งผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจึงได้รับความเห็นพ้องต้องกัน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มและการทำงานร่วมกัน

ในช่วงปีพ.ศ. 2542 หมู่บ้านแม่กำปองได้พัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้สามารถรองรับธุรกิจโฮมสเตย์ที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมากมาย อาทิเช่น การทำป้ายชื่อหมู่บ้านแม่กำปอง การทำความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นน้ำตกแม่กำปองหรือดอยม่อนล้าน ตลอดจนการทำซุ้มต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น โดยปัจจุบันผู้ใหญ่บ้านได้กำหนดให้มีการพัฒนาน้ำตกแม่กำปองปีละครั้ง จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน พบว่าชาวบ้านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านกว่าร้อยละ 90

หลังจากที่หมู่บ้านแม่กำปองได้เปิดดำเนินการธุรกิจโฮมสเตย์ในปีพ.ศ. 2543 ชาวบ้านได้มีการรวมกลุ่มเพื่อมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์ ดังนี้

- กลุ่มสหกรณ์ไฟฟ้าพลังน้ำแม่กำปอง โดยมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 193 คน
- กลุ่มหม่อมเมืองสมุนไพรบ้านแม่กำปอง โดยมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 20 คน
- กลุ่มสตรีแม่บ้าน โดยมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 55 คน
- กลุ่มดนตรีพื้นเมือง โดยมีจำนวนสมาชิกประมาณ 9 – 10 คน

- กลุ่มเพื่อนรำ โดยมีจำนวนสมาชิกประมาณ 10 คน
- กลุ่มสมุนไพร โดยมีจำนวนสมาชิกประมาณ 7 คน
- กลุ่มมัคคุเทศก์ โดยมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 5 คน
- กลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยมีจำนวนสมาชิกประมาณ 60 คน

ดังนั้นจึงถือได้ว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์ทั้งหมดประมาณ 360 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 86.12 ของสมาชิกทั้งหมดของหมู่บ้านแม่กำปอง

3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ตั้งแต่เริ่มดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจะมีการประเมินโดยชาวบ้าน คณะกรรมการและบริษัททัวร์ โดยที่ชาวบ้านจะทำการประเมินด้วยการพูดคุยกัน ปรีกษากันในระหว่างการทำงาน และมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปด้วย ปัจจุบันมีการประชุมชาวบ้าน 3 เดือนต่อครั้ง ส่วนคณะกรรมการจะมีการประเมินโดยการประเมินโดยการออกแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับ และมีการประเมินผลรวมโดยมีการประชุมคณะกรรมการประมาณ 1 – 2 ครั้งต่อเดือน จากนั้นนำปัญหาของทั้ง 2 ฝ่ายมาทำการพูดคุยกันระหว่างคณะกรรมการและชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหาว่ามีข้อผิดพลาดส่วนใด และนั่นการเอาสิ่งบกพร่องหรือข้อผิดพลาดในส่วนนี้มาเป็นประสบการณ์ แต่ไม่มีการประเมินโดยการทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ ในการประชุมอย่างเป็นทางการหรือหาหรืออย่างเป็นทางการเป็นหน้าที่ของผู้นำและคณะกรรมการของหมู่บ้านในการที่จะนำมาประเมินและแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ โดยการจัดสรรผลประโยชน์จะมีทั้งผู้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยสหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปองเป็นศูนย์กลางในการบริหารและจัดการธุรกิจโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากธุรกิจโฮมสเตย์ประกอบด้วย

- 1) เจ้าของบ้านผู้ร่วมโครงการโฮมสเตย์ 13 หลังคาเรือน
- 2) เจ้าของบ้านที่พอจะรับนักท่องเที่ยวได้ แต่ต้องปรับปรุงบางอย่าง มีอีก 18 หลังคาเรือน ซึ่งจะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวประมาณ 350 – 1,000 บาท / คน / คืน
- 3) มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดีให้คุ้นเคยกับการรับรองนักท่องเที่ยวจากภายนอก โดยสามารถพูดคุยเรื่องชุมชน อาชีพ ตลอดจนการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ต้นไม้ และสมุนไพรได้เป็นอย่างดี มัคคุเทศก์เหล่านี้จะมีรายได้จากการนำนักท่องเที่ยวเดินศึกษาธรรมชาติวันละ 200 บาท โดยกรรมการหมู่บ้านกำหนดให้มัคคุเทศก์ 1 คนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 5 คน

กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ทางอ้อม ประกอบด้วย

1) กลุ่มชาวบ้านที่ได้รับประโยชน์ในกิจการสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน เช่น การทำถนน การพัฒนาการศึกษา เป็นต้น ซึ่งหมู่บ้านได้รับเงินจากนักท่องเที่ยวที่ต้องเสียเป็นค่าบำรุงหมู่บ้านคนละ 100 บาท

2) กลุ่มสตรีแม่บ้านนำผลผลิตที่แปรรูปแล้วมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอื่น ๆ อีก เช่น กลุ่มสมุนไพร กลุ่มฟ่อนรำ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 คือรายได้ของชาวบ้านที่ได้มีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยว และให้บริการที่พัก ค่าอาหาร และทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ซึ่งรายได้ที่เกิดขึ้นนี้ต้องนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการซักอบ รีดผ้าห่ม ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ค่าอาหาร และอาหารแห้งสำหรับใส่บาตรในตอนเช้า ซึ่งถ้ารวมรายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายแล้ว ชาวบ้านจะได้รับผลประโยชน์ส่วนเกินหรือกำไรน้อยมาก นอกจากนี้รายได้ยังกระจายไปยังเยาวชนที่มาพื่อนรำร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์คนตรีพื้นบ้านที่มารับรองนักท่องเที่ยว รวมถึงมัคทายกที่มาร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญรับแขกด้วย กลุ่มที่ 2 คือรายได้จากการทำของฝากและของที่ระลึก การแปรรูปอาหารในรูปแบบต่าง ๆ ที่กลุ่มสตรีของหมู่บ้านได้ผลิตขึ้นเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยกลุ่มนี้มีกำไรน้อยเช่นเดียวกัน เนื่องจากทรัพยากรการผลิตของหมู่บ้านมีจำกัด กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มทำไร่เมี่ยง ชา และกาแฟ แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านนิยมปลูกเมี่ยงมากกว่า เพราะสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการปลูกเมี่ยงให้ได้ผลผลิตสูง ส่วนชาและกาแฟ ชาวบ้านนิยมปลูกเป็นส่วนน้อย รายได้จากกลุ่มนี้ได้รับน้อยเช่นเดียวกัน เนื่องจากระยะหลังราคาของเมี่ยงถูกลง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่กำปองดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าชุมชนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี จากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวทุกคนเห็นว่าธุรกิจของชุมชนที่ดำเนินการอยู่นี้มีใช้ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากขาดความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนแล้วทุกฝ่ายจะเสียประโยชน์จากรายได้ และที่สำคัญการจัดทำธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนก็จะเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และนำมาซึ่งความสูญเสียในด้านอื่น ๆ อีกด้วย

5.1.2 การจัดการสินค้า

การจัดการสินค้าของหมู่บ้านแม่กำปอง แบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ การจัดการบ้านพักในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) บ้านพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ หมู่บ้านแม่กำปองมีบ้านที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวน 13 หลัง โดยหมู่บ้านแม่กำปองสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักแรมได้ไม่เกิน 70 คนต่อครั้ง ในการรับนักท่องเที่ยวก็จะเรียงกันไปแต่ละลำดับตั้งแต่ลำดับที่ 1-13 เมื่อครบทุกหลังแล้วก็จะวนกลับมาที่หลังแรกอีกครั้งหนึ่ง บ้านพักแต่ละหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 6-7 คน บางหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึง 15 คน ดังนั้นการจัดการบ้านพักจึงมีความยุติธรรม และรายได้จากค่าที่พักแต่ละครั้งจะต้องถูกหักร้อยละ 5 ซึ่งเงินส่วนนี้จะแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นค่าประสานงานร้อยละ 20 ส่วนที่สองนำเข้าเป็นเงินกองกลางของหมู่บ้านร้อยละ 20 และส่วนสุดท้ายเป็นการนำเงินเข้าสหกรณ์การไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปองจำกัดอีกร้อยละ 60 ซึ่งเงินส่วนนี้ชาวบ้านจะได้รับคืนเป็นเงินปันผลของสหกรณ์ในตอนปลายปี

ในการรับบ้านพักเข้าโครงการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปองนั้น บ้านพักที่จะเข้าร่วมโครงการจะต้องมีความพร้อม ดังนี้คือ

- ที่พักอาศัยที่แข็งแรง สะอาด สะดวก ปลอดภัย และมีห้องว่างให้บริการจริง ๆ
- มีห้องน้ำ ห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะ
- เจ้าของบ้านต้องเป็นคน ไม่ดื่มสุรา ของมีเนมาหรือสิ่งเสพติด
- เจ้าของบ้านต้องเป็นผู้มีอัธยาศัยดี สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้

ปัจจุบันผู้ใหญ่บ้านรณรงค์ให้ห้องน้ำของบ้านพักแต่ละหลังจะต้องเป็นชักโครกเพื่อสะดวกต่อการรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ถ้าบ้านพักที่จะเข้าร่วมโครงการมีคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ครบถ้วนก็สามารถที่จะเป็นสมาชิกโครงการต่อไป และการที่จะเข้าร่วมโครงการนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นบ้านที่อยู่ปางในเท่านั้น (ปัจจุบันบ้านพักโฮมสเตย์ 13 หลังล้วนแต่ตั้งอยู่ปางในทั้งหมด) บ้านที่อยู่ปางกลางปางนอก ปางขอน และปางโดนก็สามารถที่จะเข้าร่วมโครงการบ้านพักโฮมสเตย์ได้ แต่ในการเข้าร่วมโครงการของบ้านปางกลาง ปางนอก ปางขอน และปางโดนนั้น บ้านที่รองรับนักท่องเที่ยวได้จะต้องมีไม่ต่ำกว่า 3 หลัง เพื่อที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้

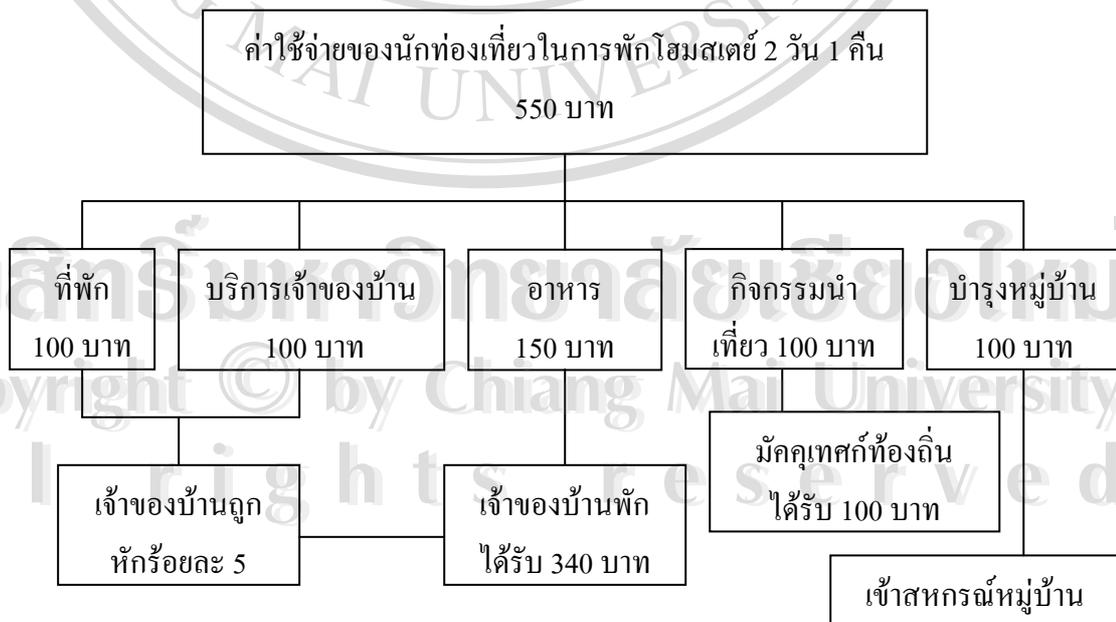
อัตราค่าที่พักโฮมสเตย์ มีดังนี้

พัก 2 วัน 1 คืน อาหาร 3 มื้อ

550 บาท / คน

พัก 3 วัน 2 คืน อาหาร 6 มื้อ	900 บาท / คน
พักต่อจากนี้ 1 วัน 1 คืน อาหาร 3 มื้อ	350 บาท / คน

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านพรหมินทร์ พวงมาลา พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง ส่วนใหญ่จะพักโฮมสเตย์เป็นจำนวน 2 วัน 1 คืน พร้อมด้วยอาหาร 3 มื้อ เสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด 550 บาท โดยค่าใช้จ่ายเหล่านี้ แบ่งออกเป็น ค่าที่พัก 100 บาท ค่าบริการเจ้าของบ้าน 100 บาท ค่าอาหาร 3 มื้อ มื้อละ 50 บาท รวมเป็น 150 บาท ค่ากิจกรรมพาเที่ยว 100 บาท และค่าบำรุงหมู่บ้านอีก 100 บาท รวมเป็น 550 บาท โดยขั้นตอนการดำเนินการ มีดังต่อไปนี้ เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองแล้ว นักท่องเที่ยวต้องจ่ายค่าที่พักที่ศูนย์ประชาสัมพันธ์หมู่บ้านแม่กำปอง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน จากนั้นเจ้าของบ้านจะนำนักท่องเที่ยวไปยังโฮมสเตย์ของตน โดยเจ้าของบ้านพักจะต้องมีหน้าที่ในการจัดเตรียมที่พักให้นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งจัดเตรียมอาหารและดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวด้วย นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมได้ตามความพึงพอใจของตน เมื่อนักท่องเที่ยวกลับไปแล้ว เจ้าของโฮมสเตย์นั้น ๆ จะนำไปเสร็จไปเบิกเงินที่ศูนย์ประชาสัมพันธ์หมู่บ้านแม่กำปอง โดยเจ้าของบ้านจะถูกหักเงินค่าที่พักร้อยละ 5 และถูกหักเงินค่าบริการเจ้าของบ้านอีกร้อยละ 5 ซึ่งเงินส่วนนี้จะนำไปใช้เพื่อเป็นค่าประสานงานของผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 20 นำเข้าเป็นเงินกองกลางของหมู่บ้านร้อยละ 20 และนำเข้าเป็นเงินสหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปองอีกร้อยละ 60 ดังนั้นในการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน อาหาร 3 มื้อ เจ้าของบ้านจะได้เงินค่าตอบแทนเป็นจำนวน 340 บาทต่อครั้ง



ภาพที่ 5.2 การจัดสรรรายได้จากที่พักของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง

2) การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองแล้ว บ้านแม่กำปองมีกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ 10 กิจกรรม โดยมีทั้งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- การเรียนการทำอาหารไทย โดยเป็นการสอนทำอาหารพื้นเมือง เช่น น้ำพริกอ่อน ผัดผัก ตำมะเขือ เป็นต้น เวลาสอนชาวบ้านจะนำนักท่องเที่ยวไปรวมกันที่บ้านใดบ้านหนึ่ง แล้วชาวบ้านจะสอนนักท่องเที่ยวร่วมกัน ในส่วนนี้ทางหมู่บ้านแม่กำปองไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มทั้งสิ้น

- การตัดบาตรร่วมกับชาวบ้าน โดยชาวบ้านจะเป็นผู้ทำอาหาร ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองทั่วไปเช่นกัน จากนั้นจะให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ใส่บาตรพร้อมทั้งอาหารแห้งจำนวนหนึ่ง ในส่วนนี้ทางหมู่บ้านแม่กำปองไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มทั้งสิ้น

- การทำหมวก การทำเครื่องเรือนไม้ไผ่ การจักสาน โดยเกิดขึ้นจากการรวมตัวของชาวบ้านเป็นกลุ่มเครื่องจักสานของหมู่บ้าน ทำเป็นตะกร้า หมวก และโต๊ะเก้าอี้ต่าง ๆ ที่ทำจากไม้ไผ่ ในส่วนนี้ทางหมู่บ้านแม่กำปองไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มทั้งสิ้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะซื้อผลิตภัณฑ์จักสานจากชาวบ้านเท่านั้น

- การทำสมุนไพร โดยกลุ่มสมุนไพรนำโดยพระที่วัดแม่กำปอง ซึ่งเป็นประธานกลุ่มสมุนไพร ปัจจุบันกลุ่มสมุนไพรของหมู่บ้านแม่กำปองมีสมาชิกจำนวน 7 คน ในส่วนนี้ทางหมู่บ้านแม่กำปองไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มทั้งสิ้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากชาวบ้านเท่านั้น

- การหมักเมี่ยง ชมสวนเมี่ยง ชมวิถีการเก็บเมี่ยง ชมการนั่งเมี่ยงและมัดเมี่ยง ซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญของหมู่บ้านแม่กำปอง โดยกิจกรรมประจำปีเกี่ยวกับเมี่ยงมีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ การเก็บเมี่ยงซึ่งเริ่มในเดือนเมษายน การทำพื้นสำหรับเตรียมไว้นั่งเมี่ยง การทำดอกเตรียมไว้สำหรับมัดเมี่ยง การเตรียมถาดรองตามสวนเมี่ยง และการเตรียมนำมาแปรรูป ในส่วนนี้ทางหมู่บ้านแม่กำปองไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มทั้งสิ้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะซื้อผลิตภัณฑ์เมี่ยงจากชาวบ้านเท่านั้น

- การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ หมู่บ้านแม่กำปองมีมคทายกผู้ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญอยู่ 1 คน โดยเวลาประกอบพิธีชาวบ้านจะนำนักท่องเที่ยวมารวมกันและทำพิธีพร้อมกันในตอนหัวค่ำ ก่อนรับประทานอาหารเย็น ในส่วนนี้ทางหมู่บ้านแม่กำปองจะคิดค่าใช้จ่ายเพิ่ม โดยถ้าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก จะคิดค่าใช้จ่ายเพิ่ม 600 บาทต่อกลุ่ม โดยแบ่งเป็นค่าทำพิธี 100 บาท และค่าดอกไม้รวมถึงค่าจัดพาน 500 บาท ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ จะคิดค่าใช้จ่ายเพิ่ม 1,000 บาทต่อกลุ่ม โดยแบ่งเป็นค่าทำพิธี 200 บาท และค่าดอกไม้รวมถึงค่าจัดพาน 800 บาท

- การฟังดนตรีพื้นเมือง โดยหมู่บ้านแม่กำปองมีนักดนตรีพื้นเมืองอยู่ประมาณ 9 – 10 คน ซึ่งทุกคนล้วนมีภูมิลำเนาอยู่บ้านแม่กำปองและเป็นเพศชายทั้งหมด นักดนตรีพื้นเมืองของหมู่บ้านแม่กำปองทุกคนต่างมีพื้นฐานด้านดนตรีอยู่แล้ว และทางหมู่บ้านได้จัดการฝึกอบรมโดยเชิญอาจารย์นาฏศิลป์จากเชียงใหม่ขึ้นไปสอนที่หมู่บ้านอีก ในส่วนนี้นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นเงิน 1,000 บาทต่อกลุ่ม

- การแสดงศิลปะการฟ้อนรำพื้นบ้าน โดยปัจจุบันหมู่บ้านแม่กำปองมีนักแสดงฟ้อนรำพื้นบ้านอยู่ประมาณ 10 คน ทุกคนล้วนมีภูมิลำเนาอยู่บ้านแม่กำปองและเป็นเพศหญิงทั้งหมด ในส่วนนี้นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นเงิน 1,000 บาทต่อกลุ่ม

- การนวดแผนโบราณ หมอนวดของหมู่บ้านแม่กำปองมีทั้งหมด 16 คน แบ่งเป็นเพศชาย 1 คน และเพศหญิง 15 คน โดยทุกคนเป็นคนแม่กำปองทั้งหมด และจะต้องผ่านการฝึกและเรียนรู้มาเป็นอย่างดี มีใบประกาศรับรองจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานทุกคน โดยการนวดมีอยู่ 2 แบบ คือนวดตัวและนวดฝ่าเท้า มีการนวดประคบสมุนไพรหรือนวดน้ำมัน ราคานวดตัวอยู่ที่ชั่วโมงละ 100 บาท ส่วนนวดฝ่าเท้าชั่วโมงละ 120 บาท (พรมมินทร์ พวงมาลาและคณะ, 2547)

- กิจกรรมการเดินป่า ชมน้ำตกแม่กำปอง และชมยอดดอยม่อนล้าน โดยการเดินป่าเพื่อชมยอดดอยม่อนล้านจะเป็นการศึกษาเส้นทางธรรมชาติ โดยศึกษาถึงสมุนไพร พืชพรรณต่าง ๆ พร้อมทั้งดูทิวทัศน์ที่ยอดดอยม่อนล้าน โดยการเดินป่าศึกษาธรรมชาติแบ่งเส้นทางออกเป็น 4 เส้นทางด้วยกัน (พรมมินทร์ พวงมาลาและคณะ, 2547) คือ

เส้นทางที่ 1 ใช้ระยะเวลาเดิน ไป – กลับ 2 ชั่วโมง เป็นทางระยะสั้น ระหว่างทางมีพันธุ์ไม้ให้ศึกษาหลายชนิด เช่น ไม้กฤษณา ไม้คุ่มใหญ่ กัลยไม้ ดอกเอื้องดิน รวมทั้งสมุนไพรชนิดต่าง ๆ พร้อมทั้งชมสวนเมี่ยง และสวนกาแฟ

เส้นทางที่ 2 – 3 มีการเดินคล้ายกัน ใช้เวลาในการเดินป่าศึกษาธรรมชาตินาน 1 วัน และเดินขึ้นถึงยอดดอยม่อนล้านที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,700 เมตร นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ได้ถึง 3 จังหวัดคือ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ พร้อมทั้งดูความสมบูรณ์ของป่าไม้และชมพระอาทิตย์ขึ้น ระหว่างทางเดินนักท่องเที่ยวจะพบกับพรรณไม้หลากหลายชนิดที่หาชมได้ยาก เช่น ดอกสะแกเตี้ย (ช่วงเดือน มี.ค.) ดอกกุหลาบพันปี (ช่วงเดือน ก.พ. – มี.ค.) ดอกนางพญาเสือโคร่ง (ซากุระเมืองไทย) พืชสมุนไพรต่าง ๆ มากมาย

เส้นทางที่ 4 ใช้เวลาในการเดินป่าศึกษาธรรมชาติและสมุนไพรนานประมาณ 5 ชั่วโมง

ในส่วนนี้นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็นค่านำเที่ยวให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นจำนวน 200 บาทต่อครั้ง ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กำปองมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจำนวน 5 คน โดยมัคคุเทศก์

ทุกคนล้วนเป็นชาวแม่กำปองและเป็นเพศชายทั้งหมด มีคฤหัสถ์ทุกคนของหมู่บ้านแม่กำปองผ่านการอบรมจากรัฐโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นผู้จัดการอบรมให้ในปี 2545 และถ้าชาวบ้านคนใดสนใจที่จะเป็นมัคคุเทศก์ของบ้านแม่กำปอง จะต้องผ่านการอบรมที่วัดแม่กำปองจากผู้มีประสบการณ์ก่อนถึงจะเข้ามาทำงานได้ โดยค่าบริการนำเที่ยวที่มัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้รับในแต่ละครั้งจะต้องถูกหักเงินร้อยละ 5 เพื่อนำเงินเข้าสหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ากิจกรรมที่นักท่องเที่ยวไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมีอยู่ 5 กิจกรรม ได้แก่ การเรียนการทำอาหารไทย การตัดใบตองร่วมกับชาวบ้าน การชมการทำหมวก การชมการทำสมุนไพร และการชมการทำเมี่ยง ส่วนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมีอยู่ 5 กิจกรรม ได้แก่ การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ โดยนักท่องเที่ยวจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นเงิน 600 – 1,000 บาทต่อกลุ่มต่อครั้ง การฟังดนตรีพื้นเมือง โดยนักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นเงิน 1,000 บาทต่อกลุ่มต่อครั้ง การแสดงศิลปะการฟ้อนรำพื้นบ้าน โดยนักท่องเที่ยวจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นเงิน 1,000 บาทต่อกลุ่มต่อครั้ง การนวดแผนโบราณ โดยนักท่องเที่ยวจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มชั่วโมงละ 100 – 120 บาทต่อคน และกิจกรรมการเดินป่า โดยนักท่องเที่ยวจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นเงิน 200 บาท

5.1.3 การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านแม่กำปอง แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ กลุ่มลูกค้าที่มาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง และรูปแบบการขายรายการนำเที่ยว โดยแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปองนั้น นอกจากแผ่นพับและเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวของหมู่บ้านที่มีหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยจัดทำไว้สำหรับการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านแล้ว ยังมีสื่อต่าง ๆ ที่เข้ามาในหมู่บ้าน ทั้งโทรทัศน์ที่จัดทำรายการเกี่ยวกับสารคดีการท่องเที่ยว เช่น วิทยุโลกสวยทางสถานีโทรทัศน์ ITV คอลัมน์โลกหลากวิถีทางหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2547 นิตยสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เช่น หนังสือกนิรี และนิตยสาร PASZO เป็นต้น ซึ่งช่วยทำให้บ้านแม่กำปองเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น โดยเฉพาะหนังสือกนิรี ซึ่งจะมีไว้สำหรับผู้โดยสารทางเครื่องบินก็จะช่วยให้ได้นักท่องเที่ยวในอีกกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่วนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่ลงบทความเกี่ยวกับหมู่บ้านไปนั้นถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลค่อนข้างมาก เพราะมีนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของหมู่บ้านอยู่ตลอด ซึ่งการประชาสัมพันธ์ที่กล่าวไว้ข้างต้นส่วนใหญ่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเนื่องจาก

องค์กรที่กล่าวถึงข้างต้นให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องยกเว้นการทำแผ่นพับและการออกโบชัวร์ และน่านักท่องเที่ยวที่ทางหมู่บ้านจัดทำขึ้นเอง

ปัจจุบันทางรัฐได้เปิดโอกาสให้หมู่บ้านแม่กำปองทำการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการงานฤดูหนาวหรืองานเกษตร ทำให้ประชาชนทั่วไปรู้จักหมู่บ้านแม่กำปองกันมากขึ้น พร้อมทั้งปัจจุบันมีสื่อต่าง ๆ เกิดขึ้นใหม่เช่น อินเทอร์เน็ต ทำให้หมู่บ้านแม่กำปองเป็นที่รู้จักกันในมุมมองกว้าง ทั้งหมดนี้หมู่บ้านแม่กำปองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ในปีพ.ศ. 2546 นักท่องเที่ยวเดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองทั้งหมด 745 คน แบ่งเป็นชาวไทย 539 คน และชาวต่างชาติ 206 คน นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองส่วนใหญ่เป็นชาวสหรัฐอเมริกา โดยมีจำนวนทั้งหมด 71 คน คิดเป็นร้อยละ 34.466 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านพรหมินทร์ พวงมาลา พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองส่วนใหญ่รู้จักหมู่บ้านแม่กำปองจากการบอกปากต่อปากมากกว่าที่จะรู้จักผ่านสื่อต่าง ๆ

2) กลุ่มลูกค้าที่มาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาหมู่บ้านแม่กำปองเองถึงร้อยละ 60 และเดินทางโดยผ่านบริษัททัวร์อีกร้อยละ 40 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เดินทางไปโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองโดยรถยนต์ส่วนตัว รองลงมาคือรถโดยสารไม่ประจำทาง ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่จะเดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองโดยติดต่อผ่านบริษัทนำเที่ยว โดยบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำมีอยู่ 3 บริษัท ได้แก่

- บริษัทเอราวัณ พี.ยู.ซี. จำกัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นบริษัทที่เริ่มนำนักท่องเที่ยวเข้ามายังหมู่บ้านเป็นบริษัทแรกและเป็นบริษัทที่นำนักท่องเที่ยวมาเป็นส่วนใหญ่ การชำระเงินจะชำระเมื่อนักท่องเที่ยวกลับไปแล้วประมาณ 4 – 5 วัน โดยจะชำระในลักษณะของการโอนเงินเข้าบัญชีแล้วให้ผู้ใหญ่บ้านไปเบิก เพื่อนำมาดำเนินการจ่ายให้ชาวบ้านภายหลัง

- บริษัทศิริ ทราเวล เป็นบริษัทที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวและพักแรมยังหมู่บ้านตั้งแต่ปีพ.ศ. 2546 การชำระเงินจะชำระด้วยเงินสดหลังจากนำนักท่องเที่ยวออกไป

- บริษัทเอเชีย น เทลล์ เป็นบริษัทที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามายังหมู่บ้านแม่กำปองตั้งแต่ปีพ.ศ. 2546 และการชำระเงินจะชำระด้วยเงินสดหลังจากนำนักท่องเที่ยวออกไป เช่นเดียวกับบริษัทศิริ ทราเวล

เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามายังหมู่บ้านแล้วจะต้องทำการกรอกแบบฟอร์มข้อมูล เพื่อแจ้งความประสงค์ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอะไรบ้างจากกิจกรรมที่มีบริการ เช่น กิจกรรมเดินป่า บายศรีสู่

ขวัญ ตักบาตรตอนเช้า เป็นต้น ชาวบ้านจะได้จัดเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว จากนั้นจะต้องชำระเงินตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่ระบุจริงก่อนเข้าพัก ซึ่งในการชำระเงินนี้ นักท่องเที่ยวจะชำระผ่านบริษัทนำเที่ยวก่อน เมื่อนักท่องเที่ยวกลับออกจากหมู่บ้านไปแล้ว บริษัทจึงจะนำเงินมาจ่ายให้กับชาวบ้าน

ในส่วนของบริษัทเอราวัณ พี.ยู.ซี จำกัดนั้น จากการสัมภาษณ์เจ้าของบ้าน พบว่าจะได้เงินนานหลายวันเกินไป ชาวบ้านต้องสำรองจ่ายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นค่าอาหารล่วงหน้า บางครอบครัวที่ไม่มีเงินสำรองก็ไม่สามารถให้บริการบ้านพักได้ ถือได้ว่าเป็นอุปสรรคสำหรับบ้านที่จะเข้าร่วมกลุ่มอีกปีจัยหนึ่ง และบริษัทเอราวัณมักจะพานักท่องเที่ยวมาพักแบบกระชั้นหัน โดยที่ไม่ได้แจ้งล่วงหน้า ทำให้เกิดความงุนงงในการเตรียมการและบริการต่าง ๆ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ พบว่าชาวบ้านรู้สึกเหนื่อยแต่ก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรเพราะนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วจะไปไล่ให้กลับก็ไม่ได้ สาเหตุบริษัทเอราวัณ พี.ยู.ซี สามารถทำเช่นนี้ได้ก็เพราะว่าบริษัทให้ความช่วยเหลือในเรื่องการท่องเที่ยวของหมู่บ้านมาตั้งแต่แรก อีกทั้งกรรมการผู้จัดการบริษัทก็มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันดีกับชาวบ้านและผู้นำหมู่บ้าน

3) รูปแบบการขายรายการนำเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวหมู่บ้านแม่กำปอง สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

- ไป – กลับ ในวันเดียว มาเที่ยวด้วยตนเอง กำหนดเขตถึงแก่น้ำตก และใช้รถส่วนตัวขับรถขึ้นดอยม่อนล้านเอง กิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวประเภทนี้คือ การชมน้ำตกแม่กำปอง และการขึ้นดอยม่อนล้านซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวมากในช่วงวันหยุดและช่วงปิดภาคเรียน

- ไป – กลับ ในวันเดียว แต่ต้องอาศัยมัคคุเทศก์นำทาง ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะเป็นนักศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ รวมถึงหมู่บ้านท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน ส่วนกิจกรรมส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวเหล่านี้เลือกทำ คือ การทำกิจกรรมเดินป่า การศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้าน และการเยี่ยมชมกิจกรรมของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

- แบบพักค้างคืนในบ้านพักของชุมชน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยที่ติดต่อผ่านเข้ามาโดยมีการแจ้งให้ทราบก่อนล่วงหน้าในการจองที่พัก หรือชาวต่างชาติที่ติดต่อผ่านบริษัททัวร์ กิจกรรมส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวเลือกจะมีความหลากหลาย เช่น การเดินป่าสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ชมนก สมนุนไพร รวมถึงการฝึกทำอาหารร่วมกับเจ้าของบ้าน พิธีบายศรีสู่ขวัญ ชมการแสดงฟ้อนรำ ดนตรีพื้นเมือง และการทำบุญตักบาตร

5.1.4 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านแม่กำปอง แบ่งออกเป็น การจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดการทรัพยากรไฟฟ้า และการจัดการปัญหาขยะ

1) การจัดการทรัพยากรน้ำของหมู่บ้านแม่กำปอง ชาวบ้านใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคจากแหล่งน้ำของหมู่บ้านผ่านระบบประปาภูเขาที่เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างแท็งก์น้ำจากสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว มีจำนวนรวมทั้งหมด 13 แท็งก์ ในการติดตั้งครั้งแรกนั้นแต่ละครัวเรือนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการติดตั้งและค่าวัสดุอุปกรณ์เอง จำนวนของจุดที่ติดตั้งก็ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของแต่ละครัวเรือน โดยส่วนใหญ่มักจะติดตั้ง 2 จุด ได้แก่ ห้องครัวและห้องน้ำ สำหรับอัตราค่าใช้จ่ายในการติดตั้งและค่าอุปกรณ์นั้นจะอยู่ในช่วงระหว่าง 300 – 1,000 บาท ขึ้นอยู่กับระยะทางที่ครัวเรือนนั้น ๆ อยู่ห่างจากแนวท่อกลางของหมู่บ้าน หากครัวเรือนใดมีระยะห่างมาก ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งก็จะสูงมากขึ้นตามไปด้วย ในการใช้บริการประปาภูเขานั้นจะเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้บริการเพื่อเป็นค่าตอบแทนสำหรับคนที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาแท็งก์น้ำของแต่ละปาง ซึ่งหมู่บ้านแม่กำปองมีคนดูแลแท็งก์น้ำทั้งหมด 3 คน ส่วนค่าตอบแทนที่ได้รับน้ำจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับค่าธรรมเนียมการให้บริการที่เก็บได้ตามอัตราที่แต่ละปางกำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดของอัตราค่าธรรมเนียมการใช้น้ำ ดังนี้

- ปางใน 1 และ ปางใน 2 จะเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้ปีละ 60 บาทต่อครัวเรือน ดังนั้นคนที่ทำหน้าที่ดูแลแท็งก์น้ำจะได้รับค่าตอบแทนปีละ 2700 บาท (คิดค่าตอบแทนจากจำนวนหลังคาเรือนในปางใน 1 และปางใน 2 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 45 ครัวเรือน \times 60)

- ปางขอนแก่นและปางโดน จะเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้ปีละ 120 บาทต่อครัวเรือน สาเหตุที่มีอัตราค่าธรรมเนียมการใช้น้ำแพงกว่าปางอื่น ๆ เนื่องจากจำนวนครัวเรือนที่อาศัยในปางนี้มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับปางอื่น ๆ ดังนั้นคนที่ทำหน้าที่ดูแลแท็งก์น้ำจะได้รับค่าตอบแทนปีละ 4,080 บาท (คิดค่าตอบแทนจากจำนวนหลังคาเรือนในปางขอนแก่นและปางโดน ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 34 ครัวเรือน \times 120)

- ปางกลางและปางนอก จะเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้ปีละ 60 บาทต่อครัวเรือน ดังนั้นคนที่ทำหน้าที่ดูแลแท็งก์น้ำจะได้รับค่าตอบแทนปีละ 2,940 บาท (คิดค่าตอบแทนจากจำนวนหลังคาเรือนในปางกลางและปางนอก ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 49 ครัวเรือน \times 60)

ส่วนน้ำที่ใช้ในการบริโภคนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงบริโภคน้ำที่ไหลมาจากตาน้ำซึ่งอยู่บริเวณทางด้านเหนือของหมู่บ้าน โดยแต่ละปางก็จะมีตาน้ำของตนเอง ในการใช้จะมีการต่อรางไม้ไผ่ ชาวบ้านเรียกว่า “น้ำริน” เพื่อนำน้ำมาใช้ รางน้ำจะผ่านบริเวณใจกลางของแต่ละปาง มีจุดรับ

น้ำเพียงบางจุดไม่ผ่านทุกครัวเรือน หากครัวเรือนไหนต้องการใช้น้ำก็จะเอาถังมารองแล้วหิ้วไปยังครัวเรือน แต่สำหรับครัวเรือนที่อยู่ในเส้นทางรางน้ำพาดผ่านสามารถเอารางไม้ไผ่อีกอันเพื่อรองน้ำมาใช้ในครัวเรือนในเวลาที่ต้องการได้ น้ำที่ใช้บริโภคนี้ไม่ได้ผ่านขั้นตอนการกรองหรือการต้มก่อนบริโภค แม้ว่าทางอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) จะได้มีการรณรงค์เรื่องนี้มาก่อนแล้วก็ตาม มีชาวบ้านเพียงไม่กี่ครัวเรือนเท่านั้นที่ซื้อน้ำบรรจุขวดมาบริโภค เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ถือว่าน้ำที่ไหลมาตามรางไม้ไผ่ก็สะอาดคืออยู่แล้ว การซื้อน้ำบรรจุขวดมาบริโภคนั้นถือว่าเป็นการสิ้นเปลืองและยังเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ครัวเรือนอีกด้วย

2) การจัดการทรัพยากรไฟฟ้า ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ โดยสามารถใช้ได้ทั้งกระแสไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าพลังน้ำของหมู่บ้านและกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ปัจจุบันมีหลายครัวเรือนที่ใช้กระแสไฟฟ้าจากทั้งสองแหล่ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 40 ของครัวเรือนทั้งหมด สำหรับสาเหตุที่มีการใช้กระแสไฟฟ้าจากทั้งสองแห่งนั้นเป็นเพราะระบบไฟฟ้าพลังน้ำมีการขัดข้องบ่อยครั้งและระยะเวลาในการขัดข้องแต่ละครั้งจะขัดข้องเป็นระยะเวลาหลายวัน และบางช่วงเวลาผลิตกระแสไฟฟ้าไม่เพียงพอสำหรับความต้องการใช้โดยเฉพาะในฤดูแล้งที่ปริมาณน้ำในการผลิตกระแสไฟฟ้าน้อย โดยในเวลาปกติชาวบ้านจะใช้กระแสไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าพลังน้ำเนื่องจากมีราคาถูกกว่า ชาวบ้านมีความรู้สึกว่ามีเตอร์ของไฟฟ้าพลังน้ำจะมีรอบในการหมุนช้ากว่ามิเตอร์ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทำให้จำนวนหน่วยของกระแสไฟฟ้าที่ใช้จึงมีจำนวนน้อย สำหรับกระแสไฟฟ้าจากแหล่งการไฟฟ้าส่วนภูมิกษานั้นจะใช้ในช่วงที่ระบบไฟฟ้าพลังน้ำขัดข้อง

ส่วนครัวเรือนที่เหลืออีกร้อยละ 60 ของครัวเรือนทั้งหมด ใช้กระแสไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าพลังน้ำของหมู่บ้านเพียงอย่างเดียว จากการสอบถามผู้ใหญ่วัย 70 ปี ชาวบ้าน ทราบว่ามีหลายครัวเรือนที่ต้องการใช้กระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แต่ติดขัดตรงที่ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งสูง และถ้าหากครัวเรือนไหนที่ตั้งอยู่ในระยะทางที่ห่างจากเสาไฟมากก็จะยิ่งเสียค่าติดตั้งในจำนวนเงินที่สูงขึ้นอีก ส่วนอัตราค่าธรรมเนียมในการใช้บริการนั้น ไฟฟ้าพลังน้ำคิดอัตราหน่วยละ 2 บาทและค่าประกันขั้นต่ำเดือนละ 10 บาท แม้ว่าบางเดือนจะไม่มีการใช้กระแสไฟฟ้าก็ต้องจ่าย 10 บาท ส่วนไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคิดอัตราตามที่การไฟฟ้ากำหนด

ในอนาคตหากชาวบ้านทั้งหมดเลิกใช้กระแสไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าพลังน้ำ ทางหมู่บ้านก็จะเจรจาตกลงขายกระแสไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคต่อไป แต่หากยังคงมีชาวบ้านใช้อยู่แม้เพียงคนเดียวก็ไม่สามารถขายกระแสไฟฟ้าพลังน้ำให้แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ โดยสาเหตุหลักที่คาดว่าจะทำให้ชาวบ้านหันมาใช้กระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิกษามากขึ้น เนื่องจากระบบไฟฟ้าพลังน้ำเกิดความขัดข้องเป็นประจำโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน และการขัดข้องแต่ละครั้งก็เป็นระยะเวลาหลายวันกว่าที่จะสามารถซ่อมแซมแก้ไขได้ ทำให้ชาวบ้านลำบากในการดำเนินชีวิต

โดยเฉพาะในช่วงฤดูการเก็บเมียงที่จะต้องอาศัยแสงสว่างในการมัดเมียงตอนกลางคืน สำหรับไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคนั้นก็มีการตัดข้อบ้างแต่จะมีเจ้าหน้าที่มาซ่อมแซมแก้ไขทันทีภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 วัน

3) การจัดการขยะ จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน พบว่าช่วงเวลาที่ผ่านมายังไม่เกิดปัญหาในเรื่องของการเกี่ยวกันเผาขยะของชาวบ้านแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปริมาณขยะของแต่ละครัวเรือนยังไม่มาก จำนวนครั้งที่ชาวบ้านต้องทำการเผาจึงไม่บ่อยครั้งจนเกินไป เชื้อเพลิงที่ใช้แต่ละครั้งก็ใช้เป็นจำนวนไม่มาก อีกทั้งยังไม่ต้องซื้อด้วย เพราะชาวบ้านสามารถตัดมาจากสวนของตนเองได้หรือถ้าซื้อก็ซื้อในราคาที่ไม่แพง

ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กำปองมีการณรงค์ให้แยกขยะก่อนเผา เช่น ขวดแก้ว พลาสติก แต่โครงการนี้ยังไม่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม และยังอยู่ในขั้นตอนของการให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกขยะยังไม่ได้มีการลงมือปฏิบัติ หมู่บ้านแม่กำปองมีเตาเผาขยะและถังขยะประจำจุดต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วไปในแต่ละปางจำนวน 12 จุด ส่วนปริมาณของขยะที่ทิ้งลงลำห้วยนั้นมีจำนวนน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน พบว่าในการเผาขยะแต่ละครั้งของชาวบ้านทำให้เกิดควันขึ้นเป็นจำนวนมาก และควันเหล่านี้ก็มีการลอยตัวขึ้นอย่างช้า ๆ วนเวียนอยู่ในชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ห้อมล้อมด้วยภูเขาสูง สภาพของอากาศปิดทำให้ควันเหล่านี้ลอยตัวปกคลุมพื้นที่บริเวณหมู่บ้านเป็นช่วงเวลาเกือบชั่วโมงจึงจะหมดไปในการเผาขยะแต่ละครั้ง ซึ่งหากมีการเผาขยะพร้อมกันหลายเตาในแต่ละปาง อาจทำให้เกิดมลพิษทางอากาศที่มีความรุนแรงได้

สำหรับปริมาณของขยะจากครัวเรือนที่ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับครัวเรือนที่ไม่ได้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ พบว่ามีความแตกต่างกันน้อยมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการยังมีจำนวนไม่มากนัก โดยปริมาณขยะที่เพิ่มแต่ละครั้งจะเป็นขยะที่เหลือจากการทำอาหารมากที่สุด ซึ่งก็ยังไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาการจัดการขยะของหมู่บ้านแม่กำปองแต่อย่างใด

5.1.5 การจัดการด้านการเงิน

ในส่วนของการจัดการด้านการเงิน ทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้กำหนดให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมสหกรณ์การไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปองจำกัด โดยสหกรณ์ไฟฟ้าพลังน้ำแม่กำปองได้เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2529 จัดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์บริการ สำหรับงบประมาณในการจัดตั้งนั้นมาจากเงินของสมาชิกที่ถือหุ้นเมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิก มีการบริหารดำเนินการโดยคณะกรรมการและมีวาระในการบริหาร 4 ปี

เมื่อครบวาระแล้วจะให้กรรมการครั้งหนึ่งจับสลากเพื่อออกจากตำแหน่ง จากนั้นจะทำการเลือกตั้งบุคคลขึ้นมาดำรงตำแหน่งที่ว่าง ข้อกำหนดสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือประธานกรรมการไม่สามารถดำรงตำแหน่งเกิน 2 สมัย โดยในจำนวนสมาชิกของสหกรณ์จะมีทั้งสมาชิกจากหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ บ้านแม่ลาย บ้านป้อก และบ้านธารทอง ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 158 คน และมีทุนในการดำเนินการจำนวน 669,489.19 บาท สำหรับคณะกรรมการในการบริหารงานมีจำนวนทั้งหมด 9 คนดังนี้

1. นายสุเทพ	กิติคุณ	ประธาน
2. นายจรัส	ไทยสมุทร	รองประธาน
3. นายยุทธ	ขันยา	เลขาธิการ
4. นายประทีป	นงคัยา	เหรัญญิก
5. นายบุญเลิศ	ไทยกรณ์	กรรมการ
6. นายอำนาจ	น้อยทา	กรรมการ
7. นายจรัส	ไชยพล	กรรมการ
8. นายประสิทธิ์	ศรีดวง	กรรมการ
9. นายพุช	จินะคำ	กรรมการ

โดยมีนายมหินทร์ อินทวงศ์เจ้าพนักงานส่งเสริมสหกรณ์ 5

นายพรมมินทร์ พวงมาลา ผู้ตรวจสอบกิจการ

สาเหตุที่นำรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไปรวมเข้ากับสหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปองก็เพราะทางผู้นำของหมู่บ้านต้องการให้มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง เพราะชาวบ้านของบ้านแม่กำปองเป็นสมาชิกของสหกรณ์ทั้งหมดทุกหลังคาเรือน รายได้ที่เหลือหลังหักค่าใช้จ่ายแล้วก็เป็นรายได้ของสหกรณ์และทุกปีจะมีการสรุปกำไรขาดทุนของสหกรณ์ เพราะฉะนั้นถ้าสหกรณ์มีกำไร กำไรนี้จะออกมาในรูปของเงินปันผลให้แก่สมาชิกทุกคน

ดังนั้นชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านแต่ไม่มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมของการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งชาวบ้านที่ไม่มีความพร้อมกลุ่มนี้ก็ยังมีส่วนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปของเงินปันผล

หากไม่นำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เข้ามาในระบบการบริหารงานของสหกรณ์ ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวจะตกอยู่กับชาวบ้านแค่บางกลุ่ม ทำให้เกิดปัญหาการกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง (พรมมินทร์ พวงมาลาและคณะ, 2547)

รายละเอียดของรายได้จากสินค้าและการท่องเที่ยว มีดังนี้

1. ค่าที่พัก	100 บาท / คน / คืน
2. ค่ากิจกรรมพาชม (พาชมชุมชนในหมู่บ้าน)	100 บาท / คน / ครั้ง
3. ค่าบำรุงหมู่บ้าน	100 บาท / คน / ครั้ง
4. นวดแผนโบราณ	นวดตัว 100 บาท นวดฝ่าเท้า 120 บาท
5. บริการนำเที่ยว (ไกด์)	200 บาท / วัน
6. ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	ชา, กาแฟ ถูกละ 50 บาท มันฝรั่งทอดกรอบถูกละ 30 บาท หมอนชา ไบละ 100 บาท
7. ผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนไม้ไผ่	ชุดละ 2,000 บาท
8. การพ่อน้ำ	1,000 บาท / ครั้ง
9. คนตรีพื้นเมือง	1,000 บาท / ครั้ง
10. การจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ	ดอกเอื้องดิน 25 – 300 บาท
11. ผลิตภัณฑ์จักสาน	หมวก 20 บาท / ใบ
12. การจำหน่ายยาสมุนไพรพื้นบ้าน	
13. การตีมีด	
14. การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ	ค่าบายศรี 600 – 1,200 บาท / ครั้ง ค่าบุคลลทำพิธี 100 – 200 บาท

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านพรหมินทร์ พวงมาลา พบว่าในปีพ.ศ. 2546 หมู่บ้านแม่กำปองมีรายได้ทั้งสิ้น 260,952 บาท และมีรายจ่าย 211,423 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าบริการที่พัก 154,021 บาท ค่าบริการอาหาร 22,872 บาท ค่านำเที่ยว 8,830 บาท ค่ากิจกรรมการแสดง 25,700 บาท ดังนั้นหมู่บ้านจึงมีกำไรจากการดำเนินงานทั้งสิ้น 49,529 บาท กำไรจากการดำเนินงานจะจัดสรรตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์หมู่บ้าน ซึ่งมีดังต่อไปนี้ บำรุงสาธารณะประโยชน์ เป็นทุนเพื่อการศึกษาอบรม เป็นทุนสะสมเพื่อการขยายกิจการ เป็นทุนสำรองหมู่บ้าน บำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย (ร้อยละ 5 หรือไม่เกิน 10,000 บาท) เงิน โบนัสคณะกรรมการหมู่บ้าน และเงินปันผลเฉลี่ยผู้ถือหุ้นสหกรณ์ ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กำปองมีหุ้นทั้งหมด 2,708 หุ้น ราคาหุ้นละ 50 บาท แต่ในปีพ.ศ. 2546 ไม่มีการปันผล เนื่องจากมีผลกำไรไม่เพียงพอ

ประมาณการงบกำไรขาดทุน

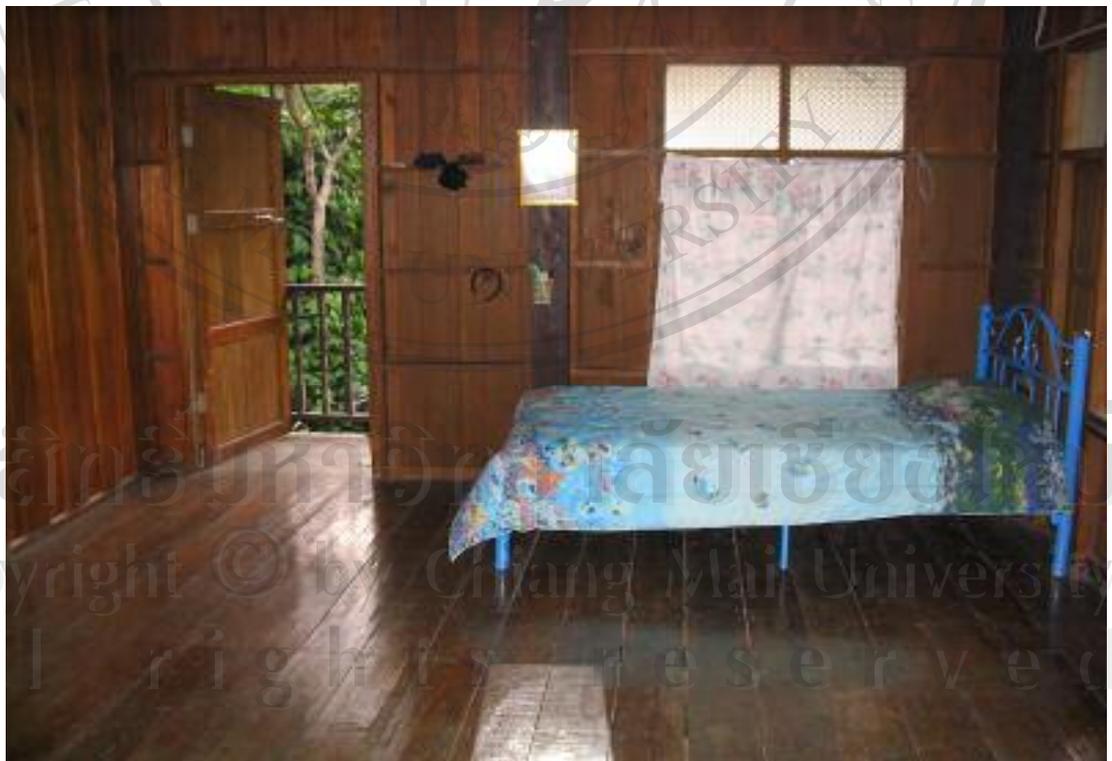
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546

(หน่วย : บาท)

รายรับ	260,952
หัก ค่าบริการที่พัก	154,021
หัก ค่าบริการอาหาร	22,872
หัก ค่านำเที่ยว	8,830
หัก ค่ากิจกรรมการแสดง	25,700
กำไรสุทธิ	<u>49,529</u>



ภาพที่ 5.3 ตัวอย่างโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง



ภาพที่ 5.4 – 5.5 ห้องพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวของโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปอง

5.2 โครงสร้างการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวง

การวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวง แบ่งการศึกษาออกได้เป็น 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการชุมชน การจัดการสินค้า การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านการเงิน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.1 การจัดการชุมชน

คณะกรรมการของหมู่บ้านแม่กลางหลวง ประกอบด้วยบุคลากรจำนวน 10 คน โดยแบ่งเป็น 7 ฝ่าย ดังนี้

1. นายพงษ์ทุ	เชื้อสุจริตไพบูลย์	ผู้ใหญ่บ้าน
1. นายพะหน่อปือ	อนุรักษ์ไพรวลัย	ฝ่ายพัฒนา
2. นายสมศักดิ์	ศิริภูมิทอง	ฝ่ายพัฒนา
3. นายวันจันทร์	พงษ์เจริญวรรณ	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
4. นายคอยโพ	รุกษ์อนุรักษ์	ฝ่ายการศึกษา
5. นายจำลุกู	อนุรักษ์พินัย	ฝ่ายสาธารณสุข
6. นายสินใจ	อนุรักษ์พินัย	กรรมการทั่วไป
7. นายชนะ	ไฝกุศลอภิชน	กรรมการทั่วไป
8. นางบุญเรือง	จิตรพัฒนา	แม่บ้าน
9. นางทัศนีย์	พงษ์เจริญวรรณ	แม่บ้าน

โดยคณะกรรมการทำหน้าที่ในการบริหารดูแล พัฒนาหมู่บ้านและจัดกิจกรรมต่าง ๆ

คณะกรรมการดูแลศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง คอยอินทนนท์ มีทั้งหมด 16 คน ได้แก่

1. นายชาติ	สว่างธรรมกุล	กรรมการผู้จัดการศูนย์ฯ ท่องเที่ยวฯ
2. นายสมศักดิ์	ศิริภูมิทอง	ผู้ช่วยผู้จัดการศูนย์ฯ ด้านการเงิน
3. นายทองคำ	ชุมทองสุข	ผู้ช่วยผู้จัดการศูนย์ฯ ด้านสถานที่
4. นายกอช	เพชรไพโรพนาวัลย์	ประธาน
5. นายพงษ์ทุ	เชื้อสุจริตไพบูลย์	รองประธาน
6. นายพงษ์ศักดิ์	วนาลัยนิเวศน์	เลขานุการ
7. นายพงษ์ทรัพย์	อาลัยไพโรสนนท์	กรรมการ

8. นายโยแล่	กิจจำรูญชัย	กรรมการ
9. นายคะคู่ย	พนาไพโรศลปี่	กรรมการ
10. นายจอร์ระกา	สันธานคำรง	กรรมการ
11. นายบุญธรรม	บรรพตคีรีไพโร	กรรมการ
12. นายดวงจันทร์	เมฆวิชัยวงศ์	กรรมการ
13. นายหม่อมฉวย	ไพโรแดนสว่าง	กรรมการ
14. นายธีระ	เจริญส่งเสริม	กรรมการ
15. นายกรฤทธิ	คูเจ๊ะโต๊ะ	กรรมการ
16. นายอนุสรณ์	บรรพตคีรีไพโร	กรรมการ

โดยภาระหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง 16 คน มีดังต่อไปนี้

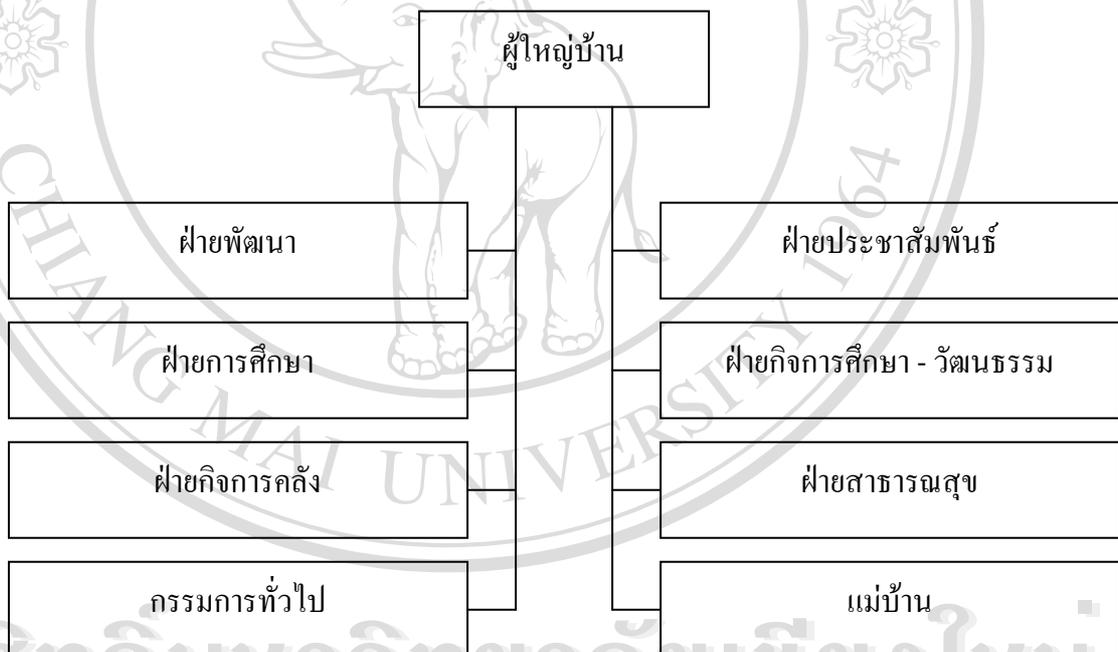
1. ตรวจสอบการทำรายงานของศูนย์ / ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง
2. ให้ข้อเสนอในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แก่ศูนย์ชมรมการท่องเที่ยว
3. ประสานงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4. ดำเนินการจัดการ / ประสานงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่
5. ประชาสัมพันธ์ / ต้อนรับนักท่องเที่ยว
6. จัดเตรียมที่พักรับรองนักท่องเที่ยวที่มาพัก
7. จัดเตรียมอาหารให้นักท่องเที่ยวที่มาพัก
8. จัดโปรแกรมบริการนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยว
9. จัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย
10. ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตวัฒนธรรม
11. ติดตามและประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง

กฎระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงนั้น จะเป็นกฎที่ไม่ได้ออกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ชาวบ้านจะนำวัฒนธรรมประเพณีหรือคำสอนที่มีมาแต่อดีตมาใช้เป็นกฎระเบียบของหมู่บ้าน อาทิเช่น

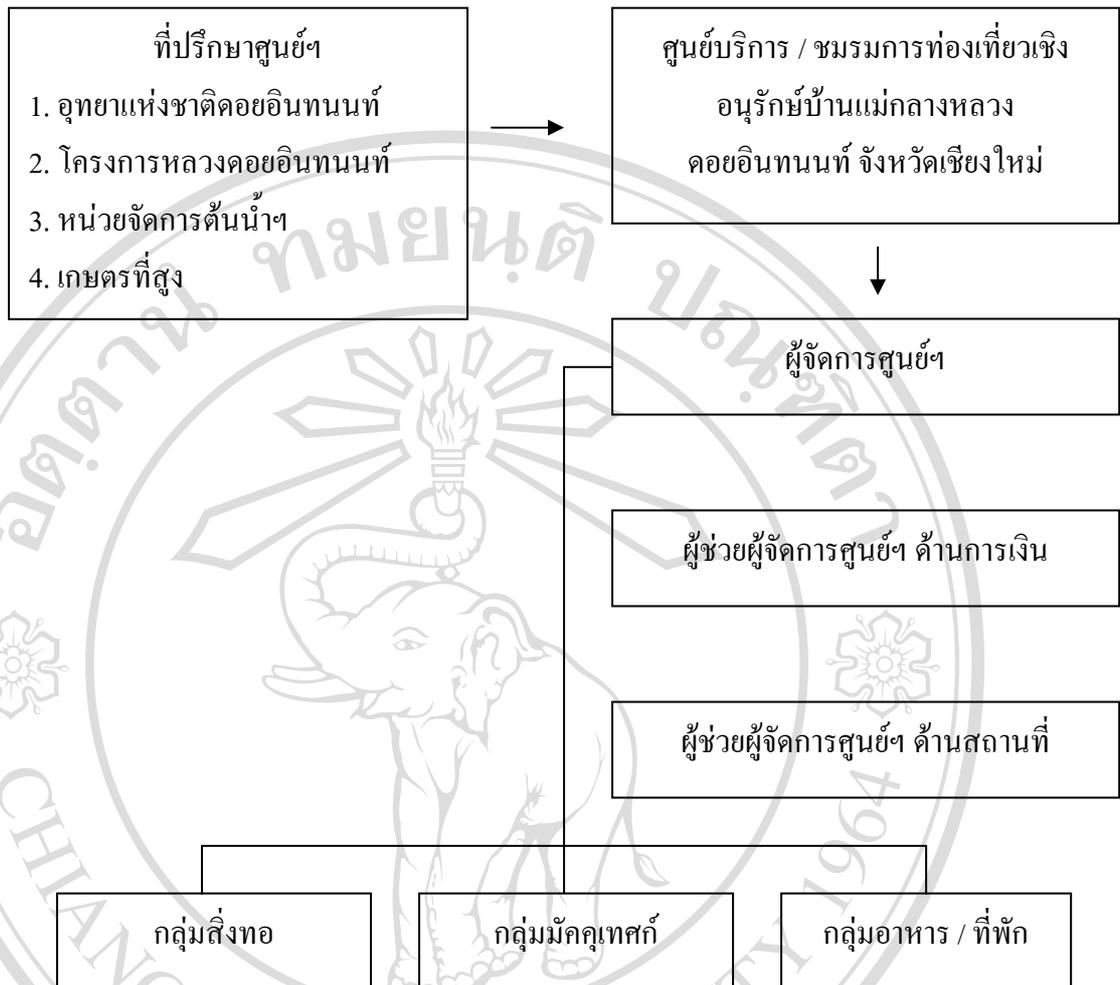
1. ขึ้นมาที่หมู่บ้านปิดบังด้วยรำ ขึ้นมาที่ไร่บังด้วยหญ้า (ถ้าเกิดความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในหมู่บ้านให้ออมขอมกันเสีย อย่าให้เรื่องขยายออกไปสู่ภายนอกเลย)
2. ให้พูดจាកันในสิ่งดี ๆ ที่ไม่สมควรเก็บไว้ ไม่ควรพูดออกไป
3. ของใหญ่แบ่งกันกิน ของเล็กจิ้มกินด้วยกัน

4. แม่ข่ายและกำพร้าเป็นภารกิจของหมู่บ้าน
5. แยกมาเยือนหัวหมู่บ้าน ท้ายหมู่บ้านจะรู้ แยกมาท้ายหมู่บ้าน หัวหมู่บ้านจะรู้
6. เก่งหนึ่งตัวขึ้นบ้าน 30 หลังคา (เวลาล่าเก่งได้หนึ่งตัว ก็จะแบ่งกันทานทั้งหมู่บ้าน)
7. ถ้ามีเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ให้ชาวบ้านแต่งชุดพื้นเมือง

การมีส่วนร่วมของหมู่บ้านแม่กลางหลวงนั้น ถือว่าชาวบ้านยังมีส่วนร่วมในโครงการโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ไม่มากนัก โดยโครงการนี้มีจำนวนสมาชิก 66 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 26.94 ของประชากรบ้านแม่กลางหลวงทั้งหมด โดยสมาชิกโครงการจะต้องสละเวลาของตัวเองมาช่วยศูนย์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การซ่อมแซมบ้านพักแบบวิลเลจสเตย์ การพัฒนาคุณลักษณะของบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้นอย่างน้อย 1 วันต่อปี พร้อมทั้งพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ช่วยทำสะพานถนน และมีการประชุมใหญ่ปีละ 2 ครั้งในช่วงเดือนมกราคมและเดือนตุลาคมของทุกปี



ภาพที่ 5.6 แผนผังคณะกรรมการหมู่บ้านแม่กลางหลวง



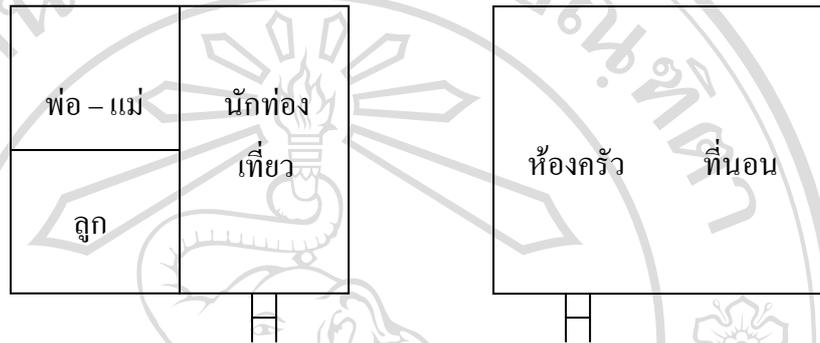
ภาพที่ 5.7 แผนผังคณะกรรมการศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง

5.2.2 การจัดการสินค้า

การจัดการสินค้าของหมู่บ้านแม่กลางหลวง แบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ การจัดการบ้านพักในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กลางหลวง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การจัดการบ้านพักในการรองรับนักท่องเที่ยว บ้านพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กลางหลวงนั้นมี 2 แบบคือ โสมสเตย์และวิลเลจสเตย์ โดยถ้านักท่องเที่ยวต้องการที่จะพักกับชาวบ้านพร้อมทั้งเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านไปด้วยก็จะพักแบบโสมสเตย์ แต่ถ้านักท่องเที่ยวต้องการที่จะพักผ่อนแบบส่วนตัวหรือมากับครอบครัวเพื่อนฝูงก็จะเลือกพักแบบวิลเลจสเตย์ ซึ่งเป็นบ้านที่จัดทำขึ้นมาเพื่อการพักผ่อนส่วนตัวโดยเฉพาะ การจัดการบ้านพักทั้ง 2 แบบมีดังต่อไปนี้

- การจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีสมาชิกหมู่บ้านทั้งหมด 57 หลังคาเรือน ซึ่งบ้านพักที่สามารถเข้าร่วมโครงการโฮมสเตย์มีประมาณ 20 หลังคาเรือน โดยบ้านพักแต่ละหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละ 4 – 6 คน การรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงแต่ละครั้งรองรับได้ไม่เกิน 120 คน



ภาพที่ 5.8 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านแม่กลางหลวง

โดยปกติชาวบ้านแม่กลางหลวงแต่ละครอบครัวจะสร้างบ้านไว้ 2 หลัง ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน โดยบ้านหลังหนึ่งจะสร้างไว้สำหรับให้พ่อ - แม่ และลูกนอน ส่วนบ้านพักที่เข้าร่วมโครงการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านจะกันห้องให้นักท่องเที่ยวใช้สำหรับนอนพักอีกหนึ่งห้อง โดยบ้านอีกหลังจะสร้างไว้สำหรับการประกอบอาหารและรับประทานอาหารร่วมกันภายในครอบครัว โดยบ้านหลังนี้จะมีลักษณะโปร่ง มีห้องครัวติดกับห้องนอนอีกห้องหนึ่งโดยไม่มีกำแพงกัน

บ้านพักที่ต้องการเข้าร่วมโครงการโฮมสเตย์จะต้องมีสมาชิกที่สามารถพูด - ฟังภาษาไทยได้ และบ้านพักจะต้องมีอุปกรณ์เครื่องนอนเพียงพอในการบริการนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ และเจ้าของบ้านพักที่เข้าร่วมโครงการโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง จะต้องมีหน้าที่ในการจัดเตรียมที่พักให้นักท่องเที่ยวและจัดเตรียมอาหารซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองของชาวปกาเกอญอเพื่อบริการนักท่องเที่ยวด้วย

นักท่องเที่ยวสามารถพักโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กลางหลวงได้โดยเสียค่าใช้จ่ายคืนละ 200 บาทพร้อมอาหาร 3 มื้อ โดยระบบการจัดการที่พักโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวงนั้นมีลักษณะคล้ายกับหมู่บ้านแม่กำปองนั่นก็คือ ใช้ระบบเวียนบ้านหลังที่ 1 – 20 เมื่อครบ 20 หลังแล้วก็จะวนกลับมาบ้านหลังที่ 1 ใหม่ รายได้จากค่าที่พักทั้งหมด เจ้าของบ้านจะได้รับร้อยละ 90 ส่วนอีกร้อยละ 10 จะถูกหักเข้าสหกรณ์หมู่บ้านแม่กลางหลวง เพื่อใช้บำรุงสาธารณูปโภคประโชชน์และปันผล

ในตอนปลายปี ดังจะได้กล่าวต่อไป ดังนั้นการที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงในแต่ละวันนั้น เจ้าของบ้านจะได้รับค่าตอบแทนเป็นจำนวน 180 บาทต่อวัน

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านแม่กลางหลวง พบว่าจากการที่ชาวบ้านแม่กลางหลวงมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองซึ่งแตกต่างจากคนพื้นราบ ทำให้ชาวบ้านแม่กลางหลวงรู้สึกเกรงใจนักท่องเที่ยวที่มาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงจึงไม่ค่อยอยากประกอบธุรกิจโฮมสเตย์กันสักเท่าใด ชาวบ้านจึงหันเหไปให้ความสนใจกับธุรกิจวิลเลจสเตย์มากกว่า

- การจัดการบ้านพักแบบวิลเลจสเตย์ วิลเลจสเตย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีทั้งหมด 13 หลัง โดยบ้านแต่ละหลังก็มีชื่อเป็นของตัวเองและราคาก็จะแตกต่างกันไป ดังนี้

ตารางที่ 5.1 ราคาที่พักแบบวิลเลจสเตย์หมู่บ้านแม่กลางหลวง

บ้าน	ราคาบ้านพักต่อคืน (บาท)		จำนวนห้อง	
	ก.พ. - ต.ค.	พ.ย. - ม.ค.	ห้อง	ที่นอน
1. บ้านรวงข้าว	500	800	1	4
2. บ้านกลางนา 1	1,500	2,000	2	10
3. บ้านกลางนา 2	800	1,000	2	6
4. บ้านกลางนา 3	400	600	1	3
5. บ้านกลางนา 4	400	600	1	3
6. บ้านกลางนา 5	800	1,200	1	6
7. บ้านบัวตอง	800	1,000	2	6
8. บ้านริมนา	700	1,000	1	5
9. บ้านริมคอย	500	800	1	4
10. บ้านริมน้ำ 1	300	500	1	3
11. บ้านริมน้ำ 2	300	500	1	3
12. บ้านริมน้ำ 3	300	500	1	3
13. บ้านริมฝาย	400	800	2	4

ที่มา: จากการสำรวจ

นักท่องเที่ยวที่มาพักสามารถเลือกบ้านพักได้ตามความพึงพอใจของตนเอง โดยห้องน้ำจะเป็นห้องน้ำรวม และยังไม่มีการใช้ รายได้จากวิลเลจสเต็มทั้งหมดจะนำเข้าสู่สหกรณ์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์และปันผลในตอนปลายปี ดังจะได้กล่าวต่อไป

จากการสัมภาษณ์นายชาติ สว่างธรรมกุล พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง ส่วนใหญ่จะพักโฮมสเตย์เป็นจำนวน 2 วัน 1 คืน พร้อมด้วยอาหาร 3 มื้อ โดยเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด 400 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักวิลเลจสเต็มบ้านแม่กลางหลวง ส่วนใหญ่จะพักวิลเลจสเต็มเป็นจำนวน 2 วัน 1 คืนเช่นกัน โดยเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด 500 บาท

2) การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กลางหลวง เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงแล้ว บ้านแม่กลางหลวงมีกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ 4 กิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การชมการสาธิตการทำกาแฟสด โดยกาแฟที่ปลูกของชุมชนเป็นกาแฟพันธุ์อราบิก้า นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมไร่กาแฟของคุณสมศักดิ์ ศิริภูมิทองใน ซึ่งจะสาธิตการปลูกกาแฟและการเก็บเมล็ดกาแฟสด ในส่วนนี้นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นจำนวน 100 บาทต่อกลุ่มต่อครั้ง

- การชมการเลี้ยงปลาเทราต์ หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีบ่อเลี้ยงปลาเทราต์จำนวน 6 บ่อ โดยได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงปลาเทราต์จากกรมประมงในการฝึกอบรมชาวบ้านที่สนใจ และได้รับการบริการตรวจสอบบ่อเลี้ยงปลาเทราต์และวิธีการเลี้ยงปลาเทราต์จากกรมประมงอีกด้วย ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีชาวบ้านที่ได้รับการอบรมการเลี้ยงปลาเทราต์จากกรมประมงทั้งหมดประมาณ 4 – 5 คน ในส่วนนี้นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นจำนวน 100 บาทต่อกลุ่มต่อครั้ง

- การฟังดนตรีพื้นเมือง นักดนตรีพื้นเมืองของหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีจำนวนทั้งหมด 2 คน ซึ่งนายมนตรีและนายต๋อโพ เครื่องดนตรีพื้นเมืองของชาวบ้านแม่กลางหลวงเรียกว่า “เตหน่า” ซึ่งเป็นเครื่องดีด ในส่วนนี้นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นจำนวน 500 – 1,000 บาทต่อกลุ่มต่อครั้ง

- กิจกรรมการเดินป่า หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีเส้นทางเดินป่าให้นักท่องเที่ยวเลือกเดินอยู่ 2 เส้นทาง เส้นทางแรกเป็นการเดินป่าไปตามเส้นทางคอกห้วยเสือ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถชมสมุนไพร กล้วยไม้ พร้อมทั้งชมทัศนียภาพบนยอดคอกห้วยเสือ ซึ่งเป็นจุดชมวิวด้าน 3 ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดยสามารถมองเห็นทัศนียภาพได้ถึง 3 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ ซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ 5 – 7 ชั่วโมงในการเดินป่าตามเส้นทางนี้ โดยนักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นจำนวน 500 บาท / กลุ่ม / ครั้ง และเส้นทางที่ 2 เป็นการเดินป่าตามเส้นทาง

น้ำตกผาดอกเสี้ยว ซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ 2 – 3 ชั่วโมงในการเดินป่าตามเส้นทางนี้ ในส่วนนี้ นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นจำนวน 300 บาท / กลุ่ม / ครั้ง

ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจำนวน 13 คน โดยมีมัคคุเทศก์มีภูมิลำเนาอยู่หมู่บ้านแม่กลางหลวงจำนวน 7 คน ที่เหลือมีภูมิลำเนาอยู่หมู่บ้านอังกาน้อยจำนวน 6 คน โดยมีมัคคุเทศก์ทุกคนล้วนเป็นเพศชายทั้งหมด มัคคุเทศก์ทุกคนของหมู่บ้านแม่กลางหลวงผ่านการอบรมจากอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และกรมส่งเสริมการเกษตรในโครงการเกษตรที่สูง โดยอบรมที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นจำนวน 6 วัน 5 คืน ส่วนค่าบริการของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนั้น การนำเที่ยว น้ำตกผาดอกเสี้ยวจะคิดค่าบริการครั้งละ 300 บาท / กลุ่ม การนำนักท่องเที่ยวไปชมการสาธิตการทำกาแฟสด และการเลี้ยงปลาเทราต์นั้นจะคิดค่าบริการครั้งละ 100 บาท / กลุ่ม เท่ากัน ส่วนการเดินทางนั้น มีอยู่ 2 เส้นทางให้นักท่องเที่ยวเลือก โดยถ้าเดินป่าในเส้นทางน้ำตกผาดอกเสี้ยว ซึ่งเป็นระยะทางที่สั้น จะคิดค่าบริการครั้งละ 300 บาท / กลุ่ม แต่ถ้าเดินป่าในเส้นทางดอยหัวเสือ ซึ่งเป็นระยะทางที่ไกล จะคิดค่าบริการครั้งละ 500 บาท / กลุ่ม โดยค่าบริการที่มัคคุเทศก์ได้รับ จะต้องถูกหักเงินเข้าสหกรณ์หมู่บ้านแม่กลางหลวงเป็นจำนวน 20 บาท / ครั้ง

5.2.3 การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวง แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และกลุ่มลูกค้าที่มาพักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวงนั้น จะมีลักษณะคล้ายกับหมู่บ้านแม่กำปอง ตรงที่ส่วนใหญ่จะได้ภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ โดยทางหมู่บ้านแม่กลางหลวงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ โดยผ่านทาง วิทยุ ในรายการดนตรีมีชีวิต คลื่น 87.75 MHz จังหวัดลำพูน , อินเทอร์เน็ต โดยประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ www.ezytrip.com ซึ่งปัจจุบันได้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชาวต่างชาติ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เข้ามาช่วยเหลือในการเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต, สถานีโทรทัศน์ โดยปัจจุบันมีสถานีโทรทัศน์ที่ได้ทำการเผยแพร่ให้ชาวไทยรู้จักบ้านแม่กลางหลวงแล้ว 4 สถานีคือ สถานีโทรทัศน์สีช่อง 7 สถานีโทรทัศน์สีช่อง 9 สถานีโทรทัศน์สีช่อง 11 และเร็ว ๆ นี้รายการกล้าดี ของสถานีโทรทัศน์สีช่อง 5 ก็นำหมู่บ้านแม่กลางหลวงไปเผยแพร่ออกอากาศให้ประชาชนทั่วประเทศทราบถึงโครงการโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวง อีกทั้งยังมีอีกหลายหน่วยงานเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการ

ประชาสัมพันธ์ อาทิเช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค) ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือโดยการนำหมู่บ้านแม่กลางหลวงไปจัดนิทรรศการที่จังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร (หอประชุมสิริกิตต์) และจังหวัดน่าน เป็นต้น

ในปีพ.ศ. 2546 นักท่องเที่ยวเดินทางมาพักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง ทั้งหมด 2,650 คน แบ่งเป็นชาวไทย 2,280 คน และชาวต่างชาติ 370 คน

2) กลุ่มลูกค้าที่มาพักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวงส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล โดยเป็นการตั้งใจมาพักบ้านแม่กลางหลวงจริง ๆ ประมาณร้อยละ 20 – 30 ปัจจุบันยังไม่มีบริษัททัวร์ประจำที่พานักท่องเที่ยวมาพักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์หมู่บ้านแม่กลางหลวง มีเพียงบริษัททัวร์จากรถทัวร์ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวงจากการบอกปากต่อปากกันมากกว่าที่จะรู้จักผ่านสื่อต่าง ๆ

5.2.4 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านแม่กลางหลวง แบ่งออกเป็น การจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดการทรัพยากรไฟฟ้า และการจัดการปัญหาขยะ

1) การจัดการทรัพยากรน้ำของหมู่บ้านแม่กลางหลวง ทางหมู่บ้านได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง ในการซื้อท่อน้ำในการต่อเชื่อมประปาภูเขา ซึ่งปัจจุบันหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีถังน้ำอยู่ 2 ถัง แต่ละถังจุน้ำได้ 3,000 ลิตร และมีแท็งก์น้ำตั้งอยู่ 1 จุดท้ายหมู่บ้าน หากครัวเรือนไหนต้องการใช้น้ำก็จะนำท่อไปต่อเชื่อมท่อน้ำจากแท็งก์น้ำท้ายหมู่บ้านเอง โดยหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีคณะกรรมการดูแลแท็งก์น้ำอยู่ 3 คน และคิดค่าบริการดูแลแท็งก์น้ำจากชาวบ้านปีละ 20 บาทต่อครัวเรือน ดังนั้นคณะกรรมการดูแลแท็งก์น้ำจะได้รับค่าตอบแทนปีละ 1,140 บาท (คิดค่าตอบแทนจากจำนวนหลังคาเรือนในหมู่บ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 57 ครัวเรือน \times 20)

2) การจัดการทรัพยากรไฟฟ้า หมู่บ้านแม่กลางหลวงไม่มีไฟฟ้าใช้ จะมีไฟฟ้าใช้ที่ศูนย์ติดต่อสอบถามโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวงโดยการปั่นไฟเท่านั้น

3) การจัดการขยะ ชาวบ้านแม่กลางหลวงมีการจัดการกับปัญหาขยะโดยบ้านทุกหลังจะมีถังขยะเป็นของตัวเอง ตอนเช้าของทุกวันจะมีพนักงานมาเก็บขยะ พร้อมทั้งแยกและรวบรวมขยะ จากนั้นจะมีรถพ่อค้าขึ้นมารับซื้อขยะที่ยังใช้ได้จากหมู่บ้านแม่กลางหลวง ส่วนขยะที่ใช้งานไม่ได้แล้วก็จะถูกขนออกไปทิ้งที่เทศบาลนครเชียงใหม่ และขยะที่เป็นเศษอาหารชาวบ้านก็จะใช้เป็นปุ๋ยให้ต้นไม้

หมู่บ้านแม่กลางหลวงไม่ได้กำหนดมาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะเป็นที่ทราบกันดีภายในหมู่บ้านเนื่องจากกฎเกณฑ์ทุกอย่างนำมาจากวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม และความเชื่อที่มีมาแต่อดีต กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของหมู่บ้านแม่กลางหลวงส่วนใหญ่จะฟุ้งด้วยคำสอนทำให้ชาวบ้านละอายและเกรงกลัวในการละเมิดสิ่งแวดล้อม จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบถึงมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านแม่กลางหลวง ดังนี้

1. น้ำออกกรูห้ามเล่น หากเล่น จะเป็นโรคคอพอก
2. ต้นโพธิ์ ต้นไทร ห้ามโค่น หากโค่นเจ้าของจะลงโทษ
3. ห้ามปีศาจหรืออุจจาระลงแม่น้ำลำธาร หากปีศาจหรืออุจจาระลงแม่น้ำลำธารเจ้าของน้ำจะลงโทษ
4. นกเขนงเขนงห้ามล่ากิน ถ้าล่ากินจะเป็นบาป
5. นกเงือกห้ามล่ากิน หากล่ากินต้นโพธิ์จะหงอยเหงา
6. ห้ามชาวบ้านขายพื้นที่ให้กับนายทุนเด็ดขาด
7. ห้ามจับปลาบริเวณหมู่บ้านเด็ดขาด
8. ขยะให้นำกลับมาทิ้งแล้วรถซื้อของเก่าจะมาเอาไป
9. การก่อกองไฟ ห้ามไม่ให้ลูกหลานเข้าป่าเด็ดขาด

4.2.5 การจัดการด้านการเงิน

การบริหารเงินที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวที่มาพักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์หมู่บ้านแม่กลางหลวง จะบริหารงานโดยผ่านระบบสหกรณ์ โดยรายได้ที่เข้ามาทั้งหมดจะแบ่งการจัดสรรออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ลงทุน เช่น การซื้อสินค้าเข้าสหกรณ์ เป็นต้น
2. ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เช่น การซ่อมสะพาน การซ่อมถนน เป็นต้น
3. พัฒนาชุมชน เช่น การทำแนวกันไฟป่า เป็นต้น
4. ปันผล
5. ค่าบริหารงานของคณะกรรมการ

หมู่บ้านแม่กลางหลวงจะมีการปันผลสหกรณ์หมู่บ้านปีละ 1 ครั้ง โดยจะปันผลในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี โดยถ้าชาวบ้านอยากมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสหกรณ์หมู่บ้าน ก็สามารถที่จะซื้อหุ้นสหกรณ์ได้ โดยหุ้นสหกรณ์มีราคาหุ้นละ 100 บาท การซื้อหุ้นสหกรณ์จะแบ่งออกเป็นบุคคลในพื้นที่แม่กลางหลวงและบุคคลนอกพื้นที่แม่กลางหลวง โดยบุคคลในพื้นที่แม่กลางหลวง

ซื้อหุ้นได้ไม่เกิน 30 หุ้น หรือซื้อได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อคน ส่วนบุคคลภายนอกบ้านแม่กลางหลวง
ซื้อหุ้นได้ไม่เกิน 20 หุ้น หรือซื้อหุ้นได้ไม่เกิน 2,000 บาทต่อคน

เนื่องจากหมู่บ้านแม่กลางหลวงยังไม่มีข้อมูลรายรับ – รายจ่ายของโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์
ที่แน่นอน จะมีก็เพียงแต่ข้อมูลรายรับ – รายจ่ายของวิลเลจสเตย์เล็กน้อยเท่านั้น ผู้ศึกษาจึงได้
ประมาณการรายได้และรายจ่ายของวิลเลจสเตย์โดยการสัมภาษณ์นายชาติ สว่างธรรมกุล พบว่าในปี
พ.ศ. 2546 หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีรายได้ทั้งสิ้น 284,545 บาท และมีรายจ่าย 102,570 บาท โดย
แบ่งเป็น ค่าตอบแทนคณะกรรมการ 30,000 บาท เงินปันผล 50,200 บาท ภาษี 1,370 บาท เงิน
สนับสนุนสาธารณะประโยชน์ 5,000 บาท ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด 12,000 บาท ดังนั้นหมู่บ้านจึงมีกำไร
จากการดำเนินงานทั้งสิ้น 181,975 บาท โดยกำไรเหล่านี้หักเป็นเงินปันผลให้สมาชิกผู้ถือหุ้นจำนวน
696 หุ้น เป็นจำนวนทั้งหมด 50,200 บาท หรือคิดเป็นเงินปันผลจำนวน 72 บาทต่อหุ้น ส่วนที่เหลือ
อีก 131,775 บาท ทางคณะกรรมการฯ จะนำเงินไปเข้าบัญชีเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงานปีถัดไป

ประมาณการงบกำไรขาดทุน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546

	(หน่วย : บาท)
รายรับ	284,545
หัก ค่าตอบแทนคณะกรรมการ	30,000
หัก เงินปันผล	50,200
หัก ภาษี	1,370
หัก เงินสนับสนุนทำแนวกันไฟ	4,000
หัก เงินสนับสนุนสาธารณะประโยชน์	5,000
หัก ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	12,000
กำไรสุทธิ	<u>131,775</u>

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved



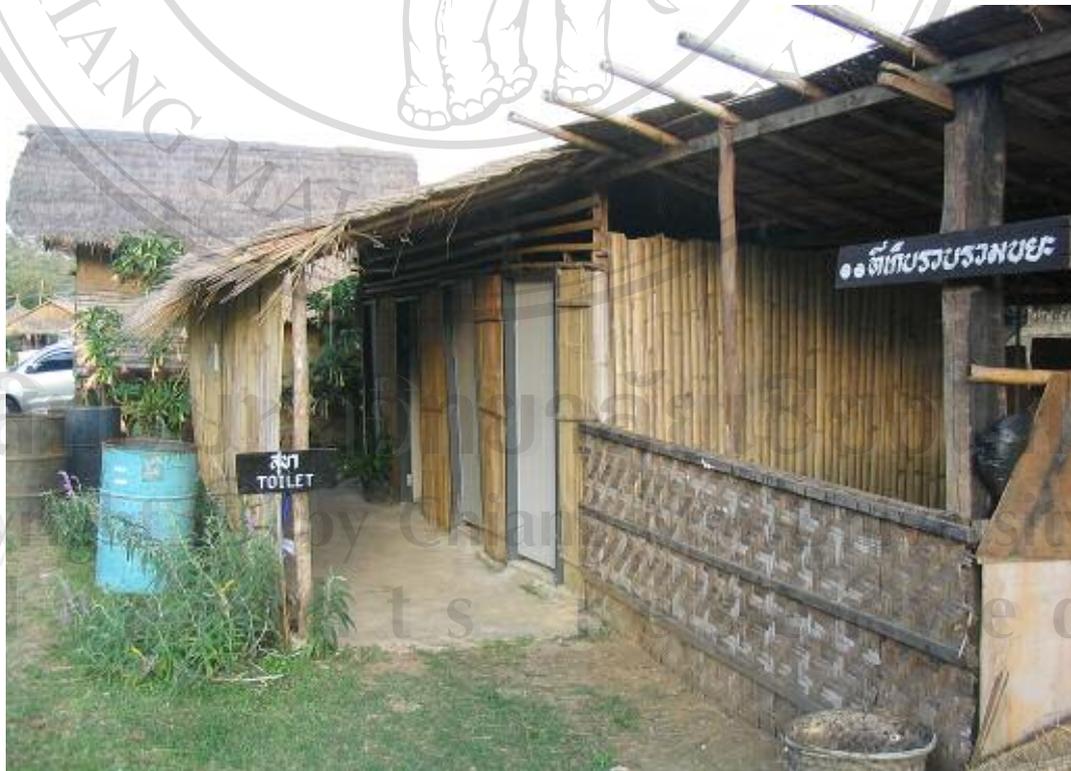
ภาพที่ 5.9 ตัวอย่างโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง



ภาพที่ 5.10 ตัวอย่างวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง



ภาพที่ 5.11 ศูนย์ติดต่อสอบถามโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง



ภาพที่ 5.12 ห้องน้ำรวมของวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

จากการวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงทั้ง 5 ด้าน นำมาสรุปผลได้ดังตารางที่ 5.2 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 สรุปผลโครงสร้างการจัดการของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง	โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง
การจัดการชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ภายในชุมชน และมีกฎระเบียบชุมชนอย่างชัดเจน - ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ควบคุมดูแลโฮมสเตย์ทั้งหมด - มีการประชุมชาวบ้าน 3 เดือน / ครั้ง และมีการประชุมคณะกรรมการ 1 – 2 ครั้งต่อเดือน - ชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์เป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 86.12 ของประชากรแม่กำปองทั้งหมด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแบ่งกลุ่ม และกำหนดหน้าที่ภายในชุมชนไม่ชัดเจน พร้อมทั้งกฎระเบียบที่ใช้กันภายในหมู่บ้านเป็นความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณ - โฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการดูแลศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง - มีการประชุมชาวบ้านและคณะกรรมการปีละ 1 ครั้ง - ชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์น้อยเพียงร้อยละ 26.94 ของประชากรแม่กลางหลวงทั้งหมด
การจัดการสินค้า	<ul style="list-style-type: none"> - โฮมสเตย์ - มีบ้านพักรองรับนักท่องเที่ยว 13 หลัง แต่ละหลังรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 6 – 7 คน โดยใช้ระบบเวียนบ้านหลังที่ 1 – 13 สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว - เจ้าของบ้านจะถูกหักร้อยละ 10 จากการรับนักท่องเที่ยวแต่ละครั้ง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก หักค่าที่พักร้อยละ 5 ส่วนที่สอง หักค่าบริการเจ้าของบ้านร้อยละ 5 เพื่อแบ่งเป็น ค่าติดต่อประสานงานของผู้ใหญ่บ้าน ทูนกongกลางของหมู่บ้าน และนำเงินเข้าสหกรณ์หมู่บ้านเพื่อปันผลตอนสิ้นปี 	<ul style="list-style-type: none"> - โฮมสเตย์ - มีบ้านพักรองรับนักท่องเที่ยวประมาณ 20 หลัง แต่ละหลังรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 4 – 6 คน โดยใช้ระบบเวียนบ้านหลังที่ 1 – 20 สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว - เจ้าของบ้านจะถูกหักร้อยละ 10 จากการรองรับนักท่องเที่ยว 1 ครั้ง เพื่อเข้าสหกรณ์หมู่บ้านและปันผลตอนสิ้นปี

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง	โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง
<p style="text-align: center;">การจัดการสินค้า</p>	<p style="text-align: center;">กิจกรรมการท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยว 10 กิจกรรม ได้แก่ การเรียนการทำอาหารไทย การตัดบาตรร่วมกับชาวบ้าน การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ การฟังดนตรีพื้นเมือง การแสดงศิลปปะการฟ้อนรำพื้นบ้าน การทำหมวก การทำสมุนไพร การหมักเมี่ยง การนวดแผนโบราณ และกิจกรรมการเดินป่า - มีนักท่องเที่ยวท้องถิ่นมีจำนวน 5 คน นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าบริการให้มัคคุเทศก์ 200 บาท / วัน โดยมัคคุเทศก์จะถูกหักเงินร้อยละ 5 เพื่อนำเงินเข้าสหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปอง 	<p style="text-align: center;">วิลเลจสเตย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีบ้านพักรองรับนักท่องเที่ยว 13 หลัง แต่ละหลังจะมีชื่อเป็นของตัวเองและราคาก็จะแตกต่างกันไป - รายได้จากวิลเลจสเตย์ทั้งหมดนำเข้าสู่สหกรณ์หมู่บ้านเพื่อปันผลตอนสิ้นปี <p style="text-align: center;">กิจกรรมการท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยว 4 กิจกรรม ได้แก่ การชมการสาธิตการทำกาแฟสด การชมการเลี้ยงปลาเทราต์ การฟังดนตรีพื้นเมือง และกิจกรรมการเดินป่า - มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีจำนวน 13 คน นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าบริการให้มัคคุเทศก์ตามรายการนำเที่ยว โดยมัคคุเทศก์จะถูกหักเงินเข้าสู่สหกรณ์หมู่บ้านครั้งละ 20 บาท
<p style="text-align: center;">การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เสียค่าใช้จ่ายเพียงแต่แผ่นพับที่จัดทำขึ้นเองเท่านั้น - ปีพ.ศ. 2546 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาพักโฮมสเตย์ทั้งหมด 745 คน แบ่งเป็นชาวไทย 539 คน และชาวต่างชาติ 206 คน - มีบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำอยู่ 3 บริษัท ได้แก่ บริษัทเอราวัณ พี.ยู.ซี บริษัทศิริทราเวล และบริษัทเอเชียน เทลล์ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น - ปีพ.ศ. 2546 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาพักโฮมสเตย์ทั้งหมด 2,650 คน แบ่งเป็นชาวไทย 2,280 คน และชาวต่างชาติ 370 คน - ไม่มีบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำ จะมีก็เพียงแต่บริษัทนำเที่ยวฯจรเท่านั้น

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง	โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง
<p style="text-align: center;">การจัดการสิ่งแวดล้อม</p>	<p style="text-align: center;">ทรัพยากรน้ำ</p> <p>- มีแท็งก์น้ำในหมู่บ้านทั้งหมด 13 แท็งก์ มีคนดูแลแท็งก์น้ำจำนวน 3 คน โดยชาวบ้านต้องเสียค่าธรรมเนียมการให้บริการเป็นจำนวนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับที่ตั้งบ้านเรือนแต่ละคน โดยถ้าอยู่ปางใน 1 และปางใน 2 จะเสียค่าธรรมเนียมการให้บริการใช้ปีละ 60 บาทต่อครัวเรือน ถ้าอยู่ปางนอกและปางโดน จะเสียค่าธรรมเนียมการให้บริการใช้ปีละ 120 บาทต่อครัวเรือน และถ้าอยู่ปางกลางและปางนอก จะเสียค่าธรรมเนียมการให้บริการใช้ปีละ 60 บาทต่อครัวเรือน</p> <p style="text-align: center;">ทรัพยากรไฟฟ้า</p> <p>- ชาวบ้านสามารถใช้กระแสไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าพลังน้ำของหมู่บ้านและกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค</p> <p>- ปัจจุบันชาวบ้านใช้ไฟฟ้าจากทั้ง 2 ระบบ คิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนอีกร้อยละ 60 ใช้กระแสไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าพลังน้ำของหมู่บ้าน</p> <p style="text-align: center;">การจัดการขยะ</p> <p>- มีเตาเผาขยะกระจายอยู่ทั่วไปในแต่ละปางเป็นจำนวน 12 จุด</p> <p>- ปัจจุบันยังไม่มีปัญหาขยะจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แต่อย่างใด</p>	<p style="text-align: center;">ทรัพยากรน้ำ</p> <p>- มีแท็งก์น้ำประจำหมู่บ้านอยู่ 1 แท็งก์ มีคณะกรรมการดูแลแท็งก์น้ำจำนวน 3 คน โดยชาวบ้านต้องเสียค่าธรรมเนียมการให้บริการปีละ 20 บาทต่อครัวเรือน</p> <p style="text-align: center;">ทรัพยากรไฟฟ้า</p> <p>- ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กลางหลวงยังไม่มีไฟฟ้าใช้ จะมีก็เพียงแต่ที่ศูนย์ติดต่อประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์และวิเลตเสดย์ของหมู่บ้าน โดยการปั่นไฟเท่านั้น</p> <p style="text-align: center;">การจัดการขยะ</p> <p>- บ้านทุกหลังจะมีถังขยะเป็นของตัวเอง ตอนเช้าของทุกวันจะมีพนักงานมาเก็บขยะ พร้อมทั้งแยกและรวบรวมขยะให้</p> <p>- ขยะที่ยังสามารถใช้ได้จะมีรถพ่อค้า ขึ้นมารับซื้อ ส่วนขยะที่ใช้ไม่ได้แล้วจะถูกขนไปทิ้งที่เทศบาลนครเชียงใหม่</p> <p>- ปัจจุบันยังไม่มีปัญหาขยะจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แต่อย่างใด</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง	โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง
<p>การจัดการด้านการเงิน</p>	<p>- ดำเนินงานโดยผ่านระบบสหกรณ์หมู่บ้าน</p> <p>- ในปีพ.ศ. 2546 หมู่บ้านมีรายได้ทั้งสิ้น 260,952 บาท และมีรายจ่าย 211,423 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าบริการที่พัก 154,021 บาท ค่าบริการอาหาร 22,872 บาท ค่าน้ำเที่ยว 8,830 บาท ค่ากิจกรรมการแสดง 25,700 บาท ดังนั้นหมู่บ้านจึงมีกำไรจากการดำเนินงานทั้งสิ้น 49,529 บาท</p> <p>- กำไรจากการดำเนินงานจะจัดสรรดังต่อไปนี้ บำรุงสาธารณะประโยชน์ เป็นทุนเพื่อการศึกษาอบรม เป็นทุนสะสมเพื่อการขยายกิจการ เป็นทุนสำรองหมู่บ้าน บำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เงิน โบนัส คณะกรรมการหมู่บ้าน และเงินปันผลเฉลี่ยผู้ถือหุ้นสหกรณ์</p> <p>- ปัจจุบันสหกรณ์หมู่บ้านมีหุ้นทั้งหมด 2,708 หุ้น ราคาหุ้นละ 50 บาท แต่ในปี พ.ศ. 2546 ไม่มีการปันผล เนื่องจากผลกำไรไม่เพียงพอ</p>	<p>- ดำเนินงานโดยผ่านระบบสหกรณ์หมู่บ้าน</p> <p>- ในปีพ.ศ. 2546 หมู่บ้านมีรายได้ทั้งสิ้น 284,545 บาท และมีรายจ่าย 102,570 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าตอบแทนคณะกรรมการ 30,000 บาท เงินปันผล 50,200 บาท ภาษี 1,370 บาท เงินสนับสนุนสาธารณะประโยชน์ 5,000 บาท ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด 12,000 บาท ดังนั้นหมู่บ้านจึงมีกำไรจากการดำเนินงานทั้งสิ้น 181,975 บาท</p> <p>- กำไรจากการดำเนินงานจะนำเข้าบัญชีเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงานปีถัดไป</p> <p>- ปัจจุบันสหกรณ์หมู่บ้านมีหุ้นทั้งหมด 696 หุ้น ราคาหุ้นละ 100 บาท และในปี พ.ศ. 2546 หมู่บ้านมีการปันผลเป็นจำนวน 72 บาทต่อหุ้น</p>

ที่มา: จากการศึกษา

5.3 การวิเคราะห์ SWOT ของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง

จากผลการศึกษาศาสามารถสรุปเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงได้ดังต่อไปนี้

5.3.1 การวิเคราะห์ SWOT ของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง

1) จุดแข็ง

1. มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ภายในชุมชน และมีกฎระเบียบชุมชนอย่างชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองสามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนได้ง่าย
2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์ของหมู่บ้านเป็นอย่างมาก หรือคิดเป็นร้อยละ 86.12 ของประชากรหมู่บ้านแม่กำปองทั้งหมด ส่งผลให้ธุรกิจโฮมสเตย์ของหมู่บ้านมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว
3. มีระบบการจัดการทางการเงินที่เป็นรูปธรรม มีกฎระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน โดยเจ้าของบ้านจะถูกหักเงินร้อยละ 10 จากการรับนักท่องเที่ยวแต่ละครั้ง โดยเงินที่ถูกหักนี้ จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก หักค่าที่พักร้อยละ 5 ส่วนที่สอง หักค่าบริการเจ้าของบ้านร้อยละ 5 เพื่อแบ่งเป็นค่าติดต่อประสานงานของผู้ใหญ่บ้าน ทุนกองกลางของหมู่บ้านและนำเงินเข้าสหกรณ์หมู่บ้านเพื่อปันผลตอนสิ้นปีต่อไป ส่วนมัคคุเทศก์จะถูกหักเงินค่าบริการนักท่องเที่ยวร้อยละ 5 ต่อครั้ง เพื่อนำเงินเข้าสหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปองเพื่อปันผลตอนสิ้นปีต่อไป
4. มีกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ถึง 10 กิจกรรม ได้แก่ การเรียนการทำอาหารไทย การตักบาตรร่วมกับชาวบ้าน การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ การฟังดนตรีพื้นเมือง การแสดงศิลปะ การฟ้อนรำพื้นบ้าน การทำหมวก การทำสมุนไพร การหมักเมี่ยง การวาดแผนโบราณ และกิจกรรมการเดินป่า จากกิจกรรมที่มีอยู่มากมาย ทำให้หมู่บ้านแม่กำปองสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาพักโฮมสเตย์ได้
5. มีการจัดทำแผนผังเพื่อประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวทราบ ทำให้เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวทราบได้
6. มีบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำอยู่ถึง 3 บริษัท ได้แก่ บริษัทเอราวัณ พี.ยู.ซี บริษัทศิริ ทราเวล และบริษัทเอเชียเน เทลลส์ ทำให้เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ของหมู่บ้านให้นักท่องเที่ยวทราบได้

7. หมู่บ้านแม่กำปองสามารถใช้กระแสไฟฟ้าได้ถึง 2 ระบบ ได้แก่ กระแสไฟฟ้าพลังน้ำของหมู่บ้านและกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ทำให้หมู่บ้านไม่มีปัญหาในการขาดแคลนไฟฟ้าซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณนักท่องเที่ยวได้

8. มีเตาเผาขยะกระจายอยู่ทั่วไปในแต่ละปางเป็นจำนวน 12 จุด ทำให้หมู่บ้านแม่กำปองไม่มีปัญหาเรื่องการกำจัดขยะซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณนักท่องเที่ยวได้

2) จุดอ่อน

1. ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ควบคุมดูแลโฮมสเตย์ทั้งหมด ทำให้เกิดการผูกขาด และสามารถเกิดการเบียดบังทางธุรกิจได้

2. หมู่บ้านแม่กำปองมีบ้านพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียง 13 หลัง และมีขีดจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละไม่เกิน 70 คนเท่านั้น ทำให้สามารถเกิดปัญหาได้ในกรณีที่นักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาพักโฮมสเตย์พร้อมกัน

3. มีคฤหัสถ์ท้องถิ่นของหมู่บ้านมีเพียง 5 คน ทำให้เกิดปัญหาได้ในกรณีที่ต้องบริการนักท่องเที่ยวจำนวนมากพร้อมกัน

3) โอกาส

1. ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและลักษณะของธุรกิจโฮมสเตย์มากขึ้น

2. ได้รับการสนับสนุนในด้านการประชาสัมพันธ์จากทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ไม่ว่าจะเป็น สถานีโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ทำให้เป็นโอกาสในการขยายช่องทางในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์ของหมู่บ้านให้นักท่องเที่ยวทราบมากขึ้น

3. การที่โฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองได้เป็น 1 ใน 16 โฮมสเตย์มาตรฐานไทยปี 2547 เป็นอีกจุดหนึ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

4. ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ทำให้ธุรกิจมีโอกาสในการเจริญเติบโตอยู่ในระดับสูง

5. เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวที่รู้จักกันทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทั้งปัจจุบันยังมีตลาดที่ต้องการสถานที่พักราคาปานกลางพร้อมทั้งได้ท่องเที่ยวทั้งในเชิงธรรมชาติและโฮมสเตย์

4) อุปสรรค

1. ปัจจุบันมีโฮมสเตย์เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทำให้เกิดการแข่งขันกันสูงขึ้น
2. หมู่บ้านข้างเคียงมีการพัฒนาที่พักแบบรีสอร์ทที่ขึ้นมาแข่งขันกับหมู่บ้านแม่กำปอง ทำให้เป็นอุปสรรคในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาพักที่โฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปอง

5.3.2 การวิเคราะห์ SWOT ของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

1) จุดแข็ง

1. โฮมสเตย์และวิลเลจส์ดูแลโดยระบบคณะกรรมการ ทำให้การบริหารงานเกิดความโปร่งใส และสามารถระดมสมองเพื่อพัฒนาหมู่บ้านได้
2. มีที่พักให้นักท่องเที่ยวได้เลือกพัก 2 แบบ ได้แก่ โฮมสเตย์และวิลเลจส์ ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการที่ต่างกันได้
3. โฮมสเตย์สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวมีอยู่ประมาณ 20 หลัง โดยมีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละไม่เกิน 120 คน ส่วนวิลเลจส์หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีทั้งหมด 13 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด 60 คน ดังนั้นหมู่บ้านแม่กลางหลวงจึงมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึงประมาณ 180 คนต่อครั้ง
4. มีคฤหาสน์ท้องถิ่นมีอยู่ถึง 13 คน ทำให้สามารถบริการนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง
5. หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันถึง 4 หมู่บ้าน อันได้แก่ หมู่บ้านแม่กลางหลวง หมู่บ้านอ่ากาน้อย หมู่บ้านหนองลุ่ม และหมู่บ้านผาหมอน ทำให้มีการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งกันและกันได้
6. บ้านแม่กลางหลวงตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย ดังนั้นจึงมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก
7. ราคาที่พักถูกกว่าบ้านพักของกรมอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะพักที่บ้านแม่กลางหลวงมากกว่า

2) จุดอ่อน

1. มีการแบ่งกลุ่ม และกำหนดหน้าที่ภายในชุมชนไม่ชัดเจน ทำให้สามารถเกิดปัญหาในการบริหารงานได้

2. หมู่บ้านแม่กลางหลวงไม่ได้กำหนดกฎระเบียบชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษรให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์หรือวิลเลจสเตย์ได้ทราบ ทำให้นักท่องเที่ยวมีปัญหาในการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับชาวบ้านได้
3. ชาวบ้านแม่กลางหลวงมีภาษาที่เป็นของตนเอง ทำให้เป็นอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน
4. ชาวบ้านแม่กลางหลวงยังมีวัฒนธรรมประเพณีประจำชนเผ่าซึ่งค่อนข้างแตกต่างจากคนพื้นราบ ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์ต้องปรับตัวค่อนข้างมากเพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตของชาวบ้านได้
5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์น้อยเพียงร้อยละ 26.94 ของประชากรแม่กลางหลวงทั้งหมด
6. มีกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยวน้อย โดยมีกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยวเพียงแค่ 4 กิจกรรมเท่านั้น ได้แก่ การชมการสาธิตการทำกาแฟสด การชมการเลี้ยงปลาเทราต์ การฟังดนตรีพื้นเมือง และกิจกรรมการเดินป่า
7. มีการพึ่งพิงการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภายนอกมากเกินไป ไม่มีกระตุ้นตัวในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจของหมู่บ้านด้วยตนเอง
8. ไม่มีบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำ จะมีก็เพียงแค่บริษัทนำเที่ยวขจรเท่านั้น
9. มีแท็กซี่น้ำประจำหมู่บ้านอยู่เพียง 1 แท็กซี่ ทำให้สามารถเกิดปัญหาได้ในกรณีที่แท็กซี่น้ำประจำหมู่บ้านเกิดขัดข้อง ส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยวได้
10. ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กลางหลวงยังไม่มีไฟฟ้าใช้ จะมีก็เพียงแค่ศูนย์ติดต่อประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ของหมู่บ้านโดยการปั่นไฟเท่านั้น
11. ไม่มีเตาเผาขยะประจำหมู่บ้าน การจัดการขยะของหมู่บ้าน ทำได้แค่เพียงรอรถซื้อของเก่ามารับซื้อขยะไป หรือนำขยะที่ใช้การไม่ได้แล้วไปทิ้งที่เทศบาลนครเชียงใหม่เท่านั้น ทำให้สามารถเกิดปัญหาในเรื่องการจัดการขยะในอนาคตได้

3) โอกาส

1. ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและลักษณะของธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์มากขึ้น
2. มีการสนับสนุนให้ใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากกรมป่าไม้
3. ได้รับการสนับสนุนจากอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จากการจัดโครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่หมู่บ้านแม่กลางหลวงในอดีต
4. ได้รับการสนับสนุนในด้านการประชาสัมพันธ์จากทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ไม่ว่าจะเป็น สถานีโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ทำให้เป็นโอกาสในการขยายช่องทางในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์ของหมู่บ้านให้นักท่องเที่ยวทราบมากขึ้น
5. ปัจจุบันการท่องเที่ยวอนุรักษ์และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ทำให้ธุรกิจมีโอกาสในการเจริญเติบโตสูง

4) อุปสรรค

1. การขาดงบประมาณพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะถนนที่ชาวบ้านเชื่อว่ามีผลต่อปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ โฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง
2. ปัจจุบันมีโฮมสเตย์เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทำให้เกิดการแข่งขันกันสูงขึ้น

5.4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง

ผลการศึกษาวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง โดยทำการออกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการหมู่บ้านทั้งสองแห่งในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548 ปรากฏว่าสามารถเก็บตัวอย่างได้จำนวน 73 ราย โดยแบ่งออกเป็น นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง 23 ตัวอย่าง และนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการบ้านแม่กลางหลวง 50 ตัวอย่าง ผลการศึกษาแยกออกเป็น 2 หัวข้อ คือ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษา มีดังต่อไปนี้

5.4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงในครั้งนี้ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ผู้ตัดสินใจในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ภูมิลำเนา ช่วงเวลาในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และลักษณะการท่องเที่ยวครั้งนี้ โดยผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 5.4 พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.87 เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปีมากที่สุด จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.13 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี มีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.43 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด โดยมีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.87 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.22 รองลงมามีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 รายเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 13.04 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.43 รองลงมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.09 รายได้ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้เดือนละ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.13 รองลงมามีรายได้เดือนละ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.09 ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.83 รองลงมาคือภาคกลาง โดยมีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.78 ส่วนผู้ที่ถือสิทธิ์ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ ส่วนใหญ่คือตัวนักท่องเที่ยวเอง โดยมีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.79 รองลงมาคือเพื่อน โดยมีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.43 ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวเดินทางพักผ่อนครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นวันหยุดติดต่อกันหลายวัน จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.78 รองลงมาเป็นทุกโอกาสตามความสะดวก โดยมีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.43 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากบุคคลใกล้ชิดหรือคนรู้จักเป็นจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.43 รองลงมาได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากสื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.09 ลักษณะการท่องเที่ยวในครั้งนี้ส่วนใหญ่เดินทางไปกับเพื่อน จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.87 รองลงมาคือเดินทางไปกับครอบครัว โดยมีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.78 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีจำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 66 เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปีมากที่สุด จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 22 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 66 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมามีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยม จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีจำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ

ตารางที่ 5.3 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	บ้านแม่กำปอง		บ้านแม่กลางหลวง	
	จำนวน	ร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่พัก บ้านแม่กำปอง ทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่พัก บ้านแม่กลาง หลวงทั้งหมด
เพศ				
ชาย	9	39.13	17	34
หญิง	14	60.87	33	66
อายุ				
ต่ำกว่า 20 ปี	0	0	3	6
21 – 30 ปี	9	39.13	25	50
31 – 40 ปี	7	30.43	11	22
41 – 50 ปี	5	21.74	8	16
51 – 60 ปี	2	8.70	2	4
มากกว่า 60 ปี	0	0	1	2
สถานภาพ				
โสด	14	60.87	33	66
สมรส	8	34.78	16	32
อื่นๆ	1	4.35	1	2
ระดับการศึกษา				
มัธยมศึกษา	3	13.04	12	24
อนุปริญญา	2	8.70	6	12
ปริญญาตรี	15	65.22	29	58
สูงกว่าปริญญาตรี	3	13.04	1	2
อื่นๆ	0	0	2	4

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ข้อมูล	บ้านแม่กำปอง		บ้านแม่กลางหลวง	
	จำนวน	ร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่พัก บ้านแม่กำปอง ทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่พัก บ้านแม่กลาง หลวงทั้งหมด
อาชีพ				
รับราชการ	6	26.09	5	10
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	4.35	2	4
พนักงานบริษัทเอกชน	6	26.09	30	60
ธุรกิจส่วนตัว	7	30.43	2	4
เกษียณ	0	0	1	2
แม่บ้าน	1	4.35	1	2
นักเรียน – นักศึกษา	0	0	3	6
รับจ้างทั่วไป	0	0	6	12
อื่นๆ	2	8.70	0	0
รายได้ : เดือน				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	0	0	3	6
5,001 – 10,000 บาท	6	26.09	17	34
10,001 – 20,000 บาท	9	39.13	21	42
20,001 – 40,000 บาท	5	21.74	7	14
40,001 – 60,000 บาท	1	4.35	2	4
มากกว่า 60,000 บาท	2	8.70	0	0

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ข้อมูล	บ้านแม่กำปอง		บ้านแม่กลางหลวง	
	จำนวน	ร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่พัก บ้านแม่กำปอง ทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่พัก บ้านแม่กลาง หลวงทั้งหมด
ผู้ตัดสินใจในการท่องเที่ยวครั้งนี้				
ครอบครัว	5	21.74	16	32
เพื่อน	7	30.43	9	18
ผู้ร่วมงาน	2	8.70	2	4
กลุ่มทำกิจกรรมเหมือนกัน	1	4.35	1	2
ตัวเอง	8	34.79	22	44
ภูมิลาเนา				
ภาคเหนือ	11	47.83	26	52
ภาคกลาง	8	34.78	5	10
ภาคใต้	2	8.70	9	18
ภาคตะวันออก	1	4.35	2	4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1	4.35	8	16
ช่วงเวลาในการท่องเที่ยวครั้งนี้				
วันหยุดติดต่อกันหลายวัน	8	34.78	17	34
เสาร์ – อาทิตย์	6	26.09	8	16
วันธรรมดา	2	8.70	1	2
ทุกโอกาสตามความสะดวก	7	30.43	22	44
อื่นๆ	0	0	2	4

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ข้อมูล	บ้านแม่กำปอง		บ้านแม่กลางหลวง	
	จำนวน	ร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่พัก บ้านแม่กำปอง ทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่พัก บ้านแม่กลาง หลวงทั้งหมด
ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ				
สื่อสิ่งพิมพ์	6	26.09	10	20
วิทยุ	0	0	2	4
บุคคลใกล้ชิด / คนรู้จัก	7	30.43	11	22
โทรทัศน์	2	8.70	14	28
อินเทอร์เน็ต	3	4.35	5	10
โฆษณาประชาสัมพันธ์	2	8.70	5	10
บริษัทนำเที่ยว	1	4.35	2	4
อื่นๆ	2	8.70	1	2
ลักษณะการท่องเที่ยวครั้งนี้				
เดินทางคนเดียว	0	0	1	2
ไปกับเพื่อน	14	60.87	27	54
ไปกับครอบครัว	8	34.78	21	42
อื่นๆ	1	4.35	1	2

ที่มา: จากการสำรวจ

5.4.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง ประกอบด้วยความพึงพอใจทางด้านส่วนประสมการตลาด 6 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการให้บริการ และด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว

การศึกษาในหัวข้อนี้ให้นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามโดยเรียงลำดับความพึงพอใจออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย แล้วให้คะแนนเป็น 3 2 และ 1 ตามลำดับ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยแล้วทำการทดสอบด้วยสถิติ t - test ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1) ด้านผลิตภัณฑ์

จากตารางที่ 5.5 ในภาพรวม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากกว่าโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองเฉลี่ยรวม 2.62 ซึ่งสูงกว่าความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 2.38 และถ้าพิจารณาหัวข้อย่อยในด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งมี 3 หัวข้อ ได้แก่ ความพึงพอใจในสถานที่พักแรม ความพึงพอใจในอาหาร และความพึงพอใจในการแสดงกิจกรรมต่าง ๆ แล้วจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากกว่าโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงทั้งหมด โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในสถานที่พักแรมของบ้านแม่กำปองเฉลี่ย 2.61 ซึ่งมากกว่าความพึงพอใจในสถานที่พักแรมของบ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.35 นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังมีความพึงพอใจในอาหารของบ้านแม่กำปองมากกว่าบ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.70 และ 2.41 ตามลำดับ และในส่วนของความพึงพอใจในการแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวก็ยังมีระดับความพึงพอใจในการแสดงกิจกรรมของบ้านแม่กำปองมากกว่าบ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.52 และ 2.44 ตามลำดับ สำหรับความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์นี้ พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง มีความพึงพอใจต่ออาหารในเรื่องความสะอาดของอาหารมากที่สุด

สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ระหว่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง โดยการวิเคราะห์ t - test พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์มีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองอยู่ในระดับมาก และนักท่องเที่ยวที่มาพักมีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ยรวม 2.62 และ 2.38 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสถานที่พักแรมในเรื่องความพอเพียงของอุปกรณ์เครื่องนอนของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอาหารในเรื่องความสะอาดของอาหารมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.74 เท่ากัน และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสถานที่พักแรมในเรื่องความสะอาดของสถานที่พักแรมของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.50 ซึ่งมากกว่าประเด็นอื่น ๆ

ตารางที่ 5.4 ระดับความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง		โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	
	\bar{x}	แปลผล	\bar{x}	แปลผล
1. สถานที่พักแรม	2.61	มาก	2.35	ปานกลาง
1.1 ความสะอาดของสถานที่พักแรม	2.57	มาก	2.50	ปานกลาง
1.2 ขนาดของสถานที่พักแรม	2.70	มาก	2.44	ปานกลาง
1.3 ความพอเพียงของอุปกรณ์เครื่องนอน	2.74	มาก	2.38	ปานกลาง
1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก	2.43	ปานกลาง	2.08	ปานกลาง
2. อาหาร	2.70	มาก	2.41	ปานกลาง
2.1 รสชาติอาหาร	2.65	มาก	2.40	ปานกลาง
2.2 ความสะอาดของอาหาร	2.74	มาก	2.42	ปานกลาง
3. การแสดงกิจกรรมต่าง ๆ	2.52	มาก	2.44	ปานกลาง
รวม	2.62	มาก	2.38	ปานกลาง

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ ค่า t-statistic ของความพอใจรวมเฉลี่ยด้านผลิตภัณฑ์เท่ากับ -3.433** / ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001

2) ด้านราคา

จากตารางที่ 5.6 ในภาพรวม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านราคาต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากกว่าโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านราคาต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองเฉลี่ยรวม 2.60 ซึ่งสูงกว่าความพึงพอใจด้านราคาต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 2.39 สำหรับความพึงพอใจด้านราคานี้ พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง มีความพึงพอใจในราคาอาหารมากที่สุด

สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านราคา ระหว่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยการวิเคราะห์ t - test พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์มีความพึงพอใจในด้านราคาของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองอยู่ในระดับมาก และนักท่องเที่ยวที่มาพักมีความพึงพอใจในด้านราคาของโฮมสเตย์บ้าน

แม่กลางหลวงอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ยรวม 2.60 และ 2.39 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในราคาค่าอาหารที่สมเหตุสมผลของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.70 และ 2.44 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าประเด็นอื่น ๆ

ตารางที่ 5.5 ระดับความพึงพอใจด้านราคาของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง		โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	
	\bar{x}	แปลผล	\bar{x}	แปลผล
1. ค่าเข้าชมกิจกรรม	2.48	ปานกลาง	2.42	ปานกลาง
2. ค่าที่พักแรม	2.65	มาก	2.38	ปานกลาง
3. ค่าอาหาร	2.70	มาก	2.44	ปานกลาง
4. ค่ามัคคุเทศก์ท้องถิ่น (นำเที่ยว)	2.57	มาก	2.30	ปานกลาง
รวม	2.60	มาก	2.39	ปานกลาง

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ ค่า t-statistic ของความพอใจรวมเฉลี่ยด้านราคาเท่ากับ -2.497** / ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

3) ด้านการส่งเสริมการตลาด

จากตารางที่ 5.7 ในภาพรวม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการตลาดต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมากกว่าโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการตลาดต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงเฉลี่ยรวม 1.94 ซึ่งสูงกว่าความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการตลาดต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 1.83 สำหรับความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการตลาดนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง มีความพึงพอใจในการส่งเสริมการตลาดด้านแผนพับมากที่สุด

สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านการส่งเสริมการตลาด ระหว่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยการวิเคราะห์ t – test พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์มีความพึงพอใจในการส่งเสริมการตลาดของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ยรวม 1.83 และ 1.94 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจการส่งเสริมการตลาดในด้านแผ่นพับของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.48 และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจการส่งเสริมการตลาดในด้านนิตยสารและโทรทัศน์ของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 1.98 เท่ากัน ซึ่งมากกว่าประเด็นอื่น ๆ

ตารางที่ 5.6 ระดับความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการตลาดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง		โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	
	\bar{x}	แปลผล	\bar{x}	แปลผล
1. แผ่นพับ	2.48	ปานกลาง	1.96	ปานกลาง
2. นิตยสาร	1.74	ปานกลาง	1.98	ปานกลาง
3. หนังสือพิมพ์	1.70	ปานกลาง	1.90	ปานกลาง
4. วิทยุ	1.52	ปานกลาง	1.86	ปานกลาง
5. โทรทัศน์	1.70	ปานกลาง	1.98	ปานกลาง
รวม	1.83	ปานกลาง	1.94	ปานกลาง

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ ค่า t-statistic ของความพอใจรวมเฉลี่ยด้านการส่งเสริมการตลาดเท่ากับ 1.747** / ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1

4) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

จากตารางที่ 5.8 ในภาพรวม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านช่องทางการจัดจำหน่ายต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากกว่าโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านการจัดจำหน่ายต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองเฉลี่ยรวม 1.91 ซึ่งสูงกว่าความพึงพอใจด้านช่องทางการจัดจำหน่ายต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 1.88 สำหรับความพึงพอใจด้านช่องทางการจัดจำหน่ายนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง มีความพึงพอใจในความสะดวกในการเดินทางมากที่สุด

สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ระหว่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยการวิเคราะห์ t -test พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์มีความพึงพอใจในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ยรวม 1.91 และ 1.88 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในเรื่องการติดต่อทางโทรศัพท์ของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.26 และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในเรื่องความสะดวกในการเดินทางของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.16 ซึ่งมากกว่าประเด็นอื่น ๆ

ตารางที่ 5.7 ระดับความพึงพอใจด้านช่องทางการจัดจำหน่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง		โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	
	\bar{x}	แปลผล	\bar{x}	แปลผล
1. การติดต่อทางโทรศัพท์	2.26	ปานกลาง	1.84	ปานกลาง
2. การติดต่อทางอินเทอร์เน็ต	1.43	น้อย	1.64	ปานกลาง
3. ความสะดวกในการเดินทาง	2.04	ปานกลาง	2.16	ปานกลาง
รวม	1.91	ปานกลาง	1.88	ปานกลาง

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ ค่า t -statistic ของความพอใจรวมเฉลี่ยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเท่ากับ -1.696^{**} / ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1

5) ด้านการให้บริการ

จากตารางที่ 5.9 ในภาพรวม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านการให้บริการต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากกว่าโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านการให้บริการต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองเฉลี่ยรวม 2.79 ซึ่งสูงกว่าความพึงพอใจด้านการให้บริการต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 2.60 และถ้าพิจารณาหัวข้อย่อยในด้านการให้บริการ ซึ่งมี 2 หัวข้อ ได้แก่ เจ้าของบ้านที่พักและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น (นำเที่ยว) จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากกว่าโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงทั้งหมด โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเจ้าของบ้านพักของบ้านแม่กำปองเฉลี่ย 2.93 ซึ่งมากกว่าความพึงพอใจเจ้าของบ้านพักของบ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.61 และนักท่องเที่ยวยังมีความพึงพอใจมัคคุเทศก์ท้องถิ่น (นำเที่ยว) ของบ้านแม่กำปองมากกว่าบ้านแม่กลางหลวง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.65 และ 2.59 ตามลำดับ สำหรับความพึงพอใจด้านการให้บริการนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง มีความพึงพอใจเจ้าของบ้านพักในเรื่องบุคลิกภาพ อธิษาศัย และมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด

สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านการให้บริการ ระหว่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยการวิเคราะห์ t - test พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์มีความพึงพอใจในด้านการให้บริการของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ยรวม 2.79 และ 2.60 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเจ้าของบ้านพักในเรื่องบุคลิกภาพ อธิษาศัย และมนุษยสัมพันธ์ของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.96 และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเจ้าของบ้านพักในเรื่องมารยาท และคุณภาพของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.64 ซึ่งมากกว่าประเด็นอื่น ๆ

ตารางที่ 5.8 ระดับความพึงพอใจด้านการให้บริการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง		โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	
	\bar{x}	แปลผล	\bar{x}	แปลผล
1. เจ้าของบ้านที่พัก	2.93	มาก	2.61	มาก
1.1 การให้บริการ	2.91	มาก	2.60	มาก
1.2 บุคลิกภาพ อธิยาศัย และมนุษยสัมพันธ์	2.96	มาก	2.60	มาก
1.3 มารยาท และความสุขภาพ	2.91	มาก	2.64	มาก
2. ทัศนียภาพที่ท่องเที่ยว (น้ำเที่ยว)	2.65	มาก	2.59	มาก
2.1 การให้บริการ	2.57	มาก	2.58	มาก
2.2 บุคลิกภาพ อธิยาศัย และมนุษยสัมพันธ์	2.78	มาก	2.60	มาก
2.3 มารยาท และความสุขภาพ	2.61	มาก	2.60	มาก
รวม	2.79	มาก	2.60	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ ค่า t-statistic ของความพอใจรวมเฉลี่ยด้านการให้บริการเท่ากับ -2.904** / ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001

6) ด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว

จากตารางที่ 5.10 ในภาพรวม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมากกว่าโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงเฉลี่ยรวม 2.81 ซึ่งสูงกว่าความพึงพอใจด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 2.78 สำหรับความพึงพอใจด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง มีความพึงพอใจในสภาพภูมิอากาศมากที่สุด

สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยการวิเคราะห์ t - test พบว่า นักท่องเที่ยวไม่มีความพึงพอใจแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์มีความพึงพอใจในด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ยรวม 2.78 และ 2.81 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในสภาพภูมิอากาศของโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.96 และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยวของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 2.88 ซึ่งมากกว่าประเด็นอื่น ๆ

ตารางที่ 5.9 ระดับความพึงพอใจด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง		โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง	
	\bar{x}	แปลผล	\bar{x}	แปลผล
1. ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว	2.78	มาก	2.88	มาก
2. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	2.61	มาก	2.70	มาก
3. สภาพภูมิอากาศ	2.96	มาก	2.84	มาก
รวม	2.78	มาก	2.81	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ ค่า t-statistic ของความพอใจรวมเฉลี่ยด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวเท่ากับ 0.424** / ที่ระดับนัยสำคัญ 0.673

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพอใจที่แตกต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และการให้บริการ และนักท่องเที่ยวมีความพอใจที่ไม่แตกต่างกันในด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว

7) ภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

จากตารางที่ 5.11 เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย การให้บริการ และภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง โดยรวมอยู่

ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.42 และ 2.33 ตามลำดับ ซึ่งจากการวิเคราะห์ t - test พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง มีความพึงพอใจในด้านการให้บริการมากเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ความพึงพอใจด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง มีความพึงพอใจในด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวมากเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ความพึงพอใจด้านการให้บริการ ราคา ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ

ตารางที่ 5.10 ภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง		โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง		t - statistic	ระดับนัยสำคัญ
	\bar{x}	แปลผล	\bar{x}	แปลผล		
1. ด้านผลิตภัณฑ์	2.62	มาก	2.38	ปานกลาง	-3.433	0.001
2. ด้านราคา	2.60	มาก	2.39	ปานกลาง	-2.497	0.01
3. ด้านการส่งเสริมการตลาด	1.83	ปานกลาง	1.94	ปานกลาง	1.747	0.1
4. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	1.91	ปานกลาง	1.88	ปานกลาง	-1.696	0.1
5. ด้านการให้บริการ	2.79	มาก	2.60	มาก	-2.904	0.001
6. ด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว	2.78	มาก	2.81	มาก	0.424	0.673
รวม	2.42	ปานกลาง	2.33	ปานกลาง	-4.109	0.001

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ ค่า t-statistic ของความพอใจรวมเฉลี่ยเท่ากับ -4.109** / ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001

บทที่ 6

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและการจัดการของธุรกิจโฮมสเตย์ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการของชุมชน การจัดการสินค้า การจัดการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านการเงินของหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง

2. เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ โฮมสเตย์ของบ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

6.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัยในหัวข้อเรื่องการวิเคราะห์โครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

6.1.1 โครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง

1) การจัดการชุมชน

หมู่บ้านแม่กำปองมีการแบ่งกลุ่มและตำแหน่งหน้าที่ภายในชุมชนอย่างชัดเจน เช่น กลุ่มสหกรณ์ไฟฟ้า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น โดยแต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานและกฎระเบียบข้อปฏิบัติภายในกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนอย่างชัดเจน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์ของชุมชนเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 86.12 ของประชากรแม่กำปองทั้งหมด ทำให้ธุรกิจโฮมสเตย์ที่หมู่บ้านจัดตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2543 เป็นต้นมาสามารถพัฒนาจนเป็นธุรกิจที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน

หมู่บ้านแม่กลางหลวงนั้นพื้นฐานเป็นชาวกะเหรี่ยงซึ่งมีภาษา วัฒนธรรมและประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ชาวบ้านแม่กลางหลวงไม่มีการแบ่งกลุ่มกันอย่างชัดเจน พร้อมทั้งกฎระเบียบที่ใช้กันภายในหมู่บ้านเป็นความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณ ซึ่งกฎระเบียบต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้ยากต่อการปรับตัวของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์หมู่บ้านแม่กลางหลวง ชาวบ้านมีส่วนร่วม

ในธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ของชุมชนน้อยเพียงร้อยละ 26.94 ของประชากรแม่กลางหลวง ทั้งหมด จากเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวงยังคงน้อยกว่าหมู่บ้านกำแพงในเรื่องการจัดการชุมชน

2) การจัดการสินค้า

หมู่บ้านแม่กำแพงประกอบธุรกิจโฮมสเตย์เพียงอย่างเดียว โดยมีบ้านพักรองรับนักท่องเที่ยวจำนวน 13 หลัง บ้านพักแต่ละหลังรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 6 – 7 คน บางหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึง 15 คน บ้านแม่กำแพงมีกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวมากมาย อาทิ เช่น การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ การฟังดนตรีพื้นเมือง และการชมศิลปะการฟ้อนรำพื้นบ้าน เป็นต้น มัคคุเทศก์ท้องถิ่นของหมู่บ้านแม่กำแพงยังมีไม่มาก โดยมีจำนวนเพียง 5 คนเท่านั้น โดยมีมัคคุเทศก์แต่ละคนต่างผ่านการอบรมมาเป็นอย่างดีจากสถาบันของรัฐ การมีบ้านพักที่จำกัดโดยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละไม่เกิน 70 คนพร้อมทั้งมีจำนวนมัคคุเทศก์ที่คอยให้บริการนักท่องเที่ยวเพียง 5 คน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นคณะใหญ่ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงานได้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำแพงเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน พร้อมอาหาร 3 มื้อ โดยเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 550 บาท

หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีบ้านพักให้นักท่องเที่ยวเลือกอยู่ 2 แบบ ได้แก่ โฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ ซึ่งโฮมสเตย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวงนั้นมีจำนวนประมาณ 20 หลังคาเรือน โดยบ้านพักแต่ละหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 4 – 6 คน การรองรับนักท่องเที่ยวของโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงในแต่ละครั้งสามารถรองรับได้ไม่เกิน 120 คน บ้านแม่กลางหลวงมีกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวมากมาย อาทิเช่น การฟังดนตรีพื้นเมือง การชมการสาธิตการทำกาแฟสด การชมการเลี้ยงปลาทราต์ เป็นต้น มัคคุเทศก์ท้องถิ่นของหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีจำนวน 13 คน โดยมีมัคคุเทศก์แต่ละคนต่างผ่านการอบรมจากสถาบันของรัฐมาเป็นอย่างดี ทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับนักท่องเที่ยวก็คือการพักวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง โดยวิลเลจสเตย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีทั้งหมด 13 หลังคาเรือน ซึ่งมีราคาแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน โดยเสียค่าใช้จ่าย 400 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง ส่วนใหญ่จะพักวิลเลจสเตย์เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน โดยเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 500 บาท

3) การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

ปัจจุบันทั้งหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวงต่างได้รับความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ จากภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็น สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ อินเทอร์เน็ต นิตยสารและสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น แต่นักท่องเที่ยวยังรู้จักทั้ง 2 หมู่บ้านในวงแคบอยู่ ซึ่งต้องแก้ไขกันไป

หมู่บ้านแม่กำปองมีบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำอยู่ถึง 3 บริษัท ได้แก่ บริษัทเอราวัณ พี.ยู.ซี บริษัททีริ ทราวอล และบริษัทเอเชียน เทรลส์ ซึ่งการมีบริษัททัวร์ที่พานักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำทำให้เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองมากขึ้น ในปีพ.ศ. 2546 นักท่องเที่ยวเดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองทั้งหมด 745 คน แบ่งเป็นชาวไทย 539 คน และชาวต่างชาติ 206 คน นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองส่วนใหญ่เป็นชาวสหรัฐอเมริกา โดยมีจำนวนทั้งหมด 71 คน คิดเป็นร้อยละ 34.466 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง

หมู่บ้านแม่กลางหลวงไม่มีบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำ จะมีก็แต่บริษัทนำเที่ยวที่พานักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นบางครั้งเท่านั้น ในปีพ.ศ. 2546 นักท่องเที่ยวเดินทางมาพักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวงทั้งหมด 2,650 คน แบ่งเป็นชาวไทย 2,280 คน และชาวต่างชาติ 370 คน

จากการที่หมู่บ้านแม่กลางหลวงไม่มีการประชาสัมพันธ์ผ่านบริษัทนำเที่ยว ทำให้ช่องทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กลางหลวงด้อยกว่าหมู่บ้านแม่กำปอง

4) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านแม่กำปองมีแท็งก์น้ำจำนวน 13 แท็งก์ โดยมีระบบการจัดการควบคุมกันเองภายในหมู่บ้านโดยแบ่งเป็นปาง และคิดค่าธรรมเนียมในแต่ละปางแตกต่างกัน หมู่บ้านแม่กำปองมีการใช้กระแสไฟฟ้าได้จากระบบไฟฟ้าพลังน้ำและกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และปัญหาขยะในหมู่บ้านแม่กำปองก็ยังมีไม่มากนัก โดยปัจจุบันหมู่บ้านแม่กำปองมีเตาเผาขยะอยู่ 12 เตาทั่วหมู่บ้านแม่กำปอง นอกจากนี้หมู่บ้านแม่กำปองยังมีกฎระเบียบในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเห็นได้ชัด

หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีแท็งก์น้ำจำนวน 1 แท็งก์ ชาวบ้านคนไหนต้องการใช้น้ำจากแท็งก์น้ำในหมู่บ้านก็สามารถที่จะไปต่อท่อเชื่อมกับแท็งก์น้ำหมู่บ้านตัวเอง โดยมีคณะกรรมการดูแลแท็งก์น้ำ 3 คน และคิดค่าธรรมเนียมการดูแลในอัตราที่เท่ากันทั้งหมู่บ้าน หมู่บ้านแม่กลาง

หลวงยังไม่มีกระแสไฟฟ้าใช้ จะมีก็เพียงแต่ศูนย์ติดต่อสอบถามโสมสเดย์และวิลเลจสเดย์บ้านแม่กลางหลวงโดยการปั่นไฟเท่านั้น และปัญหาขยะในหมู่บ้านแม่กลางหลวงก็ยังมีไม่มากนัก โดยบ้านพักทุกหลังจะมีถังขยะเป็นของตัวเอง และจะมีพนักงานมาเก็บขยะ แยก และรวบรวมขยะเพื่อนำไปขายต่อพ่อค้าที่ขึ้นมารับซื้ออีกต่อหนึ่ง ส่วนขยะที่ใช้การไม่ได้แล้วจะถูกนำไปทิ้งเทศบาลนครเชียงใหม่ หมู่บ้านแม่กลางหลวงยังไม่มีกฎระเบียบในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน จะมีก็เพียงแต่ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษให้รักษาสีสิ่งแวดล้อมเท่านั้น

5) การจัดการด้านการเงิน

หมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีการจัดการด้านการเงินโดยผ่านระบบสหกรณ์หมู่บ้านเช่นเดียวกัน โดยในปีพ.ศ. 2546 หมู่บ้านแม่กำปองมีกำไรจากการดำเนินงานทั้งสิ้น 49,529 บาท แต่ในปีพ.ศ. 2546 หมู่บ้านแม่กำปองไม่มีการปันผลเนื่องจากมีกำไรไม่เพียงพอ ปัจจุบันหุ้นสหกรณ์หมู่บ้านแม่กำปองมีทั้งหมด 2,708 หุ้น ราคาหุ้นละ 50 บาท กำไรจากการดำเนินงานของหมู่บ้านแม่กำปองจะนำไปบำรุงสาธารณประโยชน์ เป็นทุนเพื่อการศึกษาอบรม เป็นทุนสะสมเพื่อการขยายกิจการ เป็นทุนสำรองหมู่บ้าน บำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย (ร้อยละ 5 หรือไม่เกิน 10,000 บาท) เงินโบนัสคณะกรรมการหมู่บ้าน และเงินปันผลเฉลี่ยผู้ถือหุ้นสหกรณ์

หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีกำไรจากการดำเนินงานทั้งสิ้นประมาณ 131,775 บาท ในปีพ.ศ. 2546 หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีการปันผลเป็นจำนวนเงินทั้งหมด 50,200 บาท ปัจจุบันหุ้นสหกรณ์หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีทั้งหมด 696 หุ้น ราคาหุ้นละ 100 บาท กำไรจากการดำเนินงานของหมู่บ้านแม่กลางหลวงจะนำเข้าบัญชีเป็นทุนในการดำเนินงานปีถัดไป

สาเหตุที่กำไรจากการดำเนินงานของหมู่บ้านแม่กลางหลวงมากกว่าหมู่บ้านแม่กำปองเป็นเพราะนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์กันมาก ประกอบกับบ้านพักที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์มีราคาสูงกว่าบ้านพักแบบวิลเลจสเดย์ของหมู่บ้านแม่กลางหลวง นักท่องเที่ยวจึงเลือกที่จะพักวิลเลจสเดย์บ้านแม่กลางหลวงมากกว่าพักที่บ้านพักของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ด้วยสาเหตุนี้ทำให้กำไรจากการดำเนินงานของหมู่บ้านแม่กลางหลวงมากกว่ากำไรจากการดำเนินงานของหมู่บ้านแม่กำปอง

6.1.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของหมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง สามารถสรุปได้ว่า หมู่บ้านแม่กำปองมีจุดแข็งอยู่ที่มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ภายในชุมชน และมีกฎระเบียบชุมชนอย่างชัดเจน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์ของหมู่บ้านเป็นอย่างมาก มีระบบการจัดการทางการเงินที่เป็นรูปธรรม มีกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ถึง 10 กิจกรรม มีการจัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวทราบ มีบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำอยู่ถึง 3 บริษัท มีระบบกระแสไฟฟ้าอยู่ถึง 2 ระบบ และมีเตาเผาขยะกระจายอยู่ทั่วไปในแต่ละปาง จุดอ่อนของหมู่บ้านได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ควบคุมดูแลโฮมสเตย์ทั้งหมด มีบ้านพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียง 13 หลัง และมีัคคุเทศก์ท้องถิ่นของหมู่บ้านมีเพียง 5 คน ส่วนการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) การได้รับการสนับสนุนในด้านการประชาสัมพันธ์จากทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวประกอบกับเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวที่รู้จักกันทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นโอกาสของหมู่บ้านแม่กำปอง และปัจจุบันมีโฮมสเตย์เกิดขึ้นอย่างมากมาย ประกอบกับหมู่บ้านข้างเคียงมีการพัฒนาที่พักแบบรีสอร์ทขึ้นมาแข่งขันกับหมู่บ้านแม่กำปองเป็นอุปสรรคของหมู่บ้านแม่กำปอง

หมู่บ้านแม่กลางหลวงมีจุดแข็งอยู่ที่ โฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ควบคุมดูแลโดยระบบคณะกรรมการ การมีที่พักให้นักท่องเที่ยวได้เลือกพัก 2 แบบ มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึงประมาณ 180 คนต่อครั้ง มีัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีอยู่ถึง 13 คน มีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันถึง 4 หมู่บ้าน การตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และราคาที่พักราคากว่าบ้านพักของกรมอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จุดอ่อนของหมู่บ้านได้แก่ มีการแบ่งกลุ่ม และกำหนดหน้าที่ภายในชุมชนไม่ชัดเจน ไม่ได้กำหนดกฎระเบียบชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษรให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์หรือวิลเลจสเตย์ได้ทราบ ชาวบ้านแม่กลางหลวงมีภาษาที่เป็นของตนเอง มีวัฒนธรรมประเพณีประจำชนเผ่าซึ่งค่อนข้างแตกต่างจากคนพื้นราบ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์น้อย มีกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยวน้อย มีการพึ่งพิงการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภายนอกมากเกินไป ไม่มีบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมเป็นประจำ มีแท็กซี่ประจำหมู่บ้านอยู่เพียง 1 แท็กซี่ ปัจจุบันหมู่บ้านแม่กลางหลวงยังไม่มีไฟฟ้าใช้ และไม่มีเตาเผาขยะประจำหมู่บ้าน ส่วนโอกาสของหมู่บ้านได้แก่ ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีการสนับสนุนให้ใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากกรมป่าไม้ ได้รับการสนับสนุนจากอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ได้รับการ

สนับสนุนในด้านการประชาสัมพันธ์จากทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนตลอดจนปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ส่วนการขาดงบประมาณพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจุบันมีโฮมสเตย์เกิดขึ้นอย่างมากมายเป็นอุปสรรคของหมู่บ้านแม่กลางหลวง

6.1.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง

ในส่วนข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 60.87 และ 39.13 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.13 และมีสถานภาพโสดถึงร้อยละ 60.87 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.22 โดยมีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.43 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001 – 20,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.43 ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 47.83 โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเป็นผู้ตัดสินใจในการท่องเที่ยวครั้งนี้เอง คิดเป็นร้อยละ 34.79 โดยนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยวในวันหยุดติดต่อกันหลายวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.78 ส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวได้ข้อมูลข่าวสารจากบุคคลใกล้ชิดหรือคนรู้จัก โดยคิดเป็นร้อยละ 30.43 โดยเดินทางไปกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.87

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยคิดเป็นร้อยละ 66 และ 34 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 และมีสถานภาพโสดถึงร้อยละ 66 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58 โดยมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001 – 20,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42 ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 52 โดยส่วนใหญ่ตัวนักท่องเที่ยวเป็นผู้ตัดสินใจในการท่องเที่ยวครั้งนี้เอง คิดเป็นร้อยละ 44 และนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในทุกโอกาสตามความสะดวกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะได้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ โดยคิดเป็นร้อยละ 28 โดยเดินทางไปกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54

ในส่วนของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์หมู่บ้านแม่กำปองและหมู่บ้านแม่กลางหลวง สามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองในเรื่องภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจในประเด็นสภาพภูมิอากาศมากที่สุด และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวงในเรื่องภาพลักษณ์ของ

สถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยมีความพึงพอใจในประเด็นความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว มากที่สุด

ตารางที่ 6.1 สรุปผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโฮมสเตย์บ้านแม่กำปองและโฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

รายการ	ประเด็นที่มีความพึงพอใจมากที่สุด	
	โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง	โฮมสเตย์บ้านแม่กลางหลวง
1. ด้านผลิตภัณฑ์	ความพอเพียงของอุปกรณ์เครื่องนอน / ความสะอาดของอาหาร	ความสะอาดของสถานที่พักผ่อน
2. ด้านราคา	ราคาค่าอาหาร	ราคาค่าอาหาร
3. ด้านการส่งเสริมการตลาด	แผ่นพับ	นิตยสาร / โทรทัศน์
4. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	การติดต่อทางโทรศัพท์	ความสะดวกในการเดินทาง
5. ด้านการให้บริการ	บุคลิกภาพ อธิยาศัย และมนุษยสัมพันธ์ของเจ้าของบ้านพัก	มารยาท และความสุภาพของเจ้าของบ้านพัก
6. ด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว	สภาพภูมิอากาศ	ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาโครงสร้างการจัดการของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของบ้านแม่กำปองและบ้านแม่กลางหลวง ผู้ศึกษาขอเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1) หมู่บ้านแม่กำปอง

1. หมู่บ้านแม่กำปองควรจะเปลี่ยนระบบการบริหารธุรกิจโฮมสเตย์จากผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลธุรกิจโฮมสเตย์ทั้งหมดเป็นระบบแบบคณะกรรมการบริหารงาน เพื่อที่จะทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความโปร่งใสและเกิดการระดมสมองเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้นได้

2. ควรจะมีการเพิ่มบ้านพักสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันมีบ้านพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอยู่เพียง 13 หลัง การรับบ้านพักเข้าโครงการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านควรจะได้รับบ้านพักที่ตั้งอยู่บริเวณปางนอก ปางกลาง ปางขน และปางโตน เพื่อให้มีการกระจายรายได้ทั่วถึงและเกิดความเป็นธรรม

3. จัดการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ของหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการของมัคคุเทศก์ และมีรูปแบบการบริการที่ทันสมัยรองรับนักท่องเที่ยวได้ พร้อมทั้งพยายามเพิ่มมัคคุเทศก์เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น
4. ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านพัก เช่น พัดลม เป็นต้น พร้อมทั้งเพิ่มสุขลักษณะในห้องน้ำโดยมีชักโครกในบ้านพักทุกหลัง
5. ควรลดราคาค่าเข้าชมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฟังดนตรีพื้นเมือง และการแสดงศิลปะการฟ้อนรำ เป็นต้น ซึ่งยังมีราคาสูงในสายตานักท่องเที่ยวอยู่
6. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางวิทยุมากขึ้น
7. ควรเพิ่มช่องทางการติดต่อทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น โดยจัดการอบรมให้สมาชิกหมู่บ้านมีความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ต และจัดทำเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์ของตนเอง
8. ควรจัดกิจกรรมในการรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อปลูกฝังชาวบ้านให้มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป

2) หมู่บ้านแม่กลางหลวง

1. ควรมีการแบ่งหน้าที่ภายในชุมชนให้ชัดเจน เพื่อให้คณะกรรมการแต่ละท่านได้ทราบว่าตนเองมีหน้าที่อะไร ทำให้ไม่สับสน และสามารถดำเนินงานได้ถูกต้องตามหน้าที่ของตนเอง
2. ควรกำหนดกฎระเบียบชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนและเป็นสากล พร้อมทั้งกำหนดมาตรการหรือบทลงโทษให้แน่นอน เพื่อให้หมู่บ้านมีสังคมที่มีมาตรฐานเทียบเท่ากับสังคมอื่น ๆ ต่อไป
3. ควรให้ชาวบ้านได้รับการศึกษาเพิ่มเติม อย่างน้อยชาวบ้านควรจะพูดและรับฟังได้ 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทย เพื่อจะได้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น
4. ควรณรงค์ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมกับธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ของหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การกระจายรายได้ทั่วถึงสมาชิกของหมู่บ้านทุก ๆ คน และเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้านอีกด้วย
5. ควรจะเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านได้มากขึ้น โดยการส่งชาวบ้านไปอบรมตามหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น เพื่อที่จะได้ดึงดูคนนักท่องเที่ยวให้สนใจมาพักโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวงเพิ่มมากขึ้น
6. ควรจะมีการจัดทำกรประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสเตย์ของหมู่บ้านด้วยตนเอง ไม่ควรที่จะต้องพึ่งผู้อื่นมากเกินไป

7. ควรจะติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้มาพักแรมประจำ โดยอาจจะยื่นสิทธิพิเศษแก่บริษัทนั้น ๆ เพื่อที่จะได้ประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์และวิลเลจสแตย์ของหมู่บ้านอีกทางหนึ่ง

8. ควรติดตั้งแท็งก์น้ำประจำหมู่บ้านเพิ่ม เนื่องจากปัจจุบันหมู่บ้านแม่กลางหลวงมีแท็งก์น้ำประจำหมู่บ้านเพียง 1 แท็งก์ ทำให้อาจเกิดปัญหาเวลาแท็งก์น้ำขาดใช้ได้

9. ควรสร้างเตาเผาขยะประจำหมู่บ้าน เพื่อที่จะได้สามารถจัดการขยะได้ด้วยตนเอง เป็นการรองรับปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคตได้

10. ควรรณรงค์ให้ชาวบ้านเพิ่มสุขลักษณะในห้องน้ำ โดยเปลี่ยนจากส้วมซึมเป็นชักโครกในบ้านพักทุกหลัง เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักหมู่บ้านแม่กลางหลวง

11. ควรลดราคาค่ามัคคุเทศก์ท้องถิ่นในกิจกรรมการเดินป่า เพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

12. ควรมีการประชุมสัมพันธผ่านทางวิทยุเพิ่มขึ้น

13. ควรเพิ่มช่องทางการติดต่อทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น โดยจัดการอบรมให้สมาชิกหมู่บ้านมีความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ต และจัดทำเวบไซด์เพื่อประชาสัมพันธ์ธุรกิจโฮมสเตย์ของตนเอง

14. ควรจัดกิจกรรมในการรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อปลูกฝังชาวบ้านให้มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป

6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้โคเน้นพฤติกรรมผู้บริโภค เพศ อายุ และประเภทของนักท่องเที่ยว

2) ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ทั้งนี้รวมถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชน รายได้ และการจ้างงานภายในชุมชน เป็นต้น

3) ศึกษากลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบเครือข่ายและทัวร์ต่าง ๆ ที่เน้นจัดทัวร์เชิงอนุรักษ์

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานผลการพัฒนาแหล่งโบราณคดีบ้านประสาท. กรุงเทพฯ: อัส
ษา, 2542.

โครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.” ใน เอกสารประกอบการฝึกอบรม
เรื่อง การสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม. ม.ป.ท. : โครงการพัฒนาที่สูงไทย-
โครงการระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์. 2548.

ข้อมูลท่องเที่ยว. แหล่งที่มา : <http://www.doiinthanon.com/travel/tv1.html>. 10 มกราคม
2548.

จิตต์ไธ แก้วบุญเรือง. การดำเนินงานโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบความสำเร็จใน
จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2543.

ชุมชนคนรักโฮมสเตย์. 2548. 16 โฮมสเตย์มาตรฐานไทยปี '47. แหล่งที่มา :
<http://www.homestayfanclub.com>. 10 มกราคม 2548.

ณฤทัย กุลททา. ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. การ
ค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

ธวัชชัย รัตนซื่อน. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง. การค้นคว้าแบบอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

นันทิยา หุตานูวัตร และ ณรงค์ หุตานูวัตร. SWOT การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2543.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

บุญเลิศ เปเร่รา. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวสหราชอาณาจักรต่อการท่องเที่ยวในจังหวัด
เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

ไบชา วงศ์คู่ย์. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่มีกิจกรรม การ
ท่องเที่ยวแบบบ้านพักชุมชน : กรณีศึกษาบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัด
เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

- ปราณี คุญเจริญไพศาล และบัวรัตน์ ศรีนิล. ปัจจัยการซื้อซ้ำในฐานะตัววัดการบ่งชี้ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าประเภทอาหาร: กรณีศึกษาของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.
- ปรีดี โชติช่วง. “SWOT คุญแจวิเคราะห์งาน.” วารสารพัฒนาชุมชน 35, 6 (2539): 18-19
- ป๋องศักดิ์ ทองเนื้อแข็ง. ปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- เปี่ยมรัก ฉัตรธนาเสนีย์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในการจัดกิจกรรมถนนคนเดิน ถนนท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- พจนา สวนศรี. “โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.” จุลสารการท่องเที่ยว 17, 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2541) : 33-39.
- พนิตตา สิงห์ครา. ศักยภาพของชุมชนบ้านห้วยอีในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- พรมมินทร์ พวงมาลา และคณะ. โครงการรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาคเหนือ, 2546.
- มิสรา สามารถ. รายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : แอล.ที.เพรส จำกัด, 2543.
- เชอร์มัน, 2540.
- รณกร ตีรกานนท์. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาชุมชน.” จุลสารการท่องเที่ยว 17, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2541) : 38-49.
- ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง มาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : [ม.ป.พ.], 2543.
- วีรชัย สีนพานี. การศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจของเล่นไม้เพื่อการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. องค์การและการจัดการฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : เพชรธรรมแก้วแห่งโลกธุรกิจ, 2542.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการ
ท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง
ประเทศไทย, 2540

สมคะเน วีระสมิทธิ์. การวิเคราะห์สถานภาพของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการโดยวิธี SWOT.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2544.

สมยศ นาวิการ. การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2533.

สมศักดิ์ เตชะเอราวัณ. การจัดการธุรกิจบ้านพักแบบชุมชนมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาบ้านแม่กำปอง
กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

สร้อยศรี อาสาสรรพกิจ. การศึกษาเพื่อหาปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจนำ
เที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

สาคริน บุญพิทักษ์. กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนกับการเปลี่ยนแปลงทาง
การเมืองของบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

สิริวัฒนา ไจมา และคณะ. โครงการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง
ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546.

สุทธิชัย ออบอุ้น. “การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษา
เฉพาะกรณี : เส้นทางสายลำน้ำกก.” จุลสารการท่องเที่ยว 17,3 (กรกฎาคม-กันยายน 2541)

สุวณี ทรัพย์พิบูลย์ผล. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนปกากะญอ
(กะเหรี่ยง) บ้านแม่กลางหลวง และ บ้านอ่ากาน้อย อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จ
ังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์
กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

อารักษ์ กัมปนาทบวร. ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตของชุมชนปกาก
ะญอ บ้านแม่ปางล้าน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาส
ตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

โฮมสเตย์ไทยแลนด์. 2548. ประวัติ-ที่มา. แหล่งที่มา :

<http://www.homestaythailand.org/history.php>. 10 มกราคม 2548.

Hatanuwatr, N. 1998. **Starategy Formulation Through SWOT Analysis : A Case Study of Three Rural People Business Organization in Northeast Thailand.** Ph.D. Dissertation. Asian Institute of Technol



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved



ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ระเบียบ ข้อปฏิบัติของชุมชนบ้านแม่กำปอง

1. การลงแขกช่วยเหลือการงานที่เป็นสาธารณะหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือนต้องถือเป็นหน้าที่ที่ต้องมาช่วยกันทำงานให้แก่งานสาธารณะของหมู่บ้าน หากไม่มาก็จะต้องถูกปรับหรือขอให้ความช่วยเหลือใด ๆ ทั้งสิ้น
2. สมาชิกผู้ใช้ไฟฟ้าพลังน้ำ ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ผู้ใช้ไฟฟ้าทุกหลังคาเรือนและมีหน้าที่ช่วยกันทำนุบำรุงดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ
3. การใช้ประโยชน์จากไม้ในป่า ไม่ให้มีการซื้อขาย การเลื่อยไม้เพื่อสร้างบ้านของตนเอง จะต้องได้รับการอนุญาตจากกรรมการของหมู่บ้านเสียก่อนเท่านั้น และไม่อนุญาตสร้างบ้านเพื่อการจำหน่าย
4. พุทธศาสนาเป็นหน้าที่ของทุกคนทุกหลังคาเรือนจะต้องช่วยกันทำนุบำรุงรักษา

กฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กำปอง

1. เพื่อความปลอดภัยของบุคคล นักท่องเที่ยว และทรัพยากรอันมีค่า ผู้ที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านทั้งก่อนเข้าและออกไป ต้องได้รับการตรวจสอบและซักถามจากคณะกรรมการ ณ จุดด่านตรวจของหมู่บ้านก่อนทุกครั้ง
2. นักท่องเที่ยวทุกคนถึงต้องช่วยกันเสียสละเงินเพื่อเป็นการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านให้ยั่งยืนต่อไปตามอัตราค่าธรรมเนียมที่ประกาศไว้
3. มิให้พกอาวุธต้องห้ามตามกฎหมาย
4. โปรดขับรถความเร็วไม่เกิน 35 กม./ชม. เนื่องจากถนนแคบและชัน
5. ไม่อนุญาตให้มีการนำออกหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทุกชนิด
6. ไม่กระทำการอันใดให้เป็นที่รบกวนผู้คน นักท่องเที่ยวและสัตว์ป่า
7. ไม่ทิ้งขยะเรี่ยราด และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกชนิด
8. ไม่ประพฤติผิดศีลธรรม จารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
9. การเดินท่องเที่ยวเข้าไปในเขตป่าต้องมีคฤหบดีของหมู่บ้านนำไปทุกครั้ง
10. จัดตั้งร้านค้า รับประทานอาหารตามเขตบริเวณที่กำหนดเท่านั้น มิให้นำติดตัวเข้าไปกินในเขตหวงห้าม
11. การจัดทำธุรกิจการท่องเที่ยวทุกชนิดของสงวนสิทธิ์ให้เป็นของหมู่บ้านเท่านั้น

12. การเข้ามาตั้งเต็นท์พักนอน เข้าบ้านพักหรือพักแบบโฮมสเตย์ในสถานที่ต่าง ๆ ให้มาติดต่อคณะกรรมการฯ และต้องได้รับอนุญาตก่อนทุกครั้ง

มาตรการการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมบ้านแม่กำปอง

มาตรการรักษาความสะอาด ความสวยงามของอาคารสถานที่

1. เชิญชวนให้ชาวบ้านดูแลรักษาความสะอาดของอาคารบ้านเรือน ให้ถูกสุขอนามัย
2. เชิญชวนให้ชาวบ้านช่วยกันหาไม้ดอกไม้ประดับมาปลูกตกแต่งหน้าบ้านของตนเองให้สวยงามเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน
3. เชิญชวนให้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนมีเตาเผากำจัดขยะหรือร่วมกันจัดทำเตาเผาขยะประจำปางบ้านต่าง ๆ
4. จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง เช่น ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ตัดกิ่งไม้ใบหญ้าสองข้างทาง เก็บเศษขยะ ทำความสะอาดลำห้วย พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
5. ไม่ให้ทิ้งขยะ กิ่งไม้ใบหญ้า สิ่งปฏิกูลเรื้อราคบริเวณสาธารณะ หรือในลำน้ำห้วย ถ้าฝ่าฝืนให้ปรับตามกฎหมาย
6. จัดตั้งร้านค้าสิ่งของในที่สาธารณะตามจุดที่กำหนดไว้
7. ไม่ให้นำอาหาร เครื่องดื่ม เข้าไปบริโภคในเขตบริเวณที่กำหนดห้าม

มาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า

1. เชิญชวนให้ชาวบ้าน ลด ละ เลิก การเข้าป่าล่าสัตว์และนำมาบริโภค
2. เชิญชวนให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์ป่าคืนสู่ธรรมชาติในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ

3. จัดให้มีการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์สัตว์ป่าต่าง ๆ คืนสู่ธรรมชาติ

4. กำหนดให้พื้นที่ในหมู่บ้านเป็นเขตอภัยทาน ปลอดภัยจากการล่าทำลายและรังแกสัตว์ป่าทุก

ชนิด

มาตรการอนุรักษ์แม่น้ำลำห้วย

1. ไม่ให้ปลูกสิ่งก่อสร้างใด ๆ ส่วนบุคคล ใกล้แม่น้ำลำห้วยเกินกว่า 2 เมตร
2. ไม่ให้ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลอื่นใดลงในแม่น้ำลำห้วย ถ้าฝ่าฝืนปรับตามกฎหมาย
3. ไม่ให้ทิ้งน้ำเสียลงในแม่น้ำลำห้วยโดยตรง หรือก่อนได้รับการบำบัดให้สะอาด

4. ไม่ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเส้นทางการเดินของแม่น้ำลำห้วย เพื่อประโยชน์ของตนเอง

ระเบียบข้อบังคับการใช้และรักษาทรัพยากรป่าไม้บ้านแม่กำปอง

1. เรื่องการสร้างบ้าน

- 1.1 ต้องสร้างในเขตที่ดินที่เป็นสิทธิของตนเองตามระเบียบกฎหมาย
- 1.2 หากครอบครองได้ต้องการปลูกบ้านพักมากกว่า 1 หลังต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการหมู่บ้านก่อน
- 1.3 ถ้าต้องการเลื้อยไม้สร้างบ้านเพื่อการอยู่อาศัยที่ขึ้นอยู่ในเขตสวนของตนเองต้องแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่รักษาป่าทราบก่อนทุกครั้ง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา หากแอบลักลอบตัดไม้ เลื้อยไม้ไม่ว่าในเขตสวนของตนเองหรือที่อื่น ๆ ที่ตนไม่มีสิทธิ ให้รับผิดชอบแก้ไขเองถือว่าผิดกฎ ระเบียบของหมู่บ้านหรือตามกฎหมายต่อไป

2. การรื้อ การย้ายบ้าน ออกไปนอกเขตหมู่บ้าน

- 2.1 ต้องแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านได้รับทราบและอนุญาตก่อน
- 2.2 ต้องขออนุญาตตามระเบียบของทางราชการให้ถูกต้อง
- 2.3 กรณีสมาชิกในบ้านบางส่วนย้ายออกไป และจะขอให้สิทธิรื้อขนย้ายบ้านไปด้วยนั้น ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมถูกต้องก่อน

3. การขายบ้าน

- 3.1 ต้องผ่านความเห็นชอบคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ขายได้ตามความเหมาะสมจำเป็นที่สามารถพิสูจน์หลักฐานยืนยันได้ชัดเจนเท่านั้นและในครอบครัวหนึ่ง ๆ จะอนุญาตให้ขายบ้านได้เพียงครั้งเดียว

3.2 เจ้าของผู้ขายบ้านนั้นต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็นค่าบำรุงเข้าหมู่บ้านร้อยละ 2 บาท เพื่อเก็บไว้เป็นกองกลางพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

4. การเอาผลประโยชน์จากป่าไม้

- 4.1 การนำไม้ พืชพรรณไม้ต่าง ๆ มาขายหรือทำเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปขายทุกชนิดต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการหมู่บ้านก่อน
- 4.2 ต้องเป็นไม้ พืชพรรณไม้ในเขตสวนของตนเองที่ครอบครองอยู่ตามสิทธิของกฎหมาย ถ้านอกเขตครอบครองของตนเองต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการหมู่บ้านก่อน ดังเช่นข้อ 4.1

4.3 การแบ่งปันผลประโยชน์เข้าหมู่บ้าน ให้เป็นไปตามข้อตกลงในที่ประชุมใหญ่ของชาวบ้านที่จะตกลงกัน

5. บทลงโทษ

5.1 ถ้าเป็นไม้แปรรูปหรือผลิตภัณฑ์ต้องเสียค่าปรับเป็นเงิน 2 เท่า (เช่นผลิตภัณฑ์มูลค่า 100 บาท ต้องจ่ายค่าปรับเป็นเงิน 200 บาท) ของราคาของสิ่งนั้น ๆ และจะถูกยึดเป็นของหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป

5.2 กรณีเป็นต้นไม้ พืชพรรณไม้ต่าง ๆ ให้แยกเป็นกรณี ดังนี้

1. ถ้าเป็นพืชพรรณไม้ล้มลุกให้ปรับเป็นราคาต้นและไม่น้อยกว่า 2,000 บาท
2. ถ้าเป็นพืชพรรณไม้ยืนต้นให้ปรับเป็นราคาต้นและไม่น้อยกว่า 5,000 บาท

5.3 หากไม่ยินยอม ชัดขึ้นกฎระเบียบของหมู่บ้าน ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

5.4 หากมีปัญหาใด ๆ หรือกฎระเบียบของหมู่บ้านไม่ได้กำหนดไว้ให้นำเข้าพิจารณาในที่ประชุมใหญ่ของหมู่บ้านเป็นรายกรณี ๆ ต่อไป

ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 25 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2541 เป็นต้นไป

กฎระเบียบในการเข้าพักโฮมสเตย์หรือวิลเลจสเตย์บ้านแม่กลางหลวง

1. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ ตู้อุกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของหมู่บ้าน
2. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือสิ่งสาธารณประโยชน์ในชุมชน
3. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดที่ผิดกฎหมายเข้ามาเสพและจำหน่ายในศูนย์และหมู่บ้าน
4. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาวและกระทำอนาจาร
5. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล
6. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิดภายในศูนย์และในหมู่บ้าน
7. ต้องรักษาความสะอาด ทั้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งบริเวณศูนย์ หมู่บ้าน และบริเวณที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
8. ต้องปฏิบัติตามข้อห้ามของพื้นที่ได้
9. การกระทำใด ๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่นและได้รับการตักเตือนจากเจ้าหน้าที่ศูนย์หรือเจ้าของบ้านแล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไข เป็นสิทธิของผู้ดูแลพื้นที่ที่จะให้ออกจากพื้นที่ได้โดยผู้เข้ามาพักไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายทุกกรณี

10. ผู้ที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่นี้ยินยอมปฏิบัติตามในทุกกรณี หากมีความสงสัย โปรดสอบถาม และทำความเข้าใจจากเจ้าหน้าที่ศูนย์และคณะกรรมการของหมู่บ้านเท่านั้น



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายรัตนชัย คงมั่น

วัน เดือน ปี เกิด 18 กุมภาพันธ์ 2525

ประวัติการศึกษา สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2542
สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปีการศึกษา 2546

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved